

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1121 N. MICHIGAN

CHICAGO, ILL. 60607

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1968

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ

1. Τὸ ἐν πάντα καὶ οὐδὲ ἓν· ἀρχὴ γὰρ πάντων, οὐ
πάντα, ἀλλ' <ἐν> ἐκείνῳ πάντα· ἐκεῖ γὰρ οἶον [εν]ἔδραμε· μᾶλ-
λον δὲ οὕτω ἐστίν, ἀλλ' ἔσται. πῶς οὖν ἐξ ἀπλοῦ ἐνὸς οὐδε-
5 μιᾶς ἐν ταύτῳ φαινομένης ποικιλίας, οὐ διπλότης οὐτινος
ότουοῦν; ἢ ὅτι οὐδὲν ἦν ἐν αὐτῷ, διὰ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ πάντα,
καὶ ἵνα τὸ ὄν ἦ, διὰ τοῦτο αὐτὸς οὐκ ὄν, γεννητὴς δὲ
αὐτοῦ· καὶ πρώτη οἶον γέννησις αὕτη· ὄν γὰρ τέλειον τῷ
μηδὲν ζητεῖν μηδὲ ἔχειν μηδὲ δεῖσθαι οἶον ὑπερερρύνῃ καὶ
τὸ ὑπερπλήρες αὐτοῦ πεποίηκεν ἄλλο· τὸ δὲ γενόμενον εἰς
10 αὐτὸ ἐπεστράφη καὶ ἐπληρώθη καὶ ἐγένετο πρὸς αὐτὸ βλέ-
πον καὶ νοῦς οὗτος. καὶ ἡ μὲν πρὸς ἐκεῖνο στάσις αὐτοῦ
τὸ ὄν ἐποίησεν, ἡ δὲ πρὸς αὐτὸ θέα τὸν νοῦν. ἐπεὶ οὖν
ἔστη πρὸς αὐτό, ἵνα ἴδῃ, ὁμοῦ νοῦς γίγνεται καὶ ὄν. οὗτος
οὖν ὢν οἶον ἐκεῖνος τὰ ὅμοια ποιεῖ δύνάμιν προχέας πολ-
15 λήν — εἶδος δὲ καὶ τοῦτο αὐτοῦ — ὥσπερ αὖ τὸ αὐτοῦ πρότε-
ρον προέχεε· καὶ αὕτη ἐκ τῆς οὐσίας ἐνέργεια ψυχῆς τοῦτο
μένοντος ἐκείνου γενομένη· καὶ γὰρ ὁ νοῦς μένοντος τοῦ
πρὸ αὐτοῦ ἐγένετο. ἡ δὲ οὐ μένουσα ποιεῖ, ἀλλὰ κινηθεῖσα
ἐγέννα εἰδωλον. ἐκεῖ μὲν οὖν βλέπουσα, ὅθεν ἐγένετο,
20 πληροῦται, προελθοῦσα δὲ εἰς κίνησιν ἄλλην καὶ ἐναντίαν

1. 1 Πλάτ., Πρωτ. 160b2-3

1. 2 < > et [] transposui et deleui
H-S) uel ἐκεῖνος a

ἐκείνῳ conieci: ἐκείνως (sic Marius Victorinus,

Η ΓΕΝΕΣΗ ΚΑΙ Η ΣΕΙΡΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ

1. «Τὸ Ἐν εἶναι τὰ πάντα, καὶ κανένα ἀπὸ αὐτά»· διότι εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν πάντων, ὅχι τὰ πάντα, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι μέσα σ' Ἐκεῖνο· ἀφοῦ ἐκεῖ «ἀνατρέχουν». Ἡ μᾶλλον δὲν εἶναι ἀκόμη, ἀλλὰ θὰ εἶναι.

— Πῶς λοιπὸν προκύπτουν αὐτὰ ἀπὸ μιὰν ἀπλὴ ἐνότητα, ἡ ὁποία δὲν παρουσιάζει καμιὰ ποικιλία ἢ ὁποιαδήποτε διττότητα; — Μὰ εἶναι ἀκριβῶς ἐπειδὴ κανένα τους δὲν βρισκόταν μέσα σὲ αὐτό, πού προκύπτουν ἀπὸ αὐτὸ τὰ πάντα. Πὰ νὰ ὑπάρξει τὸ Ὄν, Ἐκεῖνο πρέπει νὰ μὴν εἶναι ὄν, ἀλλὰ γεννητὴς του. Καὶ τούτῃ εἶναι ἡ πρωταρχικὴ «γέννηση»· διότι, ἐπειδὴ εἶναι τέλειο — ἀφοῦ δὲν ζητᾷ τίποτα, οὔτε ἔχει, οὔτε χρειάζεται τίποτα — «ξεχειλίζει», καὶ ἡ ὑπεραφθονία του δημιουργεῖ κάτι ἄλλο. Καὶ αὐτὸ πού προκύπτει μεταστρέφεται πρὸς Ἐκεῖνο, γεμίζει, καὶ κοιτάζει πρὸς αὐτό· καὶ τοῦτος εἶναι ὁ Νοῦς· ἡ στάση του πρὸς Ἐκεῖνο κάνει τὸ Ὄν, ἐνῶ ἡ θέαση πρὸς αὐτὸ τὸν Νοῦ. Καθὼς λοιπὸν στέκεται στραμμένος πρὸς αὐτό γιὰ νὰ τὸ δεῖ, γίνεται μαζὶ Νοῦς καὶ Ὄν. Καὶ ἐφόσον τοῦτος μοιάζει μὲ Ἐκεῖνο, κάνει τὰ ἴδια, ἀφήνοντας νὰ ξεχυθεῖ μιὰ πολλαπλὴ δύναμη — καὶ τούτῃ ἔχει τὴ μορφὴ του — ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἴδιος ξεχύθηκε ἀπὸ ἐκεῖνο πού προηγεῖται ἀπὸ αὐτόν. Καὶ ἡ ἐνέργεια τούτῃ, πού προκύπτει ἀπὸ τὴν Οὐσία, ἀνήκει στὴν ψυχὴ, ἡ ὁποία γίνεται αὐτὸ πού εἶναι ἐνῶ ἐκεῖνος παραμένει ἀμετάβλητος. Ἀφοῦ καὶ ὁ Νοῦς προέκυψε ἐνῶ αὐτὸ πού προηγεῖται ἀπὸ αὐτόν παρέμενε ἀμετάβλητο.

Τούτῃ ὅμως δὲν παραμένει ἀμετάβλητῃ ὅταν δημιουργεῖ· γεννᾷ ἓνα εἶδωλό της μὲ τὴν κίνησή της. Ὅταν λοιπὸν κοιτάζει πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀπ' ὅπου προῆλθε, γεμίζει, ὅταν ὅμως προχωρεῖ σὲ μιὰν ἄλλη, ἀντί-

γεννᾶ εἶδωλον αὐτῆς αἰσθησιν καὶ φύσιν τὴν ἐν τοῖς φυτοῖς.
οὐδὲν δὲ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἀπήρτηται οὐδ' ἀποτετέμνηται διὸ
καὶ δοκεῖ καὶ ἡ ἄνω ψυχὴ μέχρι φυτῶν φθάνειν· τρόπον
γὰρ τινα φθάνει, ὅτι αὐτῆς τὸ ἐν φυτοῖς οὐ μὴν πᾶσα ἐν
25 φυτοῖς, ἀλλὰ γιγνομένη ἐν φυτοῖς οὕτως ἐστίν, ὅτι ἐπὶ
τοσοῦτον προέβη εἰς τὸ κάτω ὑπόστασιν ἄλλην ποιησαμέ-
νη τῇ προόδῳ καὶ προθυμίᾳ τοῦ χειρόνος· ἐπεὶ καὶ τὸ πρὸ
τούτου τὸ νοῦ ἐξηρητημένον μένειν τὸν νοῦν ἐφ' ἑαυτοῦ ἐᾷ.

2. Πρόεισιν οὖν ἀπ' ἀρχῆς εἰς ἔσχατον καταλειπομένου
αἰεὶ ἐκάστου ἐν τῇ οἰκείᾳ ἔδρᾳ, τοῦ δὲ γεννωμένου ἄλλην
τάξιν λαμβάνοντος τὴν χειρόνα· ἕκαστον μέντοι ταῦτον
γίνεται ὧ ἂν ἐπίσπῃται, ἕως ἂν ἐφέπῃται. ὅταν οὖν
5 ψυχὴ ἐν φυτῷ γίνηται, ἄλλο ἐστὶν οἶον μέρος τὸ ἐν φυτῷ
τὸ τολμηρότατον καὶ ἀφρονέστατον καὶ προεληλυθὸς
μέχρι τοσοῦτον· ὅταν δ' ἐν ἀλόγῳ, ἢ τοῦ αἰσθάνεσθαι δύ-
ναμις κρατήσασα ἤγαγεν· ὅταν δὲ εἰς ἄνθρωπον, ἢ ὅλως
ἐν λογικῷ ἢ κίνησις, ἢ ἀπὸ νοῦ ὡς νοῦν οἰκεῖον ἐχούσης καὶ
10 παρ' αὐτῆς βούλησιν τοῦ νοεῖν ἢ ὅλως κινεῖσθαι. πάλιν
δὴ ἀναστρέφωμεν· ὅταν φυτοῦ ἢ τὰ παραφνόμενα ἢ κλά-
δων τὰ ἄνω τις τέμῃ, ἢ ἐν τούτῳ ψυχὴ ποῦ ἀπελήλυθεν;
ἢ ὅθεν· οὐ γὰρ ἀποστᾶσα τόπῳ ἐν οὖν τῇ ἀρχῇ. εἰ δὲ
τὴν ῥίζαν διακόψειας ἢ καύσειας, ποῦ τὸ ἐν τῇ ῥίζῃ;
15 ἐν ψυχῇ· οὐ γὰρ εἰς ἄλλον τόπον ἐλθοῦσα. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ
αὐτῷ ἢ, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ, εἰ ἀναδράμοι· εἰ δὲ μή, ἐν ἄλλῃ
φυτικῇ, οὐ γὰρ στενοχωρεῖται· εἰ δ' ἀναδράμοι, ἐν τῇ πρὸ
αὐτῆς δυνάμει· ἀλλ' ἐκείνῃ ποῦ; ἐν τῇ πρὸ αὐτῆς· ἢ δὲ
μέχρι νοῦ, οὐ τόπῳ· οὐδὲν γὰρ ἐν τόπῳ ἦν· ὁ δὲ νοῦς πολὺ

1. 23 ἄνω Harder: ἀνθρώπου a
γὰρ H-S₂: οὐκ a

2. 12 τὰ Kirchhoff: τῶν uel τὸν a

15 οὐ

θετη κίνηση, γεννᾷ ὡς εἰδωλό της τὴν αἴσθησι καὶ τὴ φυσικὴ δύναμη πού ἐνυπάρχει στὰ φυτά. Καὶ τίποτε δὲν εἶναι ἀνεξάρτητο καὶ ἀποκομμένο ἀπ' ὅ,τι προηγεῖται ἀπὸ αὐτό. Π' αὐτὸ καὶ φαίνεται πῶς καὶ ἡ ἀνώτερη ψυχὴ φτάνει ὡς τὰ φυτά. Διότι, κατὰ κάποιον τρόπο, φτάνει, ἐφόσον αὐτὸ πού ἐνυπάρχει στὰ φυτά εἶναι δικό της· δὲν εἶναι ὅμως ὁλόκληρη μέσα στὰ φυτά, ἀλλὰ φτάνει σὲ τοῦτα μὲ τὴν ἔννοια ὅτι προχώρησε τόσο πολὺ πρὸς τὰ κάτω, καὶ δημιουργήσε μὲ τὸ προχώρημα καὶ τὴν τάση της γιὰ τὸ κατώτερο μιὰν ἄλλη ὑπόστασι. Ἄλλωστε καὶ τὸ μέρος της πού προηγεῖται ἀπὸ αὐτό, τὸ ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἄμεσα ἀπὸ τὸν Νοῦ, ἀφήνει τὸν Νοῦ νὰ παραμένει μόνος μὲ τὸν ἑαυτό του.

2. Προχωροῦν λοιπὸν ἔτσι, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τελευταῖο. Καθένα μένει κάθε φορὰ πίσω στὸν δικό του χῶρο, ἐνῶ αὐτὸ πού γεννιέται παίρνει μιὰν ἄλλη θέσι, τὴν ἀμέσως κατώτερη· ὥστόσο, καθένα ταυτίζεται μὲ αὐτὸ πού τὸ ἀκολουθεῖ, στὸν βαθμὸ πού τὸ ἀκολουθεῖ. Ὅταν λοιπὸν ἡ ψυχὴ φτάνει σὲ ἓνα φυτό, αὐτὸ πού ἐνυπάρχει στὸ φυτὸ εἶναι κάτι ἄλλο, σὰν τὸ μέρος της τὸ πιὸ θρασὺ καὶ ἄφρονο, καὶ τὸ ὁποῖο ἔχει προχωρήσει τόσο πολὺ. Ἄν πάει σ' ἓνα ἄλογο ζῶο, τότε τὸ καθοδηγεῖ ἡ αἰσθητήρια λειτουργία, ἡ ὁποία ὑπερισχύει. Ἄν ὅμως ἔρθει σὲ ἄνθρωπο, τότε ἡ κίνησή της ἢ θὰ βρίσκεται ἐντελῶς μέσα στὸ λογικόν, ἢ θὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν νοῦ, ἐφόσον διαθέτει δικό της νοῦ καὶ ἔχει ἀπὸ μόνη της βούλησι γιὰ νόησι ἢ γενικὰ γιὰ κίνησι.

Ἄς ξαναγυρίσουμε τώρα πάλι στὴ φυτικὴ ψυχὴ. Ὅταν κανεὶς κόβει τὶς παραφυάδες ἢ τὸ πάνω μέρος τῶν κλαδιῶν ἐνὸς φυτοῦ, ποῦ πηγαίνει ἡ ψυχὴ μέσα σὲ αὐτά; Μὰ ἐκεῖ ἀπ' ὅπου προῆλθε· ἀφοῦ ἡ ἀπομάκρυνσή της ἀπὸ ἐκεῖ δὲν ἦταν τοπικὴ. Ὡστε λοιπὸν μέσα στὴν ἀρχὴ της. Ἄν πάλι κάνεις κομμάτια ἢ κάψεις τὴ ρίζα του, ποῦ πηγαίνει τὸ μέρος τῆς ψυχῆς πού ἐνυπάρχει στὴ ρίζα; Στὴν ψυχὴ· διότι δὲν πηγαίνει σὲ ἄλλον τόπο. Ἀλλὰ, παρ' ὅλο πού ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι μέσα στὸ ἴδιο πράγμα, ἐφόσον ἐπιστρέψει, θὰ βρεθεῖ ἄλλοῦ. Ἀλλιῶς θὰ πάει σὲ κάποια ἄλλη φυτικὴ ψυχὴ, ἀφοῦ δὲν μένει στριμωγμένη. Ὅταν ὅμως ἐπιστρέψει, θὰ ἐπιστρέψει στὴ δύναμι πού προηγεῖται ἀπὸ αὐτήν.

— Ἀλλὰ ἐκείνη ποῦ ἐπιστρέφει; — Σὲ αὐτήν πού εἶναι πρὶν ἀπὸ αὐτήν. Καὶ ἐκείνη ἐκτείνεται ὡς τὸν Νοῦ — ὅχι τοπικά· ἀφοῦ κανένα

20 μᾶλλον οὐκ ἐν τόπῳ, ὥστε οὐδὲ αὕτη. οὐδαμοῦ οὖν οὔσα,
ἀλλ' ἐν τῷ ὃ μηδαμοῦ, καὶ πανταχοῦ οὕτως ἐστίν. εἰ δὲ
προελθοῦσα εἰς τὸ ἄνω σταίη ἐν τῷ μεταξὺ πρὶν πάντῃ εἰς
τὸ ἀνωτάτῳ γενέσθαι, μέσον ἔχει βίον καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ
μέρει αὐτῆς ἔστηκε. πάντα δὲ ταῦτα ἐκεῖνος καὶ οὐκ ἐκεῖ-
25 νος· ἐκεῖνος μὲν, ὅτι ἐξ ἐκείνου· οὐκ ἐκεῖνος δέ, ὅτι ἐκεῖνος
ἐφ' ἑαυτοῦ μένων ἔδωκεν. ἔστιν οὖν οἷον ζωὴ μακρὰ εἰς
μῆκος ἐκταθεῖσα, ἕτερον ἕκαστον τῶν μορίων τῶν ἐφεξῆς,
συνεχὲς δὲ πᾶν αὐτῷ, ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο τῇ διαφορᾷ, οὐκ
ἀπολλύμενον ἐν τῷ δευτέρῳ τὸ πρότερον. τί οὖν ἢ ἐν τοῖς
30 φυτοῖς γενομένη; οὐδὲν γεννᾷ; ἢ ἐν ᾧ ἐστὶ σκεπτέον. δὲ
πῶς ἀρχὴν ἄλλην λαβόντας.

ἀπὸ αὐτὰ δὲν βρίσκεται στὸν χῶρο. Καὶ ὁ Νοῦς, κατὰ μείζονα λόγο, δὲν εἶναι στὸν χῶρο, ὁπότε οὔτε καὶ ἐκείνη. Ἐφόσον λοιπὸν δὲν βρίσκεται πουθενά, ἀλλὰ μέσα σὲ αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι πουθενά, εἶναι, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, παντοῦ. Ἄν ὅμως, καθὼς προχωρεῖ πρὸς τὰ πάνω, σταθεῖ στὸ ἐνδιάμεσο, πρὶν νὰ φτάσει ἐντελῶς στὸ ἀνώτατο, ἔχει ἓναν μεσαῖο τρόπο ζωῆς καὶ σταματᾷ στὸ μέρος τῆς ἐκείνου.

Καὶ ὅλα τοῦτα εἶναι Ἐκεῖνος καὶ ὄχι Ἐκεῖνος. Ἐκεῖνος ἐπειδὴ προέρχονται ἀπὸ Ἐκεῖνον· καὶ ὄχι Ἐκεῖνος ἐπειδὴ Ἐκεῖνος προσφέρει παραμένοντας στὸν ἑαυτὸ του. Εἶναι λοιπὸν σὰν μιὰ μεγάλη ζωὴ ποὺ ἐκτείνεται σὲ μῆκος, ὅπου καθένα ἀπὸ τὰ διαδοχικὰ μέρη τῆς εἶναι διαφορετικό, ἀλλὰ τὸ σύνολο εἶναι συνεχὲς μὲ τὸν ἑαυτὸ του· καὶ τὸ ἓνα διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὸ ἄλλο χωρὶς τὸ προηγούμενο νὰ χάνεται μέσα στὸ ἐπόμενο.

— Αὐτὴ λοιπὸν ποὺ πηγαίνει στὰ φυτὰ τί, δὲν γεννᾷ τίποτα; — Μὰ ναί, αὐτὸ μέσα στὸ ὁποῖο βρίσκεται. Τὸ πῶς, πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσουμε ξεκινώντας ἀπὸ ἄλλη ἀφετηρία.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΝΩΡΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠΕΚΕΙΝΑ

1. Ἄρα τὸ νοοῦν ἑαυτὸ ποικίλον δεῖ εἶναι, ἵνα ἐνί τινι
τῶν ἐν αὐτῷ τὰ ἄλλα θεωροῦν οὕτω δὴ λέγεται νοεῖν ἑαυτό,
ὥς τοῦ ἀπλοῦ παντάπασιν ὄντος οὐ δυναμένου εἰς ἑαυτὸ
ἐπιστρέφειν καὶ τὴν αὐτοῦ κατανόησιν; ἢ οἷόν τε καὶ
5 μὴ σύνθετον ὃν νόησιν ἴσχειν ἑαυτοῦ; τὸ μὲν γὰρ διότι
σύνθετον λεγόμενον νοεῖν ἑαυτό, ὅτι δὴ ἐνὶ τῶν ἐν αὐτῷ τὰ
ἄλλα νοεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ τῇ αἰσθήσει καταλαμβάνομεν αὐ-
τῶν τὴν μορφήν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ σώματος φύσιν, οὐκ ἂν
ἔχοι τὸ ὡς ἀληθῶς νοεῖν αὐτό· οὐ γὰρ τὸ πᾶν ἔσται ἐν τῷ
10 τοιούτῳ ἐγνωσμένον, μὴ κἀκείνου τοῦ νοήσαντος τὰ ἄλλα
τὰ σὺν αὐτῷ καὶ ἑαυτὸ νενοηκότος, ἔσται τε οὐ τὸ ζητού-
μενον τὸ αὐτὸ ἑαυτό, ἀλλ' ἄλλο ἄλλο. δεῖ τοίνυν θέσθαι καὶ
ἀπλοῦ κατανόησιν ἑαυτοῦ καὶ τοῦτο πῶς, σκοπεῖν, εἰ
δυνατόν, ἢ ἀποστατέον τῆς δόξης τῆς τοῦ αὐτοῦ ἑαυτὸ νοεῖν
15 τι ὄντως. ἀποστῆναι μὲν οὖν τῆς δόξης ταύτης οὐ πάνυ
οἷόν τε πολλῶν τῶν ἀτόπων συμβαινόντων καὶ γὰρ εἰ μὴ
ψυχῇ δοίημεν τοῦτο ὡς <οὐ> πάνυ ἄτοπον ὄν, ἀλλὰ μηδὲ νοῦ
τῇ φύσει διδόναι παντάπασιν ἄτοπον, εἰ τῶν μὲν ἄλλων
γνώσιν ἔχει, ἑαυτοῦ δὲ μὴ ἐν γνώσει καὶ ἐπιστήμῃ κατα-
20 στήσεται. καὶ γὰρ τῶν μὲν ἔξω ἢ αἰσθησις, ἀλλ' οὐ νοῦς
ἀντιλήπεται, καί, εἰ βούλοι, διάνοια καὶ δόξα· εἰ δὲ νοῦς
τούτων γνώσιν ἔχει ἢ μή, σκέψασθαι προσήκει ὅσα δὲ

I. 17 < > Ficino: om. H-S

21 εἰ² Igal: ὁ α

ΟΙ ΓΝΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΕΚΕΙΝΑ

1. Πρέπει ἄραγε αὐτὸ πὺν νοεῖ τὸν ἑαυτὸ του νὰ εἶναι πολλαπλό, ἔτσι ὥστε μὲ τὸ ἓνα ἀπ' ὅσα ἔχει μέσα του νὰ θεάζεται τὰ ὑπόλοιπα, καὶ ἔτσι νὰ λέμε ὅτι νοεῖ τὸν ἑαυτὸ του, μὲ καὶ αὐτὸ πὺν εἶναι ὁλωσδιόλου ἀπλὸ δὲν μπορεῖ νὰ μεταστραφεῖ πρὸς τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὴν κατανόηση τοῦ ἑαυτοῦ του; Ἡ μήπως εἶναι δυνατόν, καὶ χωρὶς νὰ εἶναι σύνθετο κάτι, νὰ ἔχει νόηση τοῦ ἑαυτοῦ του; Πιὰ αὐτὸ πὺν λένε, ὅτι κάτι νοεῖ τὸν ἑαυτὸ του ὅταν εἶναι σύνθετο, ὅτι δηλαδὴ μὲ ἓνα ἀπ' αὐτὰ πὺν ἔχει μέσα του νοεῖ τὰ ἄλλα — ὅπως ὅταν ἀντιλαμβανόμεστε μὲ τὴν αἴσθηση τὴ μορφὴ μας καὶ τὴν ὑπόλοιπη φύση τοῦ σώματός μας — δὲν συνιστᾷ ἀληθινὰ νόηση τοῦ ἑαυτοῦ. Ἀφοῦ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο δὲν θὰ γνωρίζεται τὸ σύνολο, ἐφόσον ἐκεῖνο πὺν νοεῖ τὰ ἄλλα πὺν εἶναι μαζί του δὲν νοεῖ καὶ τὸν ἑαυτὸ του, ὁπότε δὲν θὰ ἔχουμε αὐτὸ πὺν ζητᾶμε, νόηση ἑνὸς πράγματος ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλὰ ἑνὸς πράγματος ἀπὸ ἓνα ἄλλο. Ἡ λοιπὸν πρέπει νὰ δεχτοῦμε ὅτι καὶ τὸ ἀπλὸ νοεῖ τὸν ἑαυτὸ του — καὶ νὰ ἐξηγήσουμε, ἂν εἶναι δυνατόν, μὲ ποῖόν τρόπο γίνεται τοῦτο — ἢ ἄλλιῶς πρέπει νὰ ἐγκαταλείψουμε τὴν ἄποψη ὅτι πραγματικὰ μπορεῖ κάτι νὰ νοεῖ τὸν ἑαυτὸ του.

Ὅμως τὸ νὰ ἐγκαταλείψουμε τούτη τὴν ἄποψη δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλο, διότι θὰ ἔχουμε πολλὰς παράλογες συνέπειες: ἀφοῦ, ἀκόμη καὶ ἂν θεωρήσουμε ὅτι δὲν εἶναι ἐντελῶς παράλογο νὰ τὸ ἀρνηθοῦμε γιὰ τὴν ψυχὴ, θὰ ἀποτελεῖ ὅμως πλήρη παραλογισμὸ νὰ μὴν τὸ δεχτοῦμε προκειμένου γιὰ τὴ φύση τοῦ νοῦ, μὲ καὶ ἔτσι θὰ καταλήξουμε ὅτι αὐτὸς ἔχει ἐπίγνωση τῶν ἄλλων, δὲν ἔχει ὅμως ἐπίγνωση καὶ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἀλλωστε εἶναι ἡ αἴσθηση — καί, ἂν θέλετε, ἡ διάνοια καὶ ἡ γνώμη — καὶ ὅχι ὁ νοῦς, πὺν ἀντιλαμβάνεται τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα· ἐνῶ τὸ ἂν ὁ νοῦς ἔχει ἐπίγνωση τούτων ἢ ὅχι εἶναι κάτι πὺν χρειάζεται σκέψη. Ἀλλὰ ὅσα εἶναι νοητὰ εἶναι προφανὲς ὅτι

νοητά, νοῦς δηλονότι γινώσεται. ἄρ' οὖν αὐτὰ μόνον ἢ καὶ
 ἑαυτόν, ὃς ταῦτα γινώσεται; καὶ ἄρα οὕτω γινώσεται ἑαυ-
 25 τόν, ὅτι γινώσκει ταῦτα μόνον, τίς δὲ ὧν οὐ γινώσεται, ἀλλ'
 ἃ μὲν αὐτοῦ γινώσεται ὅτι γινώσκει, τίς δὲ ὧν γινώσκει
 οὐκέτι; ἢ καὶ τὰ ἑαυτοῦ καὶ ἑαυτόν; καὶ τίς ὁ τρόπος
 καὶ μέχρι τίνος σκεπτέον.

2. Πρώτερον δὲ περὶ ψυχῆς ζητητέον, εἰ δοτέον αὐτῇ
 γνῶσιν ἑαυτῆς, καὶ τί τὸ γινώσκον ἐν αὐτῇ καὶ ὅπως. τὸ
 μὲν οὖν αἰσθητικὸν αὐτῆς αὐτόθεν ἂν φαῖμεν τοῦ ἔξω εἶναι
 μόνον· καὶ γὰρ εἰ τῶν ἔνδον ἐν τῷ σώματι γινομένων συναί-
 5 σθησις εἴη, ἀλλὰ τῶν ἔξω ἑαυτοῦ καὶ ἐνταῦθα ἢ ἀντίληψις·
 τῶν γὰρ ἐν τῷ σώματι παθημάτων <οὐχ> ὑφ' ἑαυτοῦ αἰσθά-
 νεται. τὸ δ' ἐν αὐτῇ λογιζόμενον παρὰ τῶν ἐκ τῆς αἰσθήσεως
 φαντασμάτων παρακειμένων τὴν ἐπίκρισιν ποιούμενον καὶ
 συνάγον καὶ διαιροῦν· ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ νοῦ ἰόντων
 10 ἐφορᾷ οἷον τοὺς τύπους, καὶ ἔχει καὶ περὶ τούτους τὴν
 αὐτὴν δύναμιν. καὶ σύνεσιν ἔτι προσλαμβάνει ὥσπερ ἐπι-
 γινώσκον καὶ ἐφαρμόζον τοῖς ἐν αὐτῷ ἐκ παλαιοῦ τύποις
 τοὺς νέους καὶ ἄρτι ἥκοντας· ὃ δὴ καὶ ἀναμνήσεις φαῖμεν
 ἂν τῆς ψυχῆς εἶναι. καὶ νοῦς ὁ τῆς ψυχῆς μέχρι τοῦδε
 15 ἰστάμενος τῇ δυνάμει ἢ καὶ εἰς ἑαυτόν στρέφεται καὶ γι-
 γνώσκει ἑαυτόν; ἢ ἐπὶ τὸν νοῦν ἀνενεκτέον τοῦτο. γνῶσιν
 μὲν γὰρ ἑαυτοῦ τούτῳ τῷ μέρει διδόντες —νοῦν γὰρ
 αὐτὸν φήσομεν— καὶ ὅπῃ διοίσει τοῦ ἐπάνω ζητήσομεν,
 μὴ δὲ διδόντες ἐπ' ἐκεῖνον ἥξομεν τῷ λόγῳ βαδίζοντες,
 20 καὶ τὸ “αὐτὸ ἑαυτὸ” ὃ τί ποτ' ἐστὶ σκεψόμεθα. εἰ δὲ καὶ
 ἐνταῦθα ἐν τῷ κάτω δώσομεν, τίς ἢ διαφορὰ τοῦ νοεῖν ἑαυ-
 τὸ σκεψόμεθα· εἰ γὰρ μηδεμία, ἥδη τοῦτο νοῦς ὁ ἄκρατος.
 τοῦτο τοίνυν τὸ διανοητικὸν τῆς ψυχῆς ἄρα ἐπιστρέφει
 ἐφ' ἑαυτὸ καὶ αὐτό; ἢ οὐ· ἀλλὰ ὧν δέχεται τύπων ἐφ'

ὁ νοῦς τὰ γνωρίζει. Ἄραγε λοιπὸν μόνον αὐτὰ ἢ καὶ τὸν ἑαυτό του, ὁ ὅποιος τὰ γνωρίζει; Καὶ ἄραγε θὰ γνωρίζει τὸν ἑαυτό του μόνο μὲ τὴν ἔννοια ὅτι τὰ γνωρίζει τοῦτα, δίχως νὰ γνωρίζει τί εἶναι ὁ ἴδιος; Καὶ θὰ ἔχει ἐπίγνωση ὅτι γνωρίζει αὐτὰ πού τοῦ ἀνήκουν, χωρὶς νὰ γνωρίζει ἐπίσης ὄντας τί ὁ ἴδιος γνωρίζει; Ἡ μήπως γνωρίζει καὶ αὐτὰ πού τοῦ ἀνήκουν, καὶ τὸν ἑαυτό του; Πρέπει νὰ ἐξετάσουμε ἐπίσης μὲ ποιὸν τρόπο καὶ σὲ ποιό βαθμὸ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ αὐτογνωσία.

2. Ἀλλὰ πρῶτα πρέπει νὰ ἐξετάσουμε τὴν ψυχὴ, ἂν πρέπει νὰ τῆς ἀποδώσουμε γνῶση τοῦ ἑαυτοῦ της, καθὼς καὶ τί σὲ αὐτὴν εἶναι αὐτὸ πού γνωρίζει καὶ μὲ ποιὸν τρόπο. Μποροῦμε ἀμέσως νὰ διαπιστώσουμε ὅτι ἡ αἰσθητήρια λειτουργία της ἀφορᾷ μόνον ὅ,τι εἶναι ἔξω: ἀφοῦ, παρ' ὅλο πού ὑπάρχει συναίσθηση ὅσων συμβαίνουν μέσα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ σώματος, ὅμως καὶ σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση ἡ ἀντίληψη ἀφορᾷ κάτι ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό της· διότι αἰσθάνεται αὐτὰ πού ὑφίσταται τὸ σῶμα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Ἐνῶ καὶ τὸ λογικὸ μέσα της σχηματίζει τὴν κρίση του ἀπὸ τίς αἰσθητηριακὲς παραστάσεις πού ἔχει μπροστά του, καὶ συνάγει ἢ διαιρεῖ: ἀλλὰ παρατηρεῖ καὶ τὰ “ἀποτυπώματα” ὅσων προέρχονται ἀπὸ τὸν νοῦ, καὶ ἔχει καὶ ὡς πρὸς αὐτὰ τὴν ἴδια δυνατότητα. Καὶ τέλος ἀποκτᾷ κατανόηση ὅταν, κατὰ κάποιον τρόπο, ἀναγνωρίζει καὶ προσαρμόζει τὰ νέα ἀποτυπώματα πού μόλις ἦρθαν σὲ αὐτὰ πού ἔχει μέσα του ἀπὸ παλιά· πράγμα πού θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι συνιστᾷ ἀναμνήσεις τῆς ψυχῆς.

— Καὶ ὁ νοῦς τῆς ψυχῆς φτάνει μὲ τὴ δύναμή του ὡς ἐδῶ καὶ σταματᾷ, ἢ στρέφεται πάλι στὸν ἑαυτό του καὶ τὸν γνωρίζει; — Μὰ αὐτὸ σίγουρα πρέπει νὰ τὸ ἀποδώσουμε στὸν νοῦ. Ἐφόσον λοιπὸν ἀποδώσουμε γνῶση τοῦ ἑαυτοῦ του στὸ μέρος τοῦτο τῆς ψυχῆς — διότι θὰ τὸ ποῦμε νοῦ αὐτό —, θὰ ἐξετάσουμε καὶ κατὰ ποιὸν τρόπο διαφέρει ἀπὸ τὸν ἐπάνω, ἂν ὅμως πάλι δὲν τὸ δεχτοῦμε αὐτό, θὰ φτάσουμε σ' ἐκεῖνον προχωρώντας τὸ ἐπιχείρημά μας βῆμα πρὸς βῆμα, καὶ θὰ ἐρευνήσουμε τί εἶναι ἡ “αὐτογνωσία” καθαυτήν. Ἄν ὅμως τὸ δεχτοῦμε καὶ γιὰ τὸν ἐδῶ κάτω, ὅς ἐρευνήσουμε ποιὰ εἶναι ἡ διαφορὰ τοῦ νὰ νοεῖ αὐτὸς τὸν ἑαυτό του. Διότι, ἂν δὲν ὑπάρχει διαφορὰ, τοῦτος θὰ εἶναι πιά ὁ ἅμικτος Νοῦς.

— Ὡστε λοιπὸν τὸ διανοητικὸ τοῦτο μέρος τῆς ψυχῆς μεταστρέφεται καὶ αὐτὸ πρὸς τὸν ἑαυτό του; — Ὁχι· ἀποκτᾷ κατανόηση τῶν

25 ἐκάτερα τὴν σύνεσιν ἴσχει καὶ πῶς τὴν σύνεσιν ἴσχει, πρῶτον ζητητέον.

3. Ἡ μὲν γὰρ αἰσθησις εἶδεν ἄνθρωπον καὶ ἔδωκε τὸν τύπον τῇ διανοίᾳ· ἡ δὲ τί φησιν; ἢ οὐπω οὐδὲν ἔρει, ἀλλ' ἔγνω μόνον καὶ ἔστη· εἰ μὴ ἄρα πρὸς ἑαυτὴν διαλογίζοιτο “τίς οὗτος,” εἰ πρότερον ἐνέτυχε τούτῳ, καὶ λέγοι προσ-
 5 χρωμένη τῇ μνήμῃ, ὅτι Σωκράτης. εἰ δὲ καὶ ἐξελίττοι τὴν μορφὴν, μερίζει ἃ ἡ φαντασία ἔδωκεν· εἰ δέ, εἰ ἀγαθός, λέγοι, ἐξ ὧν μὲν ἔγνω διὰ τῆς αἰσθήσεως εἴρηκεν, ὃ δὲ εἴρηκεν ἐπ' αὐτοῖς, ἥδη παρ' αὐτῆς ἂν ἔχοι κανόνα ἔχουσα τοῦ ἀγαθοῦ παρ' αὐτῇ. τὸ ἀγαθὸν πῶς ἔχει παρ' αὐτῇ;
 10 ἢ ἀγαθοειδής ἐστι, καὶ ἐπερρώσθη δὲ εἰς τὴν αἰσθησιν τοῦ τοιούτου ἐπιλάμποντος αὐτῇ νοῦ· τὸ γὰρ καθαρὸν τῆς ψυχῆς τοῦτο καὶ νοῦ δέχεται ἐπικείμενα ἵχνη. διὰ τί δὲ οὐ τοῦτο νοῦς, τὰ δὲ ἄλλα ψυχὴ ἀπὸ τοῦ αἰσθητικοῦ ἀρξάμε-
 15 να; ἢ ὅτι ψυχὴν δεῖ ἐν λογισμοῖς εἶναι· ταῦτα δὲ πάντα λογιζομένης δυνάμεως ἔργα. ἀλλὰ διὰ τί οὐ τούτῳ τῷ μέρει δόντες τὸ νοεῖν ἑαυτὸ ἀπαλλαξόμεθα; ἢ ὅτι ἔδομεν αὐτῷ τὰ ἔξω σκοπεῖσθαι καὶ πολυπραγμονεῖν, νῶ δὲ ἀξι-
 οῦμεν ὑπάρχειν τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σκοπεῖσθαι. ἀλλ' εἴ τις φήσει “τί οὖν κωλύει τοῦτο ἄλλῃ δυνάμει σκο-
 20 πεῖσθαι τὰ αὐτοῦ;” οὐ τὸ διανοητικὸν οὐδὲ τὸ λογιστι-
 κὸν ἐπιζητεῖ, ἀλλὰ νοῦν καθαρὸν λαμβάνει. τί οὖν κωλύει ἐν ψυχῇ νοῦν καθαρὸν εἶναι; οὐδέν, φήσομεν· ἀλλ' ἔτι δεῖ λέγειν ψυχῆς τοῦτο; ἀλλ' οὐ ψυχῆς μὲν φήσομεν, ἡμέτερον δὲ νοῦν φήσομεν, ἄλλον μὲν ὄντα τοῦ διανοου-
 25 μένου καὶ ἐπάνω βεβηκότα, ὅμως δὲ ἡμέτερον, καὶ εἰ μὴ συναριθμοῖμεν τοῖς μέρεσι τῆς ψυχῆς. ἢ ἡμέτερον καὶ οὐχ ἡμέτερον· διὸ καὶ προσχρώμεθα αὐτῷ καὶ οὐ προσ-

έντυπώσεων πού δέχεται καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρές. Καὶ πρῶτα πρέπει νὰ ἐξετάσουμε πῶς ἀποκτᾷ αὐτὴν τὴν κατανόηση.

3. — Ἡ αἴσθησις βλέπει λοιπὸν ἓνα ἄνθρωπο καὶ μεταδίδει τὴν ἐντύπωση στὴ διάνοια. Αὐτὴ ὅμως τί λέει; — Μὰ ἀκόμη δὲν λέει τίποτα, μόνον γνωρίζει καὶ σταματᾷ ἐκεῖ. Ἐκτὸς ἂν ἀναρωτηθεῖ μὲ τὸν ἑαυτὸ της «Ποιὸς εἶναι αὐτός;», ἐφόσον τὸν ἔχει συναντήσει προηγουμένως, καί, χρησιμοποιώντας τὴ μνήμη, πεῖ ὅτι εἶναι ὁ Σωκράτης. Καὶ ἂν ἀναλύσει ἐπὶ πλέον τὴ μορφή, τότε καταμερίζει αὐτὰ πού τῆς μετέδωσε ἡ παράστασις. Κατὰ τὰ ἄλλα, ἂν πεῖ ἂν εἶναι ἀγαθὸς ἢ ὄχι, τὸ λέει μὲ βάση ὅσα γνωρίζει μέσω τῆς αἴσθησις, αὐτὸ ὅμως πού λέει πάνω σὲ αὐτὰ τὸ κατέχει ἤδη ἀπὸ μόνῃ της, ἐφόσον διαθέτει μέσα της ἓνα κανόνα τῆς ἀγαθότητος.

— Πῶς ἔχει μέσα της τὴν ἀγαθότητα; — Μὰ εἶναι ἀγαθόμορφη, καὶ παίρνει τὴ δύναμη γιὰ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν αἴσθησις ἀπὸ τὸν νοῦ, ὁ ὁποῖος τὴ φωτίζει. Διότι τοῦτο εἶναι τὸ καθαρὸ μέρος τῆς ψυχῆς καὶ δέχεται πάνω του τὰ ἔχνη τοῦ νοῦ.

— Πατὶ ὅμως δὲν εἶναι τοῦτο ὁ νοῦς, ἐνῶ τὰ ἄλλα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν αἰσθητήρια λειτουργία, ἢ ψυχὴ; — Μὰ γιατί πρέπει αὐτὸ πού ἔχει λογισμοὺς νὰ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ὅλα τοῦτα νὰ εἶναι ἔργα μιᾶς δυνάμεις πού λογίζεται.

— Ἀλλὰ γιατί νὰ μὴν ἀποδώσουμε νόησι τοῦ ἑαυτοῦ του σὲ τοῦτο τὸ μέρος καὶ νὰ τελειώνουμε; — Μὰ γιατί ἀποδώσαμε σὲ αὐτὸ τὴν παρατήρηση καὶ τὴν ἐνασχόληση μὲ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, ἐνῶ ἰσχυρίζομαστε ὅτι ὁ νοῦς εἶναι πού παρατηρεῖ ὅσα τοῦ ἀνήκουν καὶ ἐνυπάρχουν σὲ αὐτόν. Καὶ ἂν πεῖ κανεὶς «Τί λοιπὸν τὸ ἐμποδίζει νὰ παρατηρεῖ ὅσα τοῦ ἀνήκουν, μέσω κάποιας ἄλλης δυνάμεις;», δὲν θὰ ἀναφέρεται στὸ διανοητικὸ οὔτε στὸ λογικὸ μέρος τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ θὰ ἔχει ὑπόψη του τὸν καθαρὸ νοῦ.

— Τί ἐμποδίζει λοιπὸν νὰ ἐνυπάρχει στὴν ψυχὴ καθαρὸς νοῦς; — Τίποτε, θὰ ἀπαντήσουμε. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ ἐξακολουθήσουμε νὰ λέμε ὅτι ἀνήκει στὴν ψυχὴ; Θὰ ἰσχυριστοῦμε ὅτι, ἀντίθετα, δὲν εἶναι τῆς ψυχῆς ἀλλὰ δικὸς μας νοῦς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄλλος ἀπὸ αὐτόν πού διανοεῖται, καὶ ἔχει προχωρήσει πρὸς τὰ πάνω, εἶναι ὅμως δικὸς μας, ἔστω καὶ ἂν δὲν συγκαταλέγεται στὰ μέρη τῆς ψυχῆς. Ἡ, γιὰ νὰ τὸ ποῦμε ἀλλιῶς, εἶναι δικὸς μας καὶ ὄχι δικὸς μας ὥς ἐκ τούτου καὶ τὸν

30 χρώμεθα —διανοία δὲ αἰεί— καὶ ἡμέτερον μὲν χρωμένων,
 οὐ προσχρωμένων δὲ οὐχ ἡμέτερον. τὸ δὴ προσχρηῆσθαι τί
 ἐστίν; ἄρα αὐτοὺς ἐκεῖνο γινόμενους, καὶ φθεγγομένους
 ὡς ἐκεῖνος; ἢ κατ' ἐκεῖνον οὐ γὰρ νοῦς ἡμεῖς κατ' ἐκεῖνο
 οὖν τῷ λογιστικῷ πρώτῳ δεχομένῳ. καὶ γὰρ αἰσθανόμεθα
 δι' αἰσθήσεως καὶ <μὴ> ἡμεῖς οἱ αἰσθανόμενοι ἄρ'
 οὖν καὶ διανοοῦμεθα οὕτως καὶ διὰ <νοῦ> νοοῦμεν οὕτως;
 35 ἢ αὐτοὶ μὲν οἱ λογιζόμενοι καὶ νοοῦμεν τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ
 νοήματα αὐτοῖ τοῦτο γὰρ ἡμεῖς. τὰ δὲ τοῦ νοῦ ἐνεργήματα
 ἄνωθεν οὕτως, ὡς τὰ ἐκ τῆς αἰσθήσεως κάτωθεν, τοῦτο
 ὄντες τὸ κύριον τῆς ψυχῆς, μέσον δυνάμεως διττῆς,
 χείρονος καὶ βελτίονος, χείρονος μὲν τῆς αἰσθήσεως,
 40 βελτίονος δὲ τοῦ νοῦ. ἀλλ' αἰσθησις μὲν αἰεί ἡμέτερον
 δοκεῖ συγκεχωρημένον —αἰεί γὰρ αἰσθανόμεθα— νοῦς δὲ
 ἀμφισβητεῖται, καὶ ὅτι μὴ αὐτῷ αἰεί καὶ ὅτι χωριστός·
 χωριστός δὲ τῷ μὴ προσνεύειν αὐτόν, ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον
 πρὸς αὐτόν εἰς τὸ ἄνω βλέποντας. αἰσθησις δὲ ἡμῖν
 45 ἄγγελος, βασιλεὺς δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖνος.

4. Βασιλεύομεν δὲ καὶ ἡμεῖς, ὅταν κατ' ἐκεῖνον κατ'
 ἐκεῖνον δὲ διχῶς, ἢ τοῖς οἷον γράμμασιν ὥσπερ νόμοις ἐν
 ἡμῖν γραφεῖσιν, ἢ οἷον πληρωθέντες αὐτοῦ ἢ καὶ δυνη-
 θέντες ἰδεῖν καὶ αἰσθάνεσθαι παρόντος. καὶ γινώσκουμεν δὲ
 5 αὐτοὺς τῷ <τῷ> τοιούτῳ ὁρατῷ τὰ ἄλλα μαθεῖν [τῷ τοι-
 ούτῳ] ἢ καὶ τὴν δύναμιν τὴν γινώσκουσαν τὸ τοιοῦτον
 μαθόντες αὐτῇ τῇ δυνάμει ἢ καὶ ἐκεῖνο γινόμενοι, ὡς τὸν
 γινώσκοντα ἑαυτὸν διττὸν εἶναι, τὸ μὲν γινώσκοντα τῆς
 διανοίας τῆς ψυχικῆς φύσιν, τὸν δὲ ὑπεράνω τούτου, τὸν
 10 γινώσκοντα ἑαυτὸν κατὰ τὸν νοῦν ἐκεῖνον γινόμενον κα-

3. 45 Πλάτ., Φλβ. 28c7

3. 28 διανοία Ficino: διάνοιαι a 33 καὶ <μὴ> Igal: καὶ a 34 διὰ <νοῦ>
 νοοῦμεν Igal: διανοοῦμεν a 4. 5 < > suspic. H-S₁ post μαθεῖν interpunxi ut
 Bréhier 5-6 [] Steinhart 6 καὶ a: κατὰ Stark, H-S₂

χρησιμοποιοῦμε καὶ δὲν τὸν χρησιμοποιοῦμε — ἐνῶ τῇ διάνοια πάντοτε — καὶ εἶναι δικός μας ὅταν τὸν χρησιμοποιοῦμε, ὄχι δικός μας ὁμῶς ὅταν δὲν τὸν χρησιμοποιοῦμε.

— Σὲ τί συνίσταται λοιπὸν ἡ χρησιμοποίησή του; Ἄραγε στὸ νὰ γίνουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἐκεῖνο καὶ νὰ μιᾶμε ὅπως ἐκεῖνος; — Ὁχι, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ ἐκεῖνον· διότι ἐμεῖς δὲν εἴμαστε νοῦς. Γινόμαστε λοιπὸν σύμφωνοι μ' ἐκεῖνο, καθὼς τὸ λογικὸ τὸν δέχεται πρῶτο. — Ἀλλὰ καὶ αἰσθανόμαστε μέσω τῆς αἴσθησης, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἴμαστε ἐμεῖς ποὺ αἰσθανόμαστε. Μήπως λοιπὸν καὶ διανοοῦμαστε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, καὶ ἔτσι νοοῦμε μέσω τοῦ νοῦ; — Μὰ εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ποὺ λογιζόμαστε καὶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ποὺ νοοῦμε τὰ νοήματα ποὺ ἐνυπάρχουν στὴ διάνοια· διότι αὐτὸ εἴμαστε ἐμεῖς. Καὶ τὰ ἐνεργήματα τοῦ νοῦ προέρχονται ἀπὸ πάνω ἔτσι ὅπως αὐτὰ τῆς αἴσθησης ἀπὸ κάτω. Εἴμαστε τοῦτο, τὸ κυρίαρχο μέρος τῆς ψυχῆς, στὸ μέσο δύο δυνάμεων, μιᾶς κατώτερης καὶ μιᾶς ἀνώτερης· κατώτερης, αὐτῆς τῆς αἴσθησης, καὶ ἀνώτερης, αὐτῆς τοῦ νοῦ. Ἀλλὰ ἐνῶ γιὰ τὴν αἴσθηση φαίνεται πὼς ὅλοι δέχονται ὅτι εἶναι πάντα κάτι δικό μας — ἀφοῦ πάντοτε αἰσθανόμαστε —, γιὰ τὸν νοῦ ὑπάρχει ἀμφισβήτηση, τόσο ἐπειδὴ δὲν τὸν χρησιμοποιοῦμε πάντα, ὅσο καὶ ἐπειδὴ εἶναι χωριστός. Καὶ εἶναι χωριστός ἐπειδὴ ὁ ἴδιος δὲν γέρνει πρὸς τὸ σῶμα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐμεῖς βλέπουμε πάνω πρὸς αὐτόν. Ἡ αἴσθησή μας εἶναι ἓνας ἀγγελιαφόρος, ἐνῶ ἐκεῖνος «εἶναι γιὰ ἡμᾶς βασιλιάς».

4. Ἀλλὰ γινόμαστε καὶ ἐμεῖς βασιλιάδες, ὅταν εἴμαστε σύμφωνοι μ' ἐκεῖνον. Καὶ εἴμαστε σύμφωνοι μ' ἐκεῖνον κατὰ δύο τρόπους· εἴτε μὲ τὸ νὰ τὸν ἔχουμε γραμμένο μέσα μας μὲ “γράμματα”, ὅπως τοὺς νόμους, εἴτε ἔχοντας “γεμίσει” ἀπὸ αὐτόν, εἴτε ἀκόμη ὅταν μπορέσουμε νὰ τὸν δοῦμε καὶ νὰ τὸν αἰσθανθοῦμε ὡς παρόντα. Καὶ γνωρίζουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ὅταν, μέσω αὐτοῦ ποὺ βλέπουμε μὲ αὐτόν τὸν τρόπο, μαθαίνουμε τὰ ἄλλα· ἢ καὶ ὅταν κατανοήσουμε τὴ δύναμη ἢ ὁποῖα γνωρίζει αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὸ πρᾶγμα μέσω τῆς ἴδιας αὐτῆς τῆς δυνάμεως, ἢ ἐπίσης ὅταν γίνουμε ἐκεῖνο.

Συνεπῶς, αὐτὸς ποὺ γνωρίζει τὸν ἑαυτό του εἶναι δυὸ λογίων· ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ αὐτὸς ποὺ γνωρίζει τὴ φύση τῆς ψυχικῆς διάνοιας, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ ἄλλος πάνω ἀπὸ αὐτόν, ὁ ὁποῖος γνωρίζει ὅτι ὁ ἑαυτός του εἶναι σύμφωνος μὲ τὸν Νοῦ, ἐπειδὴ ἔχει γίνεi ἐκεῖνος. Καὶ

κείνῳ ἑαυτὸν νοεῖν αὐτὸ οὐχ ὡς ἄνθρωπον ἔτι, ἀλλὰ παντε-
 λῶς ἄλλον γενόμενον καὶ συναρπάσαντα ἑαυτὸν εἰς τὸ ἄνω
 μόνον ἐφέλκοντα τὸ τῆς ψυχῆς ἄμεινον· ὁ καὶ δύναται
 μόνον πτεροῦσθαι πρὸς νόησιν, ἵνα τις ἐκεῖ παρακαταθοῖτο
 15 αἶ εἶδε. τὸ δὴ διανοητικὸν ὅτι διανοητικὸν ἄρα οὐκ οἶδε,
 καὶ ὅτι σύνεσιν τῶν ἔξω λαμβάνει, καὶ ὅτι κρίνει αἶ κρίνει,
 καὶ ὅτι τοῖς ἐν ἑαυτῷ κανόσιν, οὓς παρὰ τοῦ νοῦ ἔχει, καὶ
 ὡς ἔστι τι βέλτιον αὐτοῦ, <δ> οὐ ζητεῖ, ἀλλ' ἔχει πάντως
 δήπου; ἀλλ' ἄρα τί ἐστὶν αὐτὸ [δ] οὐκ οἶδεν ἐπιστάμε-
 20 νον οἷόν ἐστι καὶ οἷα τὰ ἔργα αὐτοῦ; εἰ οὖν λέγοι, ὅτι
 ἀπὸ νοῦ ἐστὶ καὶ δεύτερον μετὰ νοῦν καὶ εἰκὼν νοῦ, ἔχον
 ἐν ἑαυτῷ τὰ πάντα οἷον γεγραμμένα, ὡς ἐκεῖ ὁ γράφων
 καὶ ὁ γράψας, ἄρ' οὖν στήσεται μέχρι τούτων ὁ οὕτως
 ἑαυτὸν ἐγνωκώς, ἡμεῖς δὲ ἄλλη δυνάμει προσχρησάμενοι
 25 νοῦν αὐτὸ γινώσκοντα ἑαυτὸν κατοπόμεθα ἢ ἐκεῖνον μετα-
 λαβόντες ἐπείπερ καὶ κεῖνος ἡμέτερος καὶ ἡμεῖς ἐκεῖνον,
 οὕτω νοῦν καὶ αὐτοὺς γνωσόμεθα; ἢ ἀναγκαῖον οὕτως,
 εἴπερ γνωσόμεθα, ὅ τί ποτ' ἐστὶ τὸ ἐν νῷ "αὐτὸ ἑαυτό."
 ἔστι δὴ νοῦς τις αὐτὸς γεγονώς, ὅτε τὰ ἄλλα ἀφείς ἑαν-
 30 τοῦ τούτῳ καὶ τοῦτον βλέπει, αὐτῷ δὲ ἑαυτόν. ὡς δὴ οὖν
 νοῦς ἑαυτὸν ὁρᾷ.

5. Ἄρ' οὖν ἄλλῳ μέρει ἑαυτοῦ ἄλλο μέρος αὐτοῦ καθο-
 ρᾷ; ἀλλ' οὕτω τὸ μὲν ἔσται ὁρῶν, τὸ δὲ ὁρώμενον τοῦτο
 δὲ οὐκ "αὐτὸ ἑαυτό." τί οὖν, εἰ πᾶν τοιοῦτον οἷον
 ὁμοιομερὲς εἶναι, ὥστε τὸ ὁρῶν μηδὲν διαφέρειν τοῦ ὁρω-
 5 μένου; οὕτω γὰρ ἰδὼν ἐκεῖνο τὸ μέρος αὐτοῦ ὃν ταῦτόν
 αὐτῷ εἶδεν ἑαυτόν· διαφέρει γὰρ οὐδὲν τὸ ὁρῶν πρὸς τὸ
 ὁρώμενον. ἢ πρῶτον μὲν ἄτοπος ὁ μερισμὸς ἑαυτοῦ· πῶς
 γὰρ καὶ μεριεῖ; οὐ γὰρ δὴ κατὰ τύχην· καὶ ὁ μερίζων δὲ
 τίς; ὁ ἐν τῷ θεωρεῖν τάπτων ἑαυτὸν ἢ ὁ ἐν τῷ θεωρεῖσθαι;

4. 15 οἶδε Ficino: εἶδε a

18 <δ> οὐ Ficino: οὐ a

19 [] Theiler

ἐκεῖνος πάλι νοεῖ τὸν ἑαυτό του ὅχι πιά ὡς ἄνθρωπο, ἀλλὰ νὰ ἔχει ἀλλάξει ἐντελῶς καὶ νὰ τὸν συνεπαίρνει πρὸς τὰ πάνω, συμπαρασύροντας μόνο τὸ ἀνώτερο μέρος τῆς ψυχῆς — τὸ ὁποῖο καὶ μόνο μπορεῖ νὰ ἀποκτήσει φτερὰ γιὰ νὰ νοεῖ — ἔτσι ὥστε νὰ ἀποθέτει κανεὶς σὲ αὐτὸ ὅσα ἔχει δεῖ.

— Ἄραγε τὸ διανοητικὸ μέρος τῆς ψυχῆς δὲν ξέρει ὅτι εἶναι διανοητικόν, ὅτι ἀποκτᾷ συνείδηση πραγμάτων ἔξω ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἔτσι κρίνει ὅ,τι κρίνει, ὅτι ἐφαρμόζει σὲ αὐτὰ τοὺς κανόνες ποὺ ἐμπεριέχει, τοὺς ὁποίους ἔχει ἀπὸ τὸν νοῦ, καὶ ὅτι ὑπάρχει κάτι ἀνώτερό του, τὸ ὁποῖο δὲν ἀποζητᾷ, ἀλλὰ κατέχει πλήρως; Καὶ δὲν ξέρει τὸ ἴδιο τί εἶναι, ὅταν γνωρίζει καλὰ τί λογῆς εἶναι καὶ ποιές εἶναι οἱ λειτουργίες του; Ὅταν λέει, λοιπόν, ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὸν νοῦ, ὅτι εἶναι δεύτερο μετὰ τὸν νοῦ καὶ εἰκόνα τοῦ νοῦ, ἔχοντας μέσα του “γραμμένα” τὰ πάντα — ὅπως, στὴν ἄλλη περίπτωση, εἶναι αὐτὸς ποὺ γράφει, ὁ συγγραφέας —, ἄραγε λοιπὸν ὅποιος γνωρίζει τὸν ἑαυτό του μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ φτάσει ὡς ἐκεῖ καὶ θὰ σταματήσει, ἐνῶ ἐμεῖς, χρησιμοποιώντας μιὰν ἄλλη δύναμη, θὰ ἀντικρίσουμε καὶ τὸν Νοῦ ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὸν ἑαυτό του, ἢ ἄλλιῶς θὰ μετὰσχουμε σὲ ἐκεῖνον, ἐφόσον καὶ ἐκεῖνος ἀνήκει σ’ ἐμᾶς καὶ ἐμεῖς σ’ ἐκεῖνον, καὶ θὰ γνωρίσουμε ἔτσι τὸν νοῦ καὶ τοὺς ἑαυτούς μας; — Μὰ ναί, ἔτσι θὰ πρέπει νὰ εἶναι, ἂν πρόκειται νὰ γνωρίζουμε τί σημαίνει αὐτογνωσία στὴν περίπτωση τοῦ νοῦ. Καὶ γίνεται κανεὶς νοῦς ὁ ἴδιος ὅταν, ἀφήνοντας κατὰ μέρος ὅσα ἄλλα τοῦ ἀνήκουν, βλέπει μέσω αὐτοῦ καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιο, μὲ τὸν ἑαυτό του τὸν ἑαυτό του. Βλέπει δηλαδή τὸν ἑαυτό του ὡς νοῦς.

5. — Ὡστε λοιπὸν παρατηρεῖ μὲ ἓνα μέρος τοῦ ἓνα ἄλλο; — Μὰ ἔτσι τὸ ἓνα θὰ βλέπει καὶ τὸ ἄλλο θὰ βλέπεται· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνιστᾷ αὐτογνωσία.

— Τί λοιπὸν ἂν εἶναι ὅλο κάτι σὰν ὁμοιομερές, ἔτσι ὥστε αὐτὸ ποὺ βλέπει νὰ μὴ διαφέρει σὲ τίποτε ἀπὸ αὐτὸ ποὺ βλέπεται; Γιατὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, βλέποντας τὸ μέρος τοῦ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸν ἑαυτό του, θὰ γνωρίζει τὸν ἑαυτό του· ἀφοῦ αὐτὸ τὸ ὁποῖο βλέπει δὲν θὰ διαφέρει καθόλου ἀπὸ αὐτὸ ποὺ βλέπεται. — Μά, πρῶτα-πρῶτα, ὁ καταμερισμὸς τοῦ ἑαυτοῦ του ἀποτελεῖ παραλογισμό: ἀφοῦ πῶς θὰ γίνεται; Ὅχι βέβαια στὴν τύχη. Καὶ ποιός θὰ εἶναι ποὺ κάνει τὸν καταμερισμό; Αὐτὸς ποὺ βρίσκεται ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ θεατῆ ἢ

10 εἶτα πῶς ἑαυτὸν γνώσεται ὁ θεωρῶν ἐν τῷ θεωρουμένῳ
 τάξας ἑαυτὸν κατὰ τὸ θεωρεῖν; οὐ γὰρ ἦν ἐν τῷ θεωρου-
 μένῳ τὸ θεωρεῖν. ἢ γνοὺς ἑαυτὸν οὕτω θεωρούμενον ἀλλ'
 οὐ θεωροῦντα νοήσῃ ὥστε οὐ πάντα οὐδὲ ὅλον γνώσε-
 15 ται ἑαυτόν· ὃν γὰρ εἶδε, θεωρούμενον ἀλλ' οὐ θεωροῦντα
 εἶδε· καὶ οὕτως ἔσται ἄλλον, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν ἑωρακώς.
 ἢ προσθήσῃ παρ' αὐτοῦ καὶ τὸν τεθεωρηκότα, ἵνα τέλεον
 αὐτὸν ἢ νενοηκώς. ἀλλ' εἰ καὶ τὸν τεθεωρηκότα, ὁμοῦ καὶ
 τὰ ἑωραμένα. εἰ οὖν ἐν τῇ θεωρίᾳ ὑπάρχει τὰ τεθεωρημέ-
 να, εἰ μὲν τύποι αὐτῶν, οὐκ αὐτὰ ἔχει· εἰ δ' αὐτὰ ἔχει, οὐκ
 20 ἰδὼν αὐτὰ ἐκ τοῦ μερίσαι αὐτὸν ἔχει, ἀλλ' ἦν πρὶν μερίσαι
 ἑαυτὸν καὶ θεωρῶν καὶ ἔχων. εἰ τοῦτο, δεῖ τὴν θεωρίαν
 ταῦτόν εἶναι τῷ θεωρητῷ, καὶ τὸν νοῦν ταῦτόν εἶναι τῷ
 νοητῷ· καὶ γὰρ, εἰ μὴ ταῦτόν, οὐκ ἀλήθεια ἔσται· τύπον
 γὰρ ἔξει ὁ ἔχων τὰ ὄντα ἕτερον τῶν ὄντων, ὅπερ οὐκ ἔστιν
 25 ἀλήθεια. τὴν γὰρ ἀλήθειαν οὐχ ἕτερον εἶναι δεῖ, ἀλλ' ὁ
 λέγει, τοῦτο καὶ εἶναι. ἐν ἄρα οὕτω νοῦς καὶ τὸ νοητὸν
 καὶ τὸ ὄν καὶ πρῶτον ὄν τοῦτο καὶ δὴ καὶ πρῶτος νοῦς τὰ
 ὄντα ἔχων, μᾶλλον δὲ ὁ αὐτὸς τοῖς οὖσιν. ἀλλ' εἰ ἡ νόησις
 καὶ τὸ νοητὸν ἔν, πῶς διὰ τοῦτο τὸ νοοῦν νοήσῃ ἑαυτό;
 30 ἢ μὲν γὰρ νόησις οἷον περιέξει τὸ νοητόν, ἢ ταῦτόν τῷ
 νοητῷ ἔσται, οὕπω δὲ ὁ νοῦς δηλὸς ἑαυτὸν νοῶν. ἀλλ' εἰ
 ἡ νόησις καὶ τὸ νοητὸν ταῦτόν — ἐνέργεια γὰρ τις τὸ νοη-
 τόν· οὐ γὰρ δὴ δύναμις οὐδέ γ' ἀνόητον οὐδὲ ζωῆς
 χωρὶς οὐδ' αὖ ἐπακτόν τὸ ζῆν οὐδὲ τὸ νοεῖν ἄλλω ὄντι,
 35 οἷον λίθῳ ἢ ἀψύχῳ τινί— καὶ οὐσία ἢ πρώτη τὸ νοητόν·
 εἰ οὖν ἐνέργεια καὶ ἡ πρώτη ἐνέργεια καὶ καλλίστη δὴ,
 νόησις ἂν εἴη καὶ οὐσιώδης νόησις· καὶ γὰρ ἀληθεστάτη·

5. 22-23 Ἀριστοτ., *Μ.τ.Φ.* Α 7, 1072b21-2

5. 23 ἀλήθεια Perna: ἀληθεία a
arab.: γε νοητόν a

25 γὰρ Harder: ἄρα a, H-S

33 γ' ἀνόητον Theiler,

αὐτὸς πὺν εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ἀντικειμένου τῆς θέασης; Ἐπειτα, πῶς αὐτὸς πὺν θεάζεται θὰ γνωρίσει τὸν ἑαυτὸ του μέσα στὸ ἀντικείμενο τῆς θέασης, ὅταν βρίσκεται ἀπὸ τὴν πλευρὰ ἀπ' ὅπου ἀσκεῖται ἡ θέαση; Πατὶ ἡ ἀσκησις τῆς θέασης δὲν ἐμπεριέχεται στὸ ἀντικείμενό της. Ἀλλωστε, γνωρίζοντας ἔτσι τὸν ἑαυτὸ του, θὰ τὸν νοεῖ ὅχι ὡς ὑποκείμενο, ἀλλὰ ὡς ἀντικείμενο τῆς θέασης. Ὅποτε δὲν θὰ γνωρίζει τὸν ἑαυτὸ του πλήρως, οὔτε στὸ σύνολό του· ἀφοῦ αὐτὸν πὺν γνωρίζει θὰ τὸν γνωρίζει ὡς ἀντικείμενο καὶ ὅχι ὡς ὑποκείμενο θέασης· καὶ ἔτσι αὐτὸς πὺν θὰ ἔχει δεῖ θὰ εἶναι ἄλλος, καὶ ὅχι ὁ ἑαυτὸς του.

— Ἴσως ὅμως προσθέσει ἀπὸ μόνος του καὶ αὐτὸν πὺν ἀσκεῖ τὴν θέαση, ἔτσι ὥστε ἡ νόησις τοῦ ἑαυτοῦ του νὰ εἶναι πλήρης. — Ὅμως ἂν προσθέσει καὶ αὐτὸν πὺν ἀσκεῖ τὴ θέαση, θὰ εἰσαγάγει μαζὶ καὶ αὐτὰ πὺν βλέπει. Ἐφόσον τώρα αὐτὰ πὺν βλέπονται ἐμπεριέχονται στὴ θέαση, ἂν μὲν τοῦτα ἀποτελοῦν ἀποτυπώματά του, δὲν θὰ κατέχει αὐτὰ τὰ ἴδια. Ἄν πάλι κατέχει τὰ ἴδια, δὲν θὰ τὰ βλέπει ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ καταμερισμοῦ του, ἀλλὰ θὰ τὰ θεαζόταν καὶ θὰ τὰ κατεῖχε προτοῦ νὰ καταμεριστεῖ. Ἄν αὐτὸ ἰσχύει, θὰ πρέπει ἡ θέασις νὰ ταυτίζεται μὲ τὸ ἀντικείμενό της, καὶ «αὐτὸ πὺν νοεῖ νὰ ταυτίζεται μὲ τὸ νοητό». Διότι, ἂν δὲν ταυτίζονται, δὲν θὰ ὑπάρχει ἀλήθεια· ἐπειδὴ αὐτὸς πὺν κατέχει τὰ ὄντα θὰ ἔχει ἓνα ἀποτύπωμα διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ ὄντα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο δὲν συνιστᾷ ἀλήθεια. Ἀφοῦ ἡ ἀλήθεια δὲν πρέπει νὰ ἀφορᾷ κάτι διαφορετικόν, ἀλλὰ αὐτὸ πὺν λέει, αὐτὸ καὶ νὰ εἶναι. Ἐτσι ἐπομένως ὁ νοῦς καὶ τὸ νοητὸ εἶναι ἓνα, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ Ὄν καὶ τὸ πρωταρχικὸ Ὄν ἀλλὰ καὶ ὁ πρωταρχικὸς Νοῦς, ὁ ὁποῖος περιέχει τὰ ὄντα, ἢ μᾶλλον ὁ ὁποῖος ταυτίζεται μὲ τὰ ὄντα.

— Ἀλλὰ ἂν ἡ νόησις καὶ τὸ νοητὸ εἶναι ἓνα, πῶς ἀπὸ αὐτὸ συνεπάγεται ὅτι ἐκεῖνο πὺν νοεῖ θὰ νοεῖ τὸν ἑαυτὸ του; Ἀφοῦ ναι μὲν ἡ νόησις θὰ «ἐμπεριέχει» ἢ θὰ ταυτίζεται μὲ τὸ νοητό, δὲν εἶναι ὅμως ἀκόμη προφανές ὅτι ὁ νοῦς θὰ νοεῖ τὸν ἑαυτὸ του. — Ἄν ὅμως ἡ νόησις καὶ τὸ νοητὸ ταυτίζονται — ἀφοῦ τὸ νοητὸ ἀποτελεῖ ἓνα εἶδος ἐνέργειας· διότι ἀσφαλῶς δὲν εἶναι μιὰ δυνατότητα, οὔτε κάτι ἀ-νόητο, οὔτε χωρὶς ζωῆς, οὔτε πάλι ἡ ζωὴ ἢ ἡ νόησις τοῦ εἶναι κάτι ἐπίκτητο, λὲς καὶ αὐτὸ εἶναι κάτι ἄλλο, ὅπως σὲ μιὰ πέτρα ἢ σὲ κάτι τὸ ἄψυχο — τότε τὸ νοητὸ θὰ εἶναι ἡ πρωταρχικὴ οὐσία. Ἄν λοιπὸν ἀποτελεῖ ἐνεργοποίησις, ἐνεργοποίησις πρωταρχικὴ καὶ μάλιστα τὴν πιὸ ἔξοχη ἐνεργοποίησις, θὰ εἶναι νόησις, καὶ νόησις οὐσιώδης· ἐφόσον καὶ ἡ πιὸ ἀληθινή.

νόησις δὴ τοιαύτη καὶ πρώτη οὖσα καὶ πρώτως νοῦς ἂν εἴη
 ὁ πρώτος· οὐδὲ γὰρ ὁ νοῦς οὗτος δυνάμει οὐδ' ἕτερος μὲν
 40 αὐτός, ἢ δὲ νόησις ἄλλο· οὕτω γὰρ ἂν πάλιν τὸ οὐσιῶδες
 αὐτοῦ δυνάμει. εἰ οὖν ἐνέργεια καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ ἐνέργεια,
 ἐν καὶ ταῦτόν τῃ ἐνεργείᾳ ἂν εἴη· ἐν δὲ τῇ ἐνεργείᾳ τὸ ὄν
 καὶ τὸ νοητόν· ἐν ἅμα πάντα ἔσται, νοῦς, νόησις, τὸ νοη-
 τόν. εἰ οὖν ἡ νόησις αὐτοῦ τὸ νοητόν, τὸ δὲ νοητόν αὐτός,
 45 αὐτὸς ἄρα ἑαυτὸν νοήσει· νοήσει γὰρ τῇ νοήσει, ὅπερ ἦν
 αὐτός, καὶ νοήσει τὸ νοητόν, ὅπερ ἦν αὐτός. καθ' ἑκάτε-
 ρον ἄρα ἑαυτὸν νοήσει, καθότι καὶ ἡ νόησις αὐτὸς ἦν, καὶ
 καθότι τὸ νοητόν αὐτός, ὅπερ ἐνόει τῇ νοήσει, ὃ ἦν αὐτός.

6. Ὁ μὲν δὴ λόγος ἀπέδειξεν εἶναί τι τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ
 κυρίως νοεῖν. νοεῖ οὖν ἄλλως μὲν ἐπὶ ψυχῆς ὄν, ἐπὶ δὲ
 τοῦ νοῦ κυριώτερον. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ ἐνόει ἑαυτὴν ὅτι
 ἄλλον, ὁ δὲ νοῦς ὅτι αὐτὸς καὶ οἷος αὐτὸς καὶ ὅστις καὶ
 5 ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως καὶ ἐπιστρέφων εἰς αὐτόν. τὰ γὰρ
 ὄντα ὁρῶν ἑαυτὸν ἑώρα καὶ ὁρῶν ἐνεργείᾳ ἦν καὶ ἡ ἐνέρ-
 γεια αὐτός· νοῦς γὰρ καὶ νόησις ἐν καὶ ὅλος ὅλῳ, οὐ μέρει
 ἄλλο μέρος. ἄρ' οὖν τοιοῦτον ὁ λόγος ἔδειξεν, οἷον καὶ
 ἐνέργειαν πιστικὴν ἔχειν; ἢ ἀνάγκην μὲν οὕτως, πειθὼ
 10 δὲ οὐκ ἔχει· καὶ γὰρ ἡ μὲν ἀνάγκη ἐν νῷ, ἡ δὲ πειθὼ ἐν ψυ-
 χῇ. ζητοῦμεν δὴ, ὥς ἔοικεν, ἡμεῖς πεισθῆναι μᾶλλον ἢ νῷ
 καθαρῷ θεᾶσθαι τὸ ἀληθές. καὶ γὰρ καὶ ἕως ἡμεῖς ἄνω ἐν
 νοῦ φύσει, ἠρκούμεθα καὶ ἐνοοῦμεν καὶ εἰς ἐν πάντα συνά-
 γοντες ἑωρῶμεν· νοῦς γὰρ ἦν ὁ νοῶν καὶ περὶ αὐτοῦ λέγων,
 15 ἡ δὲ ψυχὴ ἡσυχίαν ἤγε συγχωροῦσα τῷ ἐνεργήματι τοῦ
 νοῦ. ἐπεὶ δὲ ἐνταῦθα γεγενήμεθα πάλιν αὖ καὶ ἐν ψυχῇ,
 πειθὼ τινα γενέσθαι ζητοῦμεν, οἷον ἐν εἰκόνι τὸ ἀρχέτυπον
 θεωρεῖν ἐθέλοντες. ἴσως οὖν χρὴ τὴν ψυχὴν ἡμῶν διδά-

Μιά τέτοια νόηση λοιπόν, πρωταρχική και πρωταρχικά νοητική, θα είναι ο πρωταρχικός νοῦς. Διότι ο νοῦς αὐτὸς δὲν ἀποτελεῖ δυνατότητα, οὔτε εἶναι ἄλλος αὐτὸς καὶ ἄλλο ἢ νόηση· ἄλλιως ἢ οὐσιαστικότητά του θὰ ἦταν πάλι δυνητική. Ἄν λοιπὸν ἀποτελεῖ ἐνεργοποίηση καὶ ἡ οὐσία του εἶναι ἐνέργεια, θὰ εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ μὲ τὴν ἐνεργοποίηση. Ἀλλὰ ἓνα μὲ τὴν ἐνεργοποίηση εἶναι τὸ ὄν καὶ τὸ νοητό. Ἄρα θὰ εἶναι ὅλα ἓνα: ὁ νοῦς, ἡ νόηση, τὸ νοητό. Ἄν λοιπὸν ἡ νόησή του εἶναι τὸ νοητό καὶ τὸ νοητὸ εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος, θὰ νοεῖ ἐπομένως ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του. Ἀφοῦ θὰ νοεῖ μέσω τῆς νόησης, πού εἶναι ὁ ἴδιος, καὶ θὰ νοεῖ τὸ νοητό, τὸ ὁποῖο εἶναι αὐτός. Καὶ ἀπὸ τὶς δύο ἀπόψεις ἐπομένως θὰ νοεῖ τὸν ἑαυτό του, ἐφόσον καὶ ἡ νόηση εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος, καὶ αὐτὸς εἶναι τὸ νοητό, τὸ ὁποῖο νοεῖ μέσω τῆς νόησης, πού εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος.

6. Τὸ ἐπιχείρημα ἀπέδειξε ὅτι ἡ κυριολεκτική νόηση ἑνὸς πράγματος ἀπὸ τὸν ἑαυτό του εἶναι γεγονός. Καὶ ἡ νόηση εἶναι ἀλλιότης στὴν περίπτωση τῆς ψυχῆς, ἐνῶ περισσότερη κυριολεκτική στὴν περίπτωση τοῦ νοῦ. Διότι ἡ ψυχὴ νοεῖ τὸν ἑαυτό της σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ κάτι ἄλλο, ἐνῶ ὁ νοῦς ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος καὶ ὡς αὐτὸ καὶ αὐτὸς πού εἶναι, ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ φύση καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν ἑαυτό του. Ἐπειδὴ, ὅταν βλέπει τὰ ὄντα, βλέπει τὸν ἑαυτό του, καὶ βλέποντας ἐνεργοποιεῖται, καὶ ἡ ἐνεργοποίησή τούτη εἶναι αὐτός: ἀφοῦ νοῦς καὶ νόηση εἶναι ἓνα. Καὶ νοεῖ ὁλόκληρος μὲ τὸ σύνολο τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅχι ἓνα μέρος του μὲ ἓνα ἄλλο.

—Ὅσα εἶπαμε λοιπὸν κατέληξαν σὲ ἓνα συμπέρασμα πού νὰ εἶναι πειστικό; —Μὰ διαθέτει ἀναγκαιότητα, ὅχι πειθῶ· ἄλλωστε ἡ ἀναγκαιότητα ἀφορᾷ τὸν νοῦ, ἐνῶ ἡ πειθῶ τὴν ψυχὴ. Φαίνεται λοιπὸν πὼς ἐμεῖς ζητᾶμε νὰ πειθοῦμε μᾶλλον, παρὰ νὰ θεασθοῦμε τὸ ἀληθινὸ μέσω τοῦ καθαροῦ νοῦ. Ἀφοῦ ὅσο βρισκόμασταν ψηλά, στὴν περιοχὴ τοῦ Νοῦ, ἤμασταν ἱκανοποιημένοι, ἐννοοῦσαμε καὶ βλέπαμε συνάγοντας τὰ πάντα σὲ μιὰν ἐνότητα· διότι αὐτὸ πού νοοῦσε ἦταν ὁ νοῦς καὶ μιλοῦσε γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἐνῶ ἡ ψυχὴ ἔμενε ἡσυχῇ, συμμορφούμενη μὲ τὴν ἐνέργεια τοῦ νοῦ. Ἀφότου ὅμως βρεθήκαμε καὶ πάλι ἐδῶ κάτω καὶ μέσα στὴν ψυχὴ, ζητᾶμε κάποιο εἶδος πειθοῦς, σὰν νὰ θέλουμε νὰ θεασθοῦμε τὸ ἀρχέτυπο μέσα στὴν εἰκόνα. Ἴσως λοιπὸν αὐτὸ πού χρειάζεται εἶναι νὰ διδάξουμε τὴν ψυχὴ μας μὲ ποιὸν τρό-

ξαι, πῶς ποτε ὁ νοῦς θεωρεῖ ἑαυτόν, διδάξαι δὲ τοῦτο τῆς
 20 ψυχῆς, ὃ νοερὸν πως, διανοητικὸν αὐτὸ τιθέμενοι καὶ τῇ
 ὀνομασία ὑποσημαίνοντες νοῦν τινα αὐτὸ εἶναι ἢ διὰ νοῦ
 τὴν δύναμιν καὶ παρὰ νοῦ αὐτὸ ἴσχειν. τούτῳ τοίνυν γι-
 γνώσκειν προσήκει, ὥς καὶ αὐτῷ ὅσα ὁρᾷ γινώσκει καὶ
 οἶδεν ἃ λέγει. καὶ εἰ αὐτὸ εἶη ἃ λέγει, γινώσκοι ἂν ἑαυτὸ
 25 οὕτω. ὄντων δὲ ἢ ἄνωθεν αὐτῷ γινομένων ἐκεῖθεν, ὅθεν περ
 καὶ αὐτό, συμβαίνοι ἂν καὶ τούτῳ λόγῳ ὄντι καὶ συγγενῇ
 λαμβάνοντι καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ἵχνεσιν ἐφαρμόττοντι οὕτω
 τοι γινώσκειν ἑαυτό. μεταθέτω τοίνυν καὶ ἐπὶ τὸν ἀληθῆ
 νοῦν τὴν εἰκόνα, ὅς ἦν ὁ αὐτὸς τοῖς νοουμένοις ἀληθέσι καὶ
 30 ὄντως οὕσι καὶ πρώτοις, καὶ ὅτι μὴ οἷόν τε τοῦτον τὸν
 τοιοῦτον ἐκτὸς ἑαυτοῦ εἶναι — ὥστε εἴπερ ἐν ἑαυτῷ ἐστὶ
 καὶ σὺν ἑαυτῷ καὶ τοῦτο, ὅπερ ἐστί, νοῦς ἐστὶν (ἀνόητος δὲ
 νοῦς οὐκ ἂν ποτε εἶη) ἀνάγκη συνεῖναι αὐτῷ τὴν γνῶσιν
 ἑαυτοῦ — καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ οὗτος, καὶ οὐκ ἄλλο αὐτῷ τὸ ἔργον
 35 καὶ ἡ οὐσία ἢ τὸ νῶ μόνον εἶναι. οὐ γὰρ δὴ πρακτικὸς
 γε οὗτος· ὥς πρὸς τὸ ἔξω βλέποντι τῷ πρακτικῷ καὶ μὴ ἐν
 αὐτῷ μένοντι εἶη ἂν τῶν μὲν ἔξω τις γνῶσις, ἀνάγκη δὲ
 οὐκ ἔνεστιν, εἴπερ τὸ πᾶν πρακτικὸς εἶη, γινώσκειν
 ἑαυτόν. ὧ δὲ μὴ πράξις — οὐδὲ γὰρ ὄρεξις τῷ καθαρῷ νῷ
 40 ἀπόντος — τούτῳ ἢ ἐπιστροφῇ πρὸς αὐτόν οὕσα οὐ μόνον
 εὐλογον ὑποδείκνυσιν, [τὴν ἑαυτοῦ] ἀλλὰ καὶ ἀναγκαίαν
 αὐτοῦ τὴν <ἑαυτοῦ> γνῶσιν· τίς γὰρ ἂν καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ
 εἶη πράξεως ἀπηλλαγμένῳ καὶ ἐν νῷ ὄντι;

7. Ἀλλὰ τὸν θεὸν θεωρεῖ, εἵπομεν ἂν. ἀλλ' εἰ τὸν
 θεὸν γινώσκειν αὐτόν τις ὁμολογήσει, καὶ ταύτῃ συγχω-
 ρεῖν ἀναγκασθήσεται καὶ ἑαυτὸν γινώσκειν. καὶ γὰρ ὅσα
 ἔχει παρ' ἐκείνου γινώσεται, καὶ ἃ ἔδωκε, καὶ ἃ δύναται

6. 25 Πλάτ., Τίμ. 53d6

6. 24 αὐτὸ Kirchhoff: αὐτὸς a

36 γε Kirchhoff: τε a

41 [] Volkmann

27 ἐφαρμόττοντι Kirchhoff: ἐφαρμόττοντα a

42 < > H-S₃

πο ὁ νοῦς θεάζεται τὸν ἑαυτό του. Καὶ νὰ διδάξουμε τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ψυχῆς, τὸ ὁποῖο εἶναι κάπως νοητικὸ καὶ πού τὸ ὀνομάζουμε διανοητικὸ, ὑποδηλώνοντας καὶ μὲ τὴν ὀνομασία του ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἓνα εἶδος νοῦ, ἢ ὅτι τὸ ἴδιο ἀποκτᾷ τὴ δύναμή του διὰ τοῦ νοῦ καὶ ἀπὸ τὸν νοῦ. Μέσω αὐτοῦ λοιπὸν πρέπει νὰ γνωρίζει, ἔτσι ὥστε χάρις στὸν ἑαυτό του νὰ γνωρίζει ὅσα βλέπει καὶ νὰ ξέρει ὅσα λέει. Καὶ ἂν ἦταν τὸ ἴδιο αὐτὰ πού λέει, τότε ἔτσι θὰ γνώριζε τὸν ἑαυτό του. Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτα βρίσκονται ἢ τοῦ ἔρχονται «ἀπὸ ψηλά» ἐκεῖ, ἀπ' ὅπου ἀκριβῶς προέρχεται καὶ τὸ ἴδιο — ἐφόσον καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ λόγο —, ἔπεται ὅτι, ὅταν συλλαμβάνει πράγματα συγγενῇ μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τὰ προσαρμόζει στὰ ἴχνη πού ἐμπεριέχει, τότε θὰ γνωρίζει μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τὸν ἑαυτό του.

Ἄς μεταφέρουμε λοιπὸν τὴν εἰκόνα αὐτὴ καὶ στὸν ἀληθινὸ νοῦ, αὐτὸν γιὰ τὸν ὁποῖο εἶπαμε ὅτι ταυτίζεται μὲ τὶς ἀλήθειες πού νοεῖ — τὰ πραγματικὰ καὶ πρωταρχικὰ ὄντα — ἀφ' ἑνὸς ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν αὐτός, ἔτσι ὅπως εἶναι, νὰ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό του — ὁπότε, ἂν εἶναι μέσα στὸν ἑαυτό του, μαζὶ μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ αὐτὸ πού εἶναι νοῦς (ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἄ-νόητος νοῦς), θὰ πρέπει ὑποχρεωτικὰ νὰ τὸν συνοδεύει ἡ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ του — καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπειδὴ τοῦτος βρίσκεται μέσα στὸν ἑαυτό του, καὶ δὲν ἔχει ἄλλη λειτουργία ἢ οὐσία ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι μόνο νοῦς. Ἀφοῦ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι πρακτικὸς νοῦς. Ὁ πρακτικὸς, ἐφόσον κοιτάζει πρὸς τὰ ἔξω καὶ δὲν παραμένει μέσα στὸν ἑαυτό του, θὰ διαθέτει κάποια γνώση τῶν ἔξω πραγμάτων ἐνῶ, ἂν εἶναι ἐντελῶς πρακτικὸς, δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζει καὶ τὸν ἑαυτό του. Γιὰ τὸν νοῦ ὅμως πού δὲν ἔχει πρακτικὴ δραστηριότητα — ὁ καθαρὸς νοῦς δὲν ἔχει καὶ πόθο γιὰ τίποτα πού νὰ τοῦ λείπει — γι' αὐτὸν ἢ πρὸς τὸν ἑαυτό του μεταστροφή δείχνει ὅτι ἡ αὐτογνωσία του εἶναι ὅχι ἀπλῶς εὐλογη, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία· διότι σὲ τί ἄλλο θὰ συνίσταται ἡ ζωὴ του, ἐφόσον εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ πρακτικὴ δραστηριότητα καὶ βρίσκεται μέσα στὸν Νοῦ;

7. «Ἀλλὰ θεάζεται τὸν Θεό», θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε. Ἄν ὅμως κανεὶς συμφωνήσει ὅτι αὐτὸς γνωρίζει τὸν Θεό, θὰ ἀναγκαστεῖ καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ παραδεχτεῖ ὅτι γνωρίζει καὶ τὸν ἑαυτό του. Ἀφοῦ τότε θὰ γνωρίζει καὶ ὅσα δέχεται ἀπὸ Ἐκεῖνον, καὶ ὅσα Ἐκεῖνος πα-

5 ἐκεῖνος. ταῦτα δὲ μαθὼν καὶ γνοὺς καὶ ταύτῃ ἑαυτὸν γνώ-
 σεται· καὶ γὰρ ἔν τι τῶν δοθέντων αὐτός, μᾶλλον δὲ πάντα
 τὰ δοθέντα αὐτός. εἰ μὲν οὖν κακεῖνον γνώσεται κατὰ τὰς
 δυνάμεις αὐτοῦ μαθὼν, καὶ ἑαυτὸν γνώσεται ἐκεῖθεν γενό-
 10 μενος καὶ ἃ δύναται κομισάμενος· εἰ δὲ ἀδυνατήσῃ ἰδεῖν
 σαφῶς ἐκεῖνον, ἐπειδὴ τὸ ἰδεῖν ἴσως αὐτό ἐστι τὸ ὁρώ-
 μενον, ταύτῃ μάλιστα λείποιτ' ἂν αὐτῷ ἰδεῖν ἑαυτὸν καὶ
 εἰδέναι, εἰ τὸ ἰδεῖν τοῦτό ἐστι τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ ὁρώμενον.
 τί γὰρ ἂν καὶ δοίημεν αὐτῷ ἄλλο; ἡσυχίαν, νῆ Δία. ἀλλὰ
 νῷ ἡσυχία οὐ νοῦ ἐστίν ἔκστασις, ἀλλ' ἐστίν ἡσυχία τοῦ
 15 νοῦ σχολὴν ἄγουσα ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐνέργεια· ἐπεὶ καὶ τοῖς
 ἄλλοις, οἷς ἐστίν ἡσυχία ἐτέρων, καταλείπεται ἢ αὐτῶν
 οἰκεία ἐνέργεια καὶ μάλιστα οἷς τὸ εἶναι οὐ δυνάμει ἐστίν,
 ἀλλὰ ἐνεργείᾳ. τὸ εἶναι οὖν ἐνέργεια, καὶ οὐδέν, πρὸς ὃ ἢ
 ἐνέργεια· πρὸς αὐτῷ ἄρα. ἑαυτὸν ἄρα νοῶν οὕτω πρὸς
 20 αὐτῷ καὶ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐνέργειαν ἴσχει. καὶ γὰρ εἴ τι
 ἐξ αὐτοῦ, τῷ εἰς αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ. ἔδει γὰρ πρῶτον ἐν
 ἑαυτῷ, εἴτα καὶ εἰς ἄλλο, ἢ ἄλλο τι ἥκειν ἀπ' αὐτοῦ
 ὁμοιούμενον αὐτῷ, οἷον καὶ πυρὶ ἐν αὐτῷ πρότερον ὄντι
 πυρὶ καὶ τὴν ἐνέργειαν ἔχοντι πυρὸς οὕτω τοι καὶ ἵχνος
 25 αὐτοῦ δυνηθῆναι ποιῆσαι ἐν ἄλλῳ. καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ ἐστίν
 ὁ μὲν νοῦς ἐν αὐτῷ ἐνέργεια, ἢ δὲ ψυχὴ τὸ μὲν ὅσον πρὸς
 νοῦν αὐτῆς οἷον εἴσω, τὸ δ' ἔξω νοῦ πρὸς τὸ ἔξω. κατὰ
 θάτερα μὲν γὰρ ὁμοίωται ὅθεν ἥκει, κατὰ θάτερα δὲ καίτοι
 ἀνομοιωθεῖσα ὁμῶς ὁμοίωται καὶ ἐνταῦθα, εἴτε πράττοι,
 30 εἴτε ποιοῖ· καὶ γὰρ καὶ πράττουσα ὁμῶς θεωρεῖ καὶ ποιοῦσα
 εἶδη ποιεῖ, οἷον νοήσεις ἀπηρτισμένας, ὥστε πάντα εἶναι
 ἵχνη νοήσεως καὶ νοῦ κατὰ τὸ ἀρχέτυπον προϊόντων καὶ

7. 7 κακεῖνον Creuzer: κακεῖνο a, H-S

κατὰ Stark: καὶ a

21 ἐν² cod.: om. cett.

ρέχει και μπορεί να κάνει. Αν όμως τὰ ἔχει μάθει καὶ τὰ γνωρίζει αὐτά, θὰ γνωρίζει καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τὸν ἑαυτοῦ· ἀφοῦ εἶναι ὁ ἴδιος ἓνα ἀπ' αὐτὰ πού ἔχουν δοθεῖ ἀπὸ Ἐκεῖνον, ἢ μᾶλλον ὅλα ὅσα ἔχουν δοθεῖ εἶναι αὐτός. Ἐφόσον λοιπὸν τὸν γνωρίζει καὶ Ἐκεῖνον, μαθαίνοντάς τον ἀνάλογα μὲ τίς δυνατότητές του, θὰ γνωρίζει καὶ τὸν ἑαυτοῦ, ἀφοῦ προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἀποκομίζει ἀπὸ ἐκεῖ ὅ,τι μπορεί. Αν πάλι δὲν ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ τὸν δεῖ Ἐκεῖνον μὲ σαφήνεια, ἐπειδὴ ἴσως αὐτὸ πού βλέπει εἶναι ἀκριβῶς τὸ ὅτι βλέπει, τότε, ἀκόμη περισσότερο, δὲν τοῦ ἀπομένει παρὰ νὰ βλέπει καὶ νὰ γνωρίζει τὸν ἑαυτοῦ, ἐφόσον ἡ ὄραση τούτη θὰ σημαίνει ὅτι ταυτίζεται μὲ αὐτὸ πού βλέπει. Ἀφοῦ τί ἄλλο μπορούμε νὰ τοῦ ἀποδώσουμε; Ἀσφαλῶς ἡσυχία. Ἀλλὰ γιὰ τὸν νοῦ ἡσυχία δὲν εἶναι ἡ ἐκ-σταση ἀπὸ τὸν νοῦ, ἀλλὰ ἡ ἀδέσμευτη ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἐνεργοποίησή του· ὅπως καὶ στὰ ὑπόλοιπα πράγματα, ὅταν ἡσυχάζουν ἀπὸ ἄλλα, ἀπομένει ἡ δική τους ἐνεργοποίηση, καὶ προπαντὸς σὲ ἐκεῖνα τῶν ὁποίων τὸ εἶναι δὲν εἶναι δυνάμει ἀλλὰ ἐνεργεία.

Τὸ εἶναι τοῦ ἀποτελεῖ λοιπὸν ἐνέργεια, καὶ ἡ ἐνέργεια αὕτη δὲν στρέφεται πρὸς τίποτε ἄλλο. Ἄρα στρέφεται πρὸς τὸν ἑαυτοῦ. Καθὼς λοιπὸν νοεῖ τὸν ἑαυτοῦ, εἶναι ἔτσι μὲ τὸν ἑαυτοῦ καὶ στραμμένος στὸν ἑαυτοῦ. Ἀφοῦ καὶ ἂν προκύψει κάτι ἀπὸ αὐτόν, τοῦτο ὀφείλεται στὸ ὅτι βρίσκεται στραμμένος στὸν ἑαυτοῦ, μέσα στὸν ἑαυτοῦ. Διότι πρέπει πρῶτα νὰ ἐνυπάρχει ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτοῦ καὶ μετὰ νὰ στραφεῖ σὲ κάτι ἄλλο, ἢ ἄλλιῶς νὰ προκύψει ἀπὸ αὐτόν κάτι ἄλλο πού νὰ τοῦ μοιάζει. Ὅπως ἡ φωτιά, εἶναι ἐπειδὴ εἶναι προηγουμένως φωτιά ἢ ἴδια καὶ ἔχει τὴν ἐνέργεια τῆς φωτιᾶς πού μπορεί νὰ δημιουργήσῃ καὶ ἓνα ἵχνος τοῦ ἑαυτοῦ τῆς σὲ κάτι ἄλλο. Διότι καὶ ὁ νοῦς πάλι εἶναι ἐνέργεια ὁ ἴδιος, ἐνῶ ἡ ψυχὴ, ὅσο ἀπὸ αὐτὴν εἶναι στραμμένο πρὸς τὸν νοῦ, βρίσκεται, κατὰ κάποιον τρόπο, «μέσα», ἐνῶ ὅσο βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦ, στρέφεται πρὸς τὰ ἔξω. Ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ λοιπὸν μοιάζει μὲ αὐτὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέρχεται, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἔστω καὶ ἀνομοιωμένη, ὥστόσο καὶ πάλι καθίσταται ὅμοια, εἴτε πράττοντας εἴτε δημιουργώντας. Ἀφοῦ καὶ ὅταν πράττει θεάζεται καί, ὅταν δημιουργεῖ, δημιουργεῖ μορφές, σὰν νοήσεις ὁλοκληρωμένες ἔμπρακτα. Ὅλα ἐπομένως ἀποτελοῦν ἵχνη τῆς νόησης καὶ τοῦ νοῦ, πού γίνονται σύμφωνα μὲ τὸ ἀρχέτυπό τους

μιμουμένων τῶν μὲν ἐγγὺς μᾶλλον, τῶν δὲ ἐσχάτων ἀμυδρὰν ἀποσφζόντων εἰκόνα.

8. Ποῖον δέ τι ὁρᾷ τὸ νοητὸν ὁ νοῦς, καὶ ποῖόν τι ἑαυτόν; ἢ τὸ μὲν νοητὸν οὐδὲ δεῖ ζητεῖν, οἷον τὸ ἐπὶ τοῖς σώμασι χρῶμα ἢ σχῆμα· πρὶν γὰρ ταῦτα εἶναι, ἔστιν ἐκεῖνα· καὶ ὁ λόγος δὲ ὁ ἐν τοῖς σπέρμασι τοῖς ταῦτα ποιοῦσιν
 5 οὐ ταῦτα· ἀόρατα γὰρ τῇ φύσει καὶ ταῦτα, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκεῖνα. καὶ ἔστι φύσις ἡ αὐτὴ ἐκείνων καὶ τῶν ἐχόντων, οἷον ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ σπέρματι καὶ ἡ ἔχουσα ψυχὴ ταῦτα. ἀλλ' ἡ μὲν οὐχ ὁρᾷ ἃ ἔχει· οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ἐγέννησεν, ἀλλ' ἔστι καὶ αὕτη εἰδωλον καὶ οἱ λόγοι ὅθεν δὲ ἦλθε,
 10 τὸ ἐναργὲς καὶ τὸ ἀληθινὸν καὶ τὸ πρῶτως, ὅθεν καὶ ἑαυτοῦ ἔστι κἂν αὐτῷ· τοῦτο δ' ἐὰν μὴ ἄλλου γένηται καὶ ἐν ἄλλῳ, οὐδὲ μένει εἰκόني γὰρ προσήκει ἐτέρου οὕσαν ἐν ἐτέρῳ γίνεσθαι, εἰ μὴ εἴη ἐκείνου ἐξηρημένη· διὸ οὐδὲ βλέπει, ἅτε δὴ φῶς ἱκανὸν οὐκ ἔχον, κἂν βλέπη δέ, τε-
 15 λειωθὲν ἐν ἄλλῳ ἄλλο καὶ οὐχ αὐτὸ βλέπει. ἀλλ' οὖν τούτων ἐκεῖ οὐδέν, ἀλλ' ὄρασις καὶ τὸ ὁρατὸν αὐτῇ ὁμοῦ καὶ τοιοῦτον τὸ ὁρατὸν οἷον ἡ ὄρασις, καὶ ἡ ὄρασις οἷον τὸ ὁρατόν. τίς οὖν αὐτὸ ἐρεῖ οἷόν ἐστιν; ὁ ἰδὼν· νοῦς δὲ ὁρᾷ. ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα ἡ ὄψις φῶς οὕσα, μᾶλλον δὲ ἐνωθεῖσα
 20 φωτί, φῶς ὁρᾷ· χρώματα γὰρ ὁρᾷ· ἐκεῖ δὲ οὐ δι' ἐτέρου, ἀλλὰ δι' αὐτῆς, ὅτι μηδὲ ἔξω. ἄλλῳ οὖν φωτὶ ἄλλο φῶς ὁρᾷ, οὐ δι' ἄλλου. φῶς ἄρα φῶς ἄλλο ὁρᾷ· αὐτὸ ἄρα αὐτὸ ὁρᾷ. τὸ δὲ φῶς τοῦτο ἐν ψυχῇ μὲν ἐλλάμψαν ἐφώτισε· τοῦτο δ' ἐστὶ νοερὰν ἐποίησε· τοῦτο δ' ἐστὶν ὁμοίωσεν ἑαυτῷ
 25 τῷ ἄνω φωτί. οἷον οὖν ἐστὶ τὸ ἵχνος τὸ ἐγγενόμενον

8. 12-13 Πλάτ., Τίμ. 52c2-4

8. 2 οὐδὲ Perna: οὔτε a

11 κἂν Igal, Schwyzer: καὶ a, H-S

δ' ἐὰν H-S: δὲ ἂν a

καὶ τὸ μιμοῦνται, τὰ πιὸ κοντινὰ περισσότερο, ἐνῶ τὰ τελευταῖα διατηροῦν μόνο μιὰν ἀμυδρὴν εἰκόνα του.

8. — Ἀλλὰ ὥς τί λογῆς πράγμα βλέπει ὁ νοῦς τὸ νοητό, καὶ ὥς τί λογῆς τὸν ἑαυτό του; — Ὡς νοητὸ δὲν θὰ πρέπει νὰ ζητᾶμε κάτι ὅπως τὸ χρῶμα στὰ σώματα ἢ τὸ σχῆμα· διότι τὰ νοητὰ ὑπάρχουν πρὶν νὰ ὑπάρξουν τοῦτα. Ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ποὺ ἐνυπάρχει στὰ σπέρματα ποὺ τὰ δημιουργοῦν αὐτὰ δὲν εἶναι αὐτά· ἀφοῦ καὶ τοῦτα, καὶ ἀκόμη περισσότερο ἐκεῖνα, εἶναι ἀπὸ τὴ φύση τους ἀόρατα. Ἡ φύση τῶν λόγων καὶ ἐκείνων ποὺ τοὺς κατέχουν εἶναι ἡ ἴδια, καθὼς ἐπίσης ὁ λόγος ποὺ ἐνυπάρχει στὸ σπέρμα καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ὁποία κατέχει τὰ σπέρματα. Ὅμως ἡ τελευταία αὐτὴ δὲν βλέπει αὐτὰ ποὺ ἔχει· διότι δὲν τὰ γέννησε ἡ ἴδια, ἀλλὰ ἀποτελεῖ καὶ αὐτὴ εἶδωλο, ὅπως καὶ οἱ λόγοι. Ἐνῶ ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ἦρθε βρίσκεται τὸ ξεκάθαρο, τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ πρωταρχικόν, ποὺ συνεπῶς καὶ ἀνήκει στὸν ἑαυτό του καὶ εἶναι μέσα στὸν ἑαυτό του. Ἐνῶ τὸ εἶδωλο τοῦτο δὲν παραμένει, ἀν δὲν ἀνήκει καὶ δὲν ἐνυπάρχει σὲ κάτι ἄλλο· διότι, ἐφόσον ἀποτελεῖ «εἰκόνα ἄλλου, πρέπει νὰ βρίσκεται μέσα σὲ κάτι ἄλλο», ἐκτὸς ἂν εἶναι σὲ στενὴ ἐξάρτηση ἀπὸ ἐκεῖνο. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν βλέπει, μιὰ καὶ δὲν ἔχει ἀρκετὸ φῶς, μὰ καὶ ἂν βλέπει, βλέπει ὅχι τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ κάτι ἄλλο, ποὺ ἡ τελείωσή του συντελεῖται μέσα σὲ κάτι ἄλλο. Ἐκεῖ ὅμως δὲν συμβαίνει τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ἡ ὄραση καὶ τὸ ἀντικείμενό της συμπίπτουν· τὸ ὁρατὸ ἀντικείμενο εἶναι ὅπως ἡ ὄραση, καὶ ἡ ὄραση ὅπως τὸ ὁρατό.

— Ποιὸς θὰ πεῖ λοιπὸν τί λογῆς εἶναι αὐτό; — Αὐτὸς ποὺ τὸ ἔχει δεῖ. Ὅμως αὐτὸς ποὺ τὸ βλέπει εἶναι ὁ νοῦς. Ἄλλωστε καὶ ἐδῶ κάτω ἡ ὄραση βλέπει τὸ φῶς — ἐφόσον βλέπει χρώματα — ἐπειδὴ εἶναι φῶς, ἢ μᾶλλον ἐπειδὴ γίνεται ἓνα μὲ τὸ φῶς. Ὅμως Ἐκεῖ τοῦτο δὲν γίνεται μέσω κάποιου ἄλλου πράγματος, ἀλλὰ μέσω τοῦ ἑαυτοῦ της, ἐφόσον δὲν στρέφεται πρὸς κάτι ἔξω ἀπὸ αὐτήν. Βλέπει λοιπὸν ἓνα φῶς μὲ ἓνα ἄλλο, ὅχι μέσω κάποιου ἄλλου πράγματος. Ὅποτε τὸ ἓνα φῶς βλέπει ἓνα ἄλλο φῶς· ἄρα βλέπει τὸ ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Καὶ αὐτὸ τὸ φῶς λάμποντας φωτίζει μέσα στὴν ψυχὴ. Τοῦτο θὰ πεῖ ὅτι τὴν κάνει νοητικὴ. Καὶ τοῦτο σημαίνει ὅτι τὴν κάνει ὅμοια μὲ τὸν ἑαυτό του, μὲ τὸ φῶς ψηλά.

τοῦ φωτός ἐν ψυχῇ, τοιοῦτον καὶ ἔτι κάλλιον καὶ μεῖζον
 αὐτὸ νομίζων καὶ ἐναργέστερον ἐγγὺς ἂν γένοιο φύσεως
 νοῦ καὶ νοητοῦ. καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ ἐπιλαμφθὲν τοῦτο ζωὴν
 ἔδωκε τῇ ψυχῇ ἐναργεστέραν, ζωὴν δὲ οὐ γεννητικήν·
 30 τοῦναντίον γὰρ ἐπέστρεψε πρὸς ἑαυτὴν τὴν ψυχὴν, καὶ
 σκιδνασθαι οὐκ εἴασεν, ἀλλ' ἀγαπᾶν ἐποίησε τὴν ἐν αὐτῷ
 ἀγλαίαν· οὐ μὴν οὐδὲ αἰσθητικήν, αὕτη γὰρ ἔξω βλέπει
 καὶ [οὐ μᾶλλον] αἰσθάνεται· ὁ δ' ἐκείνο τὸ φῶς τῶν
 ἀληθῶν λαβὼν οἷον βλέπει <οὐ> μᾶλλον τὰ ὁρατά, ἀλλὰ
 35 τοῦναντίον. λείπεται τοίνυν ζωὴν νοερὰν προσειληφέναι,
 ἵχνος νοῦ ζωῆς· ἐκεῖ γὰρ τὰ ἀληθῆ. ἡ δὲ ἐν τῷ νῷ ζωὴ
 καὶ ἐνέργεια τὸ πρῶτον φῶς ἐαυτῷ λάμπον πρώτως καὶ
 πρὸς αὐτὸ λαμπηδών, λάμπον ὁμοῦ καὶ λαμπόμενον,
 τὸ ἀληθῶς νοητόν, καὶ νοοῦν καὶ νοούμενον, καὶ ἐαυτῷ
 40 ὁρώμενον καὶ οὐ δεόμενον ἄλλον, ἵνα ἴδῃ, αὐτῷ αὐταρκες
 πρὸς τὸ ἰδεῖν —καὶ γὰρ ὁ ὁρᾷ αὐτό ἐστι— γινωσκόμενον
 καὶ παρ' ἡμῶν αὐτῷ ἐκείνῳ, ὥς καὶ παρ' ἡμῶν τὴν
 γνῶσιν αὐτοῦ δι' αὐτοῦ γίνεσθαι ἢ πόθεν ἂν ἔσχομεν
 λέγειν περὶ αὐτοῦ; τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον σαφέστερον μὲν
 45 ἀντιλαμβάνεσθαι αὐτοῦ, ἡμᾶς δὲ δι' αὐτοῦ· διὰ δὲ τῶν τοι-
 ούτων λογισμῶν ἀνάγεσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἰς αὐτὸ
 εἰκόνα θεμένην ἑαυτὴν εἶναι ἐκείνου, ὥς τὴν αὐτῆς ζωὴν
 ἵνδαλμα καὶ ὁμοίωμα εἶναι ἐκείνου, καὶ ὅταν νοῇ, θεοειδῇ
 καὶ νοοειδῇ γίνεσθαι καὶ ἐάν τις αὐτὴν ἀπαιτῇ ὅποιον ὁ
 50 νοῦς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τέλος καὶ πᾶς, ὁ γινώσκων πρώτως
 ἑαυτόν, ἐν τῷ νῷ αὐτὴν πρῶτον γενομένην ἢ παραχω-
 ρήσασαν τῷ νῷ τὴν ἐνέργειαν, ὣν ἔσχε τὴν μνήμην ἐπ'
 αὐτῇ, ταῦτα δὴ ἔχουσιν δεικνύναι ἑαυτήν, ὥς δι' αὐτῆς
 εἰκόνοσ οὔσης ὁρᾶν δύνασθαι ἀμηγέπη ἐκείνου, διὰ τῆς
 55 ἐκείνῳ πρὸς τὸ ἀκριβέστερον ὁμοιωμένης, ὅσον ψυχῆς
 μέρος εἰς ὁμοιότητα νῷ δύναται ἐλθεῖν.

9. Ψυχὴν οὖν, ὥς ἔοικε, καὶ τὸ ψυχῆς θεϊότατον κα-
 τιδεῖν δεῖ τὸν μέλλοντα νοῦν εἴσεσθαι ὃ τι ἐστί· γένοιτο δ'

8. 33 [] Igal

34 < > Kirchhoff

47 αὐτῆς Ficino: αὐτὴν uel om. a

49 αὐτὴν Kirchhoff: αὐτόν a

53 δὴ ἔχουσιν Kirchhoff: δὲ ἔχουσα a

Ἄν λοιπὸν σκεπτεῖς ὅτι, ὅπως εἶναι τὸ ἵχνος τοῦ φωτός πού φτάνει μέσα στήν ψυχή, ἐκεῖνο εἶναι τέτοιο καὶ ἀκόμη ὠραιότερο, μεγαλύτερο καὶ καθαρότερο, θὰ ἔχεις πλησιάσει στή φύση τοῦ Νοῦ καὶ τοῦ νοητοῦ. Ἐπίσης, μὲ τὴ λάμψη του δίνει στήν ψυχή μιὰ καθαρότερη ζωή, μιὰ ζωή ὅμως ὄχι γεννητική: τὸ ἀντίθετο, στρέφει τὴν ψυχή πίσω πρὸς τὸν ἑαυτὸ της, καὶ δὲν τὴν ἀφήνει νὰ σκορπίσει, ἀλλὰ τὴν κάνει ν' ἀγαπήσει τὴ λάμψη μέσα του. Ἀλλὰ οὔτε καὶ αἰσθητηριακή, ἐφόσον τούτῃ βλέπει ἔξω καὶ αἰσθάνεται, ἐνῶ ἐκεῖνος, δεχόμενος τὸ φῶς ἐκεῖνο τῶν ἀληθινῶν ὄντων "βλέπει", ὄχι πιά τὰ ὁρατά, ἀλλὰ τὰ ἀντίθετά τους. Ἀπομένει λοιπὸν ὅτι ἡ ψυχή προσλαμβάνει νοητική ζωή, ἕνα ἵχνος τῆς ζωῆς τοῦ Νοῦ· διότι τὰ ἀληθινὰ ὄντα βρίσκονται Ἐκεῖ. Ὅμως μέσα στὸν Νοῦ ἡ ζωή καὶ ἡ ἐνέργεια εἶναι τὸ πρωταρχικὸ φῶς, πού λάμπει πρωταρχικὰ στὸν ἑαυτὸ του, μιὰ πρὸς τὸν ἑαυτὸ του λάμψη πού λάμπει καὶ μαζί δέχεται τὴ λάμψη, τὸ ἀληθινὰ νοητό, πού καὶ νοεῖ καὶ νοεῖται, καὶ βλέπεται ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του καὶ δὲν χρειάζεται τίποτε ἄλλο προκειμένου νὰ δεῖ, αὐταρκες στοῦ νὰ βλέπει — ἀφοῦ αὐτὸ πού βλέπει, εἶναι αὐτὸ τὸ ἴδιο — πού καθίσταται γνωστὸ σ' ἐμᾶς μέσω τοῦ ἴδιου ἐκείνου φωτός, ἔτσι ὥστε καὶ σ' ἐμᾶς ἡ γνώση του νὰ γίνεται μέσω τοῦ ἑαυτοῦ του.

Ἀπὸ ποῦ ἄλλοῦ θὰ εἶχαμε νὰ ποῦμε κάτι γι' αὐτόν; Εἶναι ἔτσι ὥστε νὰ ἀντιλαμβάνεται σαφέστερα τὸν ἑαυτὸ του, ἐνῶ ἐμεῖς μέσω αὐτοῦ. Καὶ μὲ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τοὺς λογισμοὺς ἀνάγεται καὶ ἡ ψυχή μας σὲ ἐκεῖνο, θεωρώντας τὸν ἑαυτὸ της ὡς εἰκόνα ἐκείνου, ὅπως ἡ ζωή της ἀποτελεῖ ἀπεικασμα καὶ ὁμοίωμα ἐκείνου. Καὶ ὅταν νοεῖ, παίρνει τὴ μορφή τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Νοῦ. Ἄν τὴ ρωτήσῃ λοιπὸν κανεὶς τί λογῆς πράγμα εἶναι ἐκεῖνος ὁ Νοῦς, ὁ τέλειος καὶ συνολικός, πού γνωρίζει πρωταρχικὰ τὸν ἑαυτὸ του, αὐτὴ δὲν ἔχει παρὰ, φτάνοντας πρῶτα στὸν Νοῦ ἢ παραχωρώντας σ' ἐκεῖνον τὴν ἐνέργειά της, νὰ δείξει ὅτι ἡ ἴδια κατέχει αὐτὰ τῶν ὁποίων ἔχει μέσα της τὴ μνήμη, ἔτσι ὥστε, μέσω αὐτῆς πού ἀποτελεῖ εἰκόνα του, νὰ μπορέσουμε νὰ δοῦμε, κατὰ κάποιον τρόπο, ἐκεῖνον, μέσω αὐτῆς πού ἔχει περισσότερο ἐπακριβῶς ἐξομοιωθεῖ μαζί του — ὅσο εἶναι δυνατόν γιὰ ἕνα μέρος ψυχῆς νὰ ἐξομοιωθεῖ μὲ τὸν Νοῦ.

9. Φαίνεται λοιπὸν, πῶς ὁποῖος πρόκειται νὰ γνωρίσῃ τί εἶναι ὁ Νοῦς, πρέπει νὰ παρατηρήσῃ τὴν ψυχή καὶ ἰδιαίτερὰ τὸ θεϊκότερο

ἂν τοῦτο ἴσως καὶ ταύτη, εἰ ἀφέλοις πρῶτον τὸ σῶμα ἀπὸ
 τοῦ ἀνθρώπου καὶ δηλονότι σαντοῦ, εἴτα καὶ τὴν πλάττου-
 5 σαν τοῦτο ψυχὴν καὶ τὴν αἴσθησιν δὲ εὖ μάλα, ἐπιθυμίας
 δὲ καὶ θυμοῦς καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας φλυαρίας, ὥς
 πρὸς τὸ θνητὸν νενούσας καὶ πάνν. τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῆς
 τοῦτό ἐστιν, ὃ εἰκόνα ἔφαμεν νοῦ σώζουσάν τι φῶς ἐκείνου,
 οἷον ἡλίου μετὰ τὴν τοῦ μεγέθους σφαῖραν τὸ περὶ αὐτὴν
 10 ἔξ αὐτῆς λάμπον. ἡλίου μὲν οὖν τὸ φῶς οὐκ ἂν τις συγ-
 χωρήσειεν ἐφ' ἑαυτοῦ περὶ αὐτὸν ἡλίον εἶναι, ἔξ οὗ ὥρμη-
 μένον καὶ περὶ αὐτὸν μεῖναν, ἄλλο δὲ ἔξ ἄλλου ἀεὶ προϊὼν
 τοῦ πρὸ αὐτοῦ, ἕως ἂν εἰς ἡμᾶς καὶ ἐπὶ γῆν ἦκη· ἀλλὰ πᾶν
 καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἡλίον θήσεται ἐν ἄλλῳ, ἵνα μὴ διάστημα
 15 διδῶ κενὸν τὸ μετὰ τὸν ἡλίον σώματος. ἡ δὲ ψυχὴ ἐκ νοῦ
 φῶς τι περὶ αὐτὸν γενομένη ἐξήρτηται τε αὐτοῦ καὶ οὔτε
 ἐν ἄλλῳ ἀλλὰ περὶ ἐκεῖνον, οὔτε τόπος αὐτῇ· οὐδὲ γὰρ
 ἐκείνῳ. ὅθεν τὸ μὲν τοῦ ἡλίου φῶς ἐν ἀέρι, αὐτὴ δὲ ἡ
 ψυχὴ ἡ τοιαύτη καθαρὰ, ὥστε καὶ ἐφ' αὐτῆς ὁρᾶσθαι ὑπό
 20 τε αὐτῆς καὶ ἄλλης τοιαύτης. καὶ αὐτῇ μὲν περὶ νοῦ συλλο-
 γιστέα οἷος ἀφ' ἑαυτῆς σκοπούμενη, νοῦς δὲ αὐτὸς αὐτὸν
 οὐ συλλογιζόμενος περὶ αὐτοῦ· πάρεστι γὰρ ἀεὶ αὐτῷ,
 ἡμεῖς δέ, ὅταν εἰς αὐτόν· μεμέρισται γὰρ ἡμῖν ἡ ζωὴ καὶ
 25 πολλαὶ ζωαί, ἐκεῖνος δὲ οὐδὲν δεῖται ἄλλης ζωῆς ἢ ἄλλων,
 ἀλλ' ὡς παρέχει ἄλλοις παρέχει, οὐχ ἑαυτῷ· οὐδὲ γὰρ δεῖται
 τῶν χειρόνων, οὐδὲ αὐτῷ παρέχει τὸ ἔλαττον ἔχων τὸ
 πᾶν, οὐδὲ τὰ ἱγνὴ ἔχων τὰ πρῶτα, μᾶλλον δὲ οὐκ ἔχων,
 ἀλλ' αὐτὸς ὧν ταῦτα. εἰ δέ τις ἀδυνατεῖ [τὴν πρώτην] τὴν
 τοιαύτην ψυχὴν ἔχειν καθαρῶς νοοῦσαν, δοξαστικὴν
 30 λαβέτω, εἴτα ἀπὸ ταύτης ἀναβαινέτω. εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο,
 αἴσθησιν ἐμπλατύτερα τὰ εἶδη κομιζομένην, αἴσθησιν δὲ καὶ
 ἐφ' ἑαυτῆς μεθ' ὧν δύναται καὶ ἤδη ἐν τοῖς εἶδεσιν οὔσαν.
 εἰ δὲ βούλεται τις, καταβαίνων καὶ ἐπὶ τὴν γεννῶσαν ἴτω

9. 5-6 Πλάτ., Φαίδ. 66c3-4

9. 28 [] Dodds

μέρος τῆς ψυχῆς. Τοῦτο μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἴσως καὶ ὡς ἑξῆς: ἂν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο — καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σου βέβαια — ἀφαιρέσεις πρῶτα τὸ σῶμα καὶ μετὰ τὴν ψυχὴ πού τὸ διαπλάθει, τὴν αἴσθησι ἐντελῶς, ἀλλὰ καὶ «τὶς ἐπιθυμίες, τοὺς θυμοὺς καὶ ὅλες αὐτὲς τὶς ματαιότητες», ἀφοῦ αὐτὰ μᾶς κάνουν νὰ γέρνουμε — καὶ μάλιστα πολὺ — πρὸς τὸ θνητό. Αὐτὸ λοιπὸν πού θὰ ἀπομείνει ἀπὸ αὐτὴν, εἶναι ἐκεῖνο πού χαρακτηρίσαμε ὡς εἰκόνα τοῦ Νοῦ, πού διατηρεῖ κάποιον φῶς ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅπως τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὸ ὁποῖο, ἔξω ἀπὸ τὸν ὄγκο τῆς σφαίρας του, λάμπει ἀπ' αὐτὴν καὶ γύρω ἀπὸ αὐτήν. Καὶ κανένας ἀσφαλῶς δὲν θὰ δεχτεῖ ὅτι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου βρίσκεται μόνο του γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο αὐτὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖο ξεπήδησε καὶ γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖο μένει, ἀλλὰ τὸ ἕνα φῶς προκύπτει ἀπὸ τὸ ἄλλο πού προηγεῖται, μέχρις ὅτου φτάσει σ' ἐμᾶς πάνω στὴ γῆ. Ἀλλὰ θὰ δεχτεῖ ὅτι ὅλο, καὶ αὐτὸ γύρω ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἥλιο, ἐνυπάρχει σὲ κάτι ἄλλο, γιὰ νὰ μὴν πεῖ ὅτι τὸ διάστημα μετὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο εἶναι κενὸ ἀπὸ σῶμα. Ὡστόσο ἡ ψυχὴ, πού ἔχει προκύψει ἀπὸ τὸν Νοῦ ὡς ἕνα φῶς πού τὸν περιβάλλει καὶ ἐξαρτᾶται στενὰ ἀπὸ αὐτὸν καὶ δὲν ὑπάρχει μέσα σὲ κάτι ἄλλο ἀλλὰ γύρω ἀπὸ ἐκεῖνον, δὲν ἔχει οὔτε τόπο· ἀφοῦ οὔτε ἐκεῖνος. Ἔτσι, ἐνῶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐνυπάρχει στὸν ἀέρα, αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ ψυχὴ εἶναι καθαρὴ ἢ ἴδια, ἔτσι ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἰδῶθεῖ μόνη της, τόσο ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ της ὅσο καὶ ἀπὸ μιὰν ἄλλη παρόμοια.

Ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ συλλογιστεῖ τί λογῆς εἶναι ὁ Νοῦς, παίρνοντας ὡς ἀφετηρία γιὰ τὴν ἐρευνά της τὸν ἑαυτὸ της, ὅμως ὁ Νοῦς δὲν συλλογίζεται ὁ ἴδιος γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Διότι εἶναι πάντα παρὼν στὸν ἑαυτὸ του, ἐνῶ ἐμεῖς μόνον ὅταν φτάσουμε σὲ αὐτόν. Ἀφοῦ ἡ ζωὴ μας εἶναι καταμερισμένη καὶ πολλὰς ζωές, ἐνῶ ἐκεῖνος δὲν χρειάζεται ἄλλη ἢ ἄλλες ζωές, καὶ τὶς ζωές πού παρέχει τὶς παρέχει ἄλλοῦ, ὄχι στὸν ἑαυτὸ του. Δὲν ἔχει ἀνάγκη τὰ κατώτερα, οὔτε παρέχει στὸν ἑαυτὸ του τὸ λιγότερο, ἐφόσον διαθέτει τὸ πᾶν, οὔτε τὰ ἴχνη, ἐφόσον κατέχει τὰ πρωταρχικὰ ὄντα· ἢ μᾶλλον δὲν τὰ ἔχει, ἀλλὰ εἶναι τοῦτα ὁ ἴδιος. Ἄν τώρα κανεὶς ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβει αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν ψυχὴ, ἢ ὁποῖα νοεῖ καθαρά, ἃς πάρει τὴν ψυχὴ πού ἔχει πεποιθήσεις, καὶ μετὰ ἃς ἀνέβει πάνω ἀπ' αὐτήν. Ἄν ὅμως οὔτε αὐτό, ἃς πάρει τὴν αἴσθησι, ἢ ὁποῖα εἰσπράττει τὰ εἶδη σὲ πιὸ χονδροειδῆ μορφή, ἀλλὰ καὶ μόνη τὴν αἴσθησι μὲ τὶς δυνάμεις της, πού βρίσκεται ἤδη μέσα στὰ εἶδη. Ἄν πάλι θέλει κανεὶς, ἃς προχωρήσει κατεβαίνοντας ὡς τὴ

μέχρι καὶ ὧν ποιεῖ· εἴτα ἐντεῦθεν ἀναβαινέτω ἀπὸ
 35 ἐσχάτων εἰδῶν εἰς τὰ ἔσχατα ἀνάπαλιν εἶδη, μᾶλλον δὲ
 εἰς τὰ πρῶτα.

10. Ταῦτα μὲν οὖν ταύτη· εἰ δὲ τὰ ποιηθέντα μόνον, οὐκ
 ἂν ἦν ἔσχατα. ἐκεῖ δὲ πρῶτα τὰ ποιοῦντα, ὅθεν καὶ
 πρῶτα. δεῖ οὖν ἅμα καὶ τὸ ποιοῦν εἶναι καὶ ἐν ἅμφω· εἰ δὲ
 μή, δεήσει πάλιν ἄλλου. τί οὖν; οὐ δεήσει πάλιν <τοῦ>
 5 ἐπέκεινα τούτου; ἢ ὁ μὲν νοῦς τοῦτο; τί οὖν; οὐχ ὁρᾷ
 ἑαυτόν; ἢ οὗτος οὐδὲν δεῖται ὁράσεως.

Ἀλλὰ τοῦτο εἰς ὕστερον· νῦν δὲ πάλιν λέγωμεν —οὐ
 γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ἡσκέψις, λεκτέον δὲ πάλιν—
 τοῦτον τὸν νοῦν δεηθῆναι τοῦ ὁρᾶν ἑαυτόν, μᾶλλον δὲ
 10 ἔχειν τὸ ὁρᾶν ἑαυτόν, πρῶτον μὲν τῷ πολὺν εἶναι, εἴτα καὶ
 τῷ ἑτέρου εἶναι, καὶ ἐξ ἀνάγκης ὁρατικὸν εἶναι, καὶ ὁρα-
 τικὸν ἐκείνου, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ὁρασιν εἶναι· καὶ γὰρ
 ὄντος τινὸς ἄλλου ὁρασιν δεῖ εἶναι, μὴ δὲ ὄντος μάτην
 εἶναι. δεῖ τοίνυν πλείω ἑνὸς εἶναι, ἵνα ὁρασις ἦ, καὶ
 15 συνεκπίπτειν τὴν ὁρασιν τῷ ὁρατῷ, καὶ τὸ ὁρώμενον τὸ
 ὑπ' αὐτοῦ πλήθος εἶναι. [ἐν παντί] οὐδὲ γὰρ ἔχει τὸ ἐν
 πάντῃ εἰς τί ἐνεργήσῃ, ἀλλὰ μόνον καὶ ἔρημον ὃν πάντῃ
 στήσεται ἢ γὰρ ἐνεργεῖ, ἄλλο καὶ ἄλλο· εἰ δὲ μὴ εἷη
 ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο, τί καὶ ποιήσει; ἢ ποῦ προβήσεται;
 20 διὸ δεῖ τὸ ἐνεργοῦν ἢ περὶ ἄλλο ἐνεργεῖν, ἢ αὐτὸ πολὺ
 τι εἶναι, εἰ μέλλοι ἐνεργεῖν ἐν αὐτῷ. εἰ δὲ μὴ τι προ-
 ελεύσεται ἐπ' ἄλλο, στήσεται· ὅταν δὲ πᾶσαν στάσιν, οὐ
 νοήσῃ. δεῖ τοίνυν τὸ νοοῦν, ὅταν νοῇ, ἐν δυσὶν εἶναι, καὶ
 ἢ ἔξω θάτερον ἢ ἐν τῷ αὐτῷ ἅμφω, καὶ αἰεὶ ἐν ἑτερότῃ
 25 τὴν νόησιν εἶναι καὶ ἐν ταυτότῃτι δὲ ἐξ ἀνάγκης καὶ εἶναι
 τὰ κυρίως νοούμενα πρὸς τὸν νοῦν καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ἕτερα.
 καὶ πάλιν αὖ ἕκαστον τῶν νοουμένων συνεκφέρει τὴν ταύ-

10. 7-8 Πλάτ., Πολ. 352d5-6

10. 17 Πλάτ., Φλβ. 63b7-8

10. 1 οὐκ Müller: οὐ γὰρ a
 πάλιν τοῦτον interpung. H-S
 16-17 ἐν πάντῃ Ficino: ἐν παντί a

4 < > Müller
 10 τῷ cod.: τὸ cett.

8 σκέψις—λεκτέον δὲ
 16 [] Kirchhoff: ten. H-S

γεννητική ψυχή καὶ ὅσα αὐτὴ δημιουργεῖ. Ἐπειτα, ὥς ἀνέβει ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπὸ τὰ ἔσχατα εἶδη, πρὸς τὰ ἔσχατα ἀπὸ τὴν ἄλλή πλευρά, ἢ μᾶλλον πρὸς τὰ πρῶτα.

10. Ἔτσι εἶναι λοιπὸν τοῦτα. Ἄν ὅμως ὑπῆρχαν μόνο τὰ δημιουργήματα, δὲν θὰ ἦσαν ἔσχατα. Ὅμως Ἐκεῖ, πρῶτα εἶναι αὐτὰ ποὺ δημιουργοῦν, γι' αὐτὸ ἄλλωστε εἶναι πρῶτα. Πρέπει ἐπομένως τὸ πρῶτο καὶ αὐτὸ ποὺ δημιουργεῖ νὰ συμπίπτουν, καὶ τὰ δύο τους νὰ εἶναι ἓνα· εἰδάλλως θὰ χρειάζεται πάλι κάτι ἄλλο. — Τί λοιπὸν; Δὲν θὰ χρειαστεῖ πάλι κάτι ποὺ νὰ εἶναι ἐπέκεινα ἀπὸ ἐκεῖνο; Ἡ μήπως αὐτὸ εἶναι ὁ Νοῦς; Καὶ τί; Αὐτὸ δὲν βλέπει τὸν ἑαυτό του; — Μὰ Ἐκεῖνος δὲν χρειάζεται ὄραση.

Ἀλλὰ ὥς ἀφήσουμε τὸ ζήτημα αὐτὸ γιὰ ἀργότερα· καὶ ὥς ἐπαναλάβουμε τώρα — ἀφοῦ ἡ ἔρευνα «δὲν ἀφορᾷ σὲ κάτι τυχαῖο», καὶ ἀπαιτεῖται νὰ τὸ ποῦμε ξανά — ὅτι τοῦτος ὁ Νοῦς χρειάζεται νὰ βλέπει τὸν ἑαυτό του ἢ μᾶλλον ἔχει ὄραση τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ πρῶτον ἐπειδὴ εἶναι πολλαπλός, καὶ μετὰ ἐπειδὴ ἀφορᾷ σὲ κάτι ἄλλο, καὶ ἐπειδὴ πρέπει νὰ ἔχει ὄραση, καὶ ὄραση ἐκείνου, καὶ ἡ οὐσία του εἶναι ἡ ὄραση. Ἄλλωστε γιὰ νὰ ὑπάρξει ὄραση, πρέπει νὰ ὑπάρχει κάτι ἄλλο, ἐνῶ ἂν δὲν ὑπάρχει, τότε εἶναι ἄχρηστη. Πρέπει λοιπὸν ὁ Νοῦς νὰ εἶναι περισσότερα πράγματα ἀπὸ ἓνα ὥστε νὰ ὑπάρχει ὄραση, ἡ ὄραση νὰ προκύπτει μαζί μὲ τὸ ὁρατό, καὶ αὐτὸ ποὺ ὁρᾶται ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἀποτελεῖ μιὰ πολλαπλότητα. Ἐπειδὴ τὸ ἀπόλυτα ἓνα δὲν ἔχει σὲ τί νὰ ἐνεργήσει, ἀλλὰ ὄντας «μόνο καὶ ἔρημο», θὰ εἶναι ἀπόλυτα στατικό. Ἐφόσον λοιπὸν ἐνεργεῖ, θὰ ὑπάρχει διαφοροποίηση· ἂν ὅμως δὲν ὑπάρχει ἓνα καὶ μετὰ ἄλλο, τί θὰ δημιουργεῖ; Ἡ σὲ τί θὰ προχωρεῖ; Πρέπει γι' αὐτὸν τὸν λόγο, ὅ,τι ἐνεργεῖ ἢ νὰ ἐνεργεῖ σὲ κάτι ἄλλο ἢ, ἂν ἐνεργεῖ μέσα στὸν ἑαυτό του, νὰ εἶναι τὸ ἴδιο κάτι πολλαπλό. Καὶ ἂν κάτι δὲν προχωρεῖ σὲ κάτι ἄλλο, θὰ εἶναι στάσιμο. Ἄν ὅμως εἶναι ἀπόλυτα στατικό, δὲν θὰ νοεῖ. Πρέπει ἐπομένως αὐτὸ ποὺ νοεῖ, ὅταν νοεῖ, νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη, καὶ εἴτε τὸ ἓνα νὰ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἢ καὶ τὰ δύο νὰ ἐνυπάρχουν στὸ ἴδιο πράγμα. Καὶ ἡ νόηση πρέπει νὰ ὑπάρχει πάντοτε μέσα στὴν ἑτερότητα, ἀλλὰ, ὑποχρεωτικά, καὶ στὴν ταυτότητα. Ἐπίσης, αὐτὰ ποὺ κυρίως νοοῦνται καὶ νὰ ταυτίζονται μὲ τὸν Νοῦ καὶ νὰ διαφέρουν ἀπὸ αὐτόν. Καὶ ἀκόμη, καθένα ἀπὸ τὰ νοούμενα νὰ φέρει μαζί του τούτη τὴν ταυτότητα καὶ τὴν ἑτε-

30 τότητα ταύτην καὶ τὴν ἑτερότητα· ἢ τί νοήσῃ, ὃ μὴ ἔχει
 ἄλλο καὶ ἄλλο; καὶ γὰρ εἰ ἕκαστον λόγος, πολλά ἐστὶ κα-
 35 ταμανθάνει τοίνυν ἑαυτὸ τῷ ποικίλον ὁφθαλμὸν εἶναι ἢ
 ποικίλων χρωμάτων. εἰ γὰρ ἐνὶ καὶ ἀμερεῖ προσβάλλοι,
 ἡλογήθη· τί γὰρ ἂν ἔχοι περὶ αὐτοῦ εἰπεῖν, ἢ τί συνεῖναι;
 καὶ γὰρ εἰ τὸ ἀμερὲς πάντῃ εἰπεῖν αὐτὸν δέοι, δεῖ πρότε-
 40 ρον λέγειν ἢ μὴ ἔστιν· ὥστε καὶ οὕτως πολλά ἂν εἶναι, ἵνα
 35 ἐν εἴῃ. εἴθ' ὅταν λέγῃ "εἰμὶ τόδε", τὸ "τόδε" εἰ μὲν ἕτερόν
 τι αὐτοῦ ἐρεῖ, ψεύσεται· εἰ δὲ συμβεβηκὸς αὐτῷ, πολλὰ
 ἐρεῖ ἢ τοῦτο ἐρεῖ "εἰμὶ εἰμὶ" καὶ "ἐγὼ ἐγώ." τί οὖν, εἰ
 δύο μόνον εἴῃ καὶ λέγοι "ἐγὼ καὶ τοῦτο"; ἢ ἀνάγκη πόλλ'
 ἤδη εἶναι· καὶ γὰρ ὥς ἕτερα καὶ ὅπῃ ἕτερα καὶ ἀριθμὸς
 40 ἤδη καὶ πολλὰ ἄλλα. δεῖ τοίνυν τὸ νοοῦν ἕτερον καὶ ἕτερον
 λαβεῖν καὶ τὸ νοούμενον κατανοούμενον ὃν ποικίλον εἶναι·
 ἢ οὐκ ἔστι νόησις αὐτοῦ, ἀλλὰ θίξις καὶ οἶον ἐπαφή μό-
 νον ἄρρητος καὶ ἀνόητος, προνοοῦσα οὕτω νοῦ γεγονότος
 καὶ τοῦ θιγγάνοντος οὐ νοοῦντος. δεῖ δὲ τὸ νοοῦν μηδὲ
 45 αὐτὸ μένειν ἀπλοῦν, καὶ ὅσῳ ἂν μάλιστα αὐτὸ νοῇ· διχά-
 σει γὰρ αὐτὸ ἑαυτό, καὶ σύνεσιν δῶ τὴν σιωπῶσαν. εἴτα οὐ-
 δὲ δεήσεται οἶον πολυπραγμονεῖν ἑαυτό· τί γὰρ καὶ μαθή-
 σεται νοῆσαν; πρὸ γὰρ τοῦ νοῆσαι ὑπάρξει ὅπερ ἐστὶν
 ἑαυτῷ. καὶ γὰρ αὖ πόθος τις καὶ ἡ γνῶσις ἐστὶ καὶ
 50 οἶον ζητήσαντος εὗρεσις. τὸ τοίνυν διάφορον πάντῃ αὐτὸ
 πρὸς αὐτὸ μένει, καὶ οὐδὲν ζητεῖ περὶ αὐτοῦ, ὃ δ' ἐξελίττει
 ἑαυτό, καὶ πολλὰ ἂν εἴῃ.

11. Διὸ καὶ ὁ νοῦς οὗτος [ὁ] πολὺς, ὅταν τὸ ἐπέκεινα
 ἐθέλῃ νοεῖν· <νο>εῖ μὲν οὖν αὐτὸ ἐκεῖνο, ἀλλ' ἐπιβάλλειν θέ-

10. 30 τῷ Vitringa: τὸ a 33 αὐτὸν a, H-S₅; αὐτὸν H-S₂ 46 σιωπῶσαν Page, H-S₄;
 σιωπῇν a, H-S₂ 48 πρὸ γὰρ τοῦ (Sleeman: νοῦ a) νοῆσαι ὑπάρξει (H-S₂: ὑπάρχει a):
 πρὶν γὰρ νοῦν νοῆσαι ὑπάρχει H-S₅ 11. 1 [] Kirchhoff: ten. H-S 2 νοεῖν,
 interpung. H-S₂ <νο>εῖ Kirchhoff: εἰ a: ἐν Dodds, H-S₂ ἐπιβάλλειν cod.:
 ἐπιθάλλειν cett., H-S₅

ρότητα. Ειδάλλως τί θά νοεῖ ὁ Νοῦς, ἂν τὰ ἀντικείμενά του δὲν εἶναι διαφοροποιημένα; Ἀλλωστε, ἐφόσον τὸ καθένα τους συνιστᾷ λόγο, θά εἶναι πολλαπλό.

Ἐτσι λοιπὸν ἐκεῖνος φτάνει νὰ γνωρίσει τὸν ἑαυτό του ἐπειδὴ ἀποτελεῖ ἓνα ποικίλο μάτι ἢ ἐπειδὴ κοιτάζει μιὰ ποικιλία χρωμάτων. Ἀφοῦ, ἂν στρέψει τὸ βλέμμα του σὲ κάτι ἐνιαῖο καὶ ἀμερές, θά χάσει τὰ λόγια του: τί θά εἶχε νὰ πεῖ γι' αὐτό, ἢ τί νὰ κατανοήσῃ; Ἐξ ἄλλου, ἂν αὐτὸς χρειαζόταν νὰ μιλήσῃ γιὰ ἐκεῖνο πὺν εἶναι ἐντελῶς ἀμερές, θά ἔπρεπε πρῶτα νὰ πεῖ τί δὲν εἶναι ὥστε καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, γιὰ νὰ εἶναι ἓνα, θά ἦταν πολλά. Ἐπειτα, ὅταν λέει «εἶμαι αὐτό», ἂν τὸ 'αὐτό' πὺν λέει εἶναι κάτι ἄλλο ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, θά ψεύδεται. Ἄν πάλι λέει κάτι πὺν ἰσχύει γιὰ τὸν ἑαυτό του, θά πεῖ ὅτι εἶναι κάτι πολλαπλό, ἢ ἄλλιῶς θά πεῖ μόνο «εἶμαι εἶμαι» ἢ «ἐγὼ ἐγὼ». — Τί λοιπὸν, ἂν εἶναι μόνον δύο πράγματα καὶ πεῖ «ἐγὼ καὶ αὐτό»; — Μὰ ἤδη θά πρέπει νὰ εἶναι πολλαπλό· ἀφοῦ ἀπὸ τὸ ὅτι αὐτὰ εἶναι διαφορετικά καὶ ἀπὸ τὸν τρόπο πὺν διαφέρουν προκύπτει πιά ὁ ἀριθμὸς καὶ πολλά ἄλλα. Πρέπει ἐπομένως αὐτὸ πὺν νοεῖ νὰ ἀντιλαμβάνεται τὰ ὄντα διαφοροποιημένα, καὶ αὐτὸ πὺν νοεῖται, ἐφόσον γίνεται κατανοητό, νὰ εἶναι ποικίλο. Ἀλλιῶς δὲν θά ἔχουμε νόησὶ του, ἀλλὰ μόνον ἄγγιγμα καὶ "ἐπαφή", ἄρρητη καὶ ἀ-νόητη, ἢ ὁποία θά ἀποτελεῖ προ-νόηση, μιὰ καὶ ὁ νοῦς δὲν θά ἔχει ἀκόμα ὑπάρξει, καὶ ὅ,τι ἀγγίζει δὲν νοεῖ. Ἐφόσον αὐτὸ πὺν νοεῖ θά πρέπει νὰ μὴν παραμένει ἀπλὸ τὸ ἴδιο, ἔστω καὶ ἂν νοεῖ τὸν ἑαυτό του· διότι τότε θά διχαστεῖ, ἔστω καὶ ἂν ἡ κατανόησὶ του εἶναι σιωπηρὴ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, Ἐκεῖνο δὲν θά χρειάζεται νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὸν ἑαυτό του. Τί θά μάθει μὲ τὸ νὰ τὸν νοήσῃ; Ἀφοῦ προτοῦ νοήσῃ θά εἶναι γιὰ τὸν ἑαυτό του αὐτὸ πὺν εἶναι. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ γνώση εἶναι ἓνα εἶδος πόθου καὶ κάτι σὰν νὰ βρίσκει κανεῖς αὐτὸ πὺν ζητᾷ. Ἐκεῖνο λοιπὸν πὺν εἶναι ἀπόλυτα διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ πάντα θά παραμένει στραμμένο στὸν ἑαυτό του καὶ δὲν ζητᾷ τίποτε σχετικὰ μὲ τὸν ἑαυτό του. Ἐνῶ αὐτὸ πὺν ἀναλύει τὸν ἑαυτό του θά εἶναι καὶ πολλαπλό.

11. Π' αὐτὸ καί, ὅταν τοῦτος ὁ πολλαπλὸς Νοῦς θέλει νὰ νοήσῃ τὸ ἐπέκεινα, νοεῖ μὲν Ἐκεῖνο τὸ ἴδιο, ἀλλὰ ἐνῶ θέλει νὰ τὸ συλλάβῃ

λων ὡς ἀπλῶ ἔξεισιν ἄλλο ἀεὶ λαμβάνων ἐν αὐτῷ πληθυνό-
 μενον· ὥστε ὥρμησε μὲν ἐπ' αὐτὸ οὐχ ὡς νοῦς, ἀλλ' ὡς
 5 ὄψις οὐπω ἰδοῦσα, ἐξῆλθε δὲ ἔχουσα ὅπερ αὐτὴ ἐπλήθυνεν·
 ὥστε ἄλλον μὲν ἐπεθύμησεν ἀορίστως ἔχουσα ἐπ' αὐτῇ
 φάντασμά τι, ἐξῆλθε δὲ ἄλλο λαβοῦσα ἐν αὐτῇ αὐτὸ πολὺν
 ποιήσασα. καὶ γὰρ αὐτὴ ἔχει τύπον τοῦ ὁράματος· ἢ οὐ παρε-
 δέξατο ἐν αὐτῇ γενέσθαι. οὗτος δὲ πολὺς ἐξ ἐνὸς ἐγένετο,
 10 καὶ οὕτως γνοὺς εἶδεν αὐτό, καὶ τότε ἐγένετο ἰδοῦσα ὄψις.
 τοῦτο δὲ ἤδη νοῦς, ὅτε ἔχει, καὶ ὡς νοῦς ἔχει πρὸ δὲ
 τούτου ἔφεσις μόνον καὶ ἀτύπωτος ὄψις. οὗτος οὖν ὁ νοῦς
 ἐπέβαλε μὲν ἐκείνῳ, λαβὼν δὲ ἐγένετο νοῦς, ἀεὶ δὲ ἐφίε-
 μενος καὶ γενόμενος καὶ νοῦς καὶ οὐσία καὶ νόησις, ὅτε
 15 ἐνόησε· πρὸ γὰρ τούτου οὐ νόησις ἦν τὸ νοητὸν οὐκ ἔχων
 οὐδὲ νοῦς οὐπω νοήσας. τὸ δὲ πρὸ τούτων ἡ ἀρχὴ τούτων,
 οὐχ ὡς ἐνυπάρχουσα· τὸ γὰρ ἀφ' οὗ οὐκ ἐνυπάρχει, ἀλλ' ἐξ
 ὧν ἀφ' οὗ δὲ ἕκαστον, οὐχ ἕκαστον, ἀλλ' ἕτερον ἀπάντων.
 οὐ τοίνυν ἐν τι τῶν πάντων, ἀλλὰ πρὸ πάντων, ὥστε καὶ
 20 πρὸ νοῦ· καὶ γὰρ αὐτὸς νοῦς ἐντὸς τὰ πάντα ὥστε καὶ ταύτῃ
 πρὸ νοῦ· καὶ εἰ τὰ μετ' αὐτὸν δὲ τὴν τάξιν ἔχει τὴν τῶν
 πάντων, καὶ ταύτῃ πρὸ πάντων. οὐ δὴ δεῖ, πρὸ ὧν ἐστι,
 τούτων ἐν τι εἶναι, οὐδὲ νοῦν αὐτὸν προσερεῖς· οὐδὲ τὰγαθὸν
 οὖν· εἰ σημαίνει ἐν τι τῶν πάντων τὰγαθόν, οὐδὲ τοῦτο·
 25 εἰ δὲ τὸ πρὸ πάντων, ἔστω οὕτως ὠνομασμένον. εἰ οὖν
 νοῦς, ὅτι πολὺς ἐστι, καὶ τὸ νοεῖν αὐτὸ οἶον παρεμπεσόν,
 καὶ ἐξ αὐτοῦ ἢ, πληθύνει, δεῖ τὸ πάντη ἀπλοῦν καὶ

11. 5 ἰδοῦσα Ficino: δοῦσα a 10 οὕτως Ficino: οὗτος ὡς a
 coniecti: ἐνδιάμενος uel ἐνδιαθέμενος a: † ἐνδιάμενος H-S

13-14 ἐφίεμενος

ὥς κάτι ἀπλό, ἐξέρχεται ἀπὸ αὐτὸ συλλαμβάνοντας κάτι ἄλλο κάθε φορά, καθιστώντας το ἔτσι μέσα του πολλαπλό. Ὅποτε πηγαίνει πρὸς αὐτὸ ὄχι ὥς Νοῦς, ἀλλὰ σὰν ὄραση ποὺ δὲν ἔχει ἀκόμα δεῖ, ἐνῶ ἐξέρχεται κατέχοντας τὴν πολλαπλότητα ποὺ αὐτὴ ἢ ἴδια δημιούργησε. Ὡστε γιὰ ἄλλο ἐνίωσε ἐπιθυμία, ὅταν εἶχε ἀκαθόριστα μιὰ παρὰστασή του, καὶ ἄλλο θὰ ἔχει συλλάβει, ὅταν ἐξέλθει πάλι, ποὺ θὰ τὸ ἔχει καταστήσει μέσα της πολλαπλό. Ἔχει βέβαια τὴν ἐντύπωση αὐτοῦ ποὺ εἶδε· ἀλλιῶς δὲν θὰ τὸ εἶχε δεχτεῖ μέσα της. Ὅμως ἡ ἐντύπωση αὐτὴ ἀπὸ κάτι ἐνιαῖο ἐγινε κάτι πολλαπλό, καὶ αὐτὸς τὸ γνωρίζει βλέποντάς το ἔτσι, καὶ τότε καθίσταται ὄραση ποὺ βλέπει. Ἀλλὰ τοῦτο, ὅταν πιά κατέχει τὸ ἀντικείμενό του, εἶναι Νοῦς, καὶ τὸ κατέχει ὥς Νοῦς· ἐνῶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸ ὑπῆρχε μόνον πόθος καὶ ὄραση χωρὶς ἐντυπώσεις.

Ὁ Νοῦς λοιπὸν τοῦτος κοιτάζει πρὸς Ἐκεῖνο, καὶ γίνεται Νοῦς ἐφόσον τὸ συλλάβει, ἐνῶ τὸ ποθεῖ διαρκῶς, καὶ ὅταν τὸ νοήσει γίνεται καὶ Νοῦς καὶ Οὐσία καὶ νόηση· προηγουμένως δὲν εἶναι νόηση, ἀφοῦ δὲν κατέχει τὸ νοητό, οὔτε Νοῦς, ἀφοῦ δὲν ἔχει ἀκόμα νοήσει. Ἐνῶ αὐτὸ ποὺ προηγεῖται ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ τους, ὄχι ὥς ἐνυπάρχουσα σὲ αὐτά· διότι αὐτὸ ποὺ ἐνυπάρχει σὲ κάτι εἶναι ὄχι ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέρχεται, ἀλλὰ κάποιον ἀπὸ αὐτὰ ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται. Καὶ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖο προέρχεται τὸ καθετὶ εἶναι ὄχι αὐτὸ τὸ ἴδιο, ἀλλὰ κάτι διαφορετικὸ ἀπ' ὅλα. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἓνα ἀπ' ὅλα, ἀλλὰ πρὶν ἀπ' ὅλα, ἄρα καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν Νοῦ· ἀφοῦ ἄλλωστε τὰ πάντα βρίσκονται μέσα στὸν Νοῦ. Ὡστε καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀποψη προηγεῖται τοῦ Νοῦ. Καὶ ἂν αὐτὰ ποὺ ἔρχονται μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἀποτελοῦν τὴν τάξιν τῶν πάντων, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο προηγεῖται ἀπὸ τὰ πάντα.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ εἶναι ἓνα ἀπὸ αὐτὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα προηγεῖται, οὔτε πρέπει νὰ τὸ ἀποκαλοῦμε Νοῦ. Οὔτε Ἀγαθὸ ἐπομένως· ἂν 'τὸ Ἀγαθὸ' σημαίνει 'ἓνα ἀπὸ τὰ πάντα', δὲν ἰσχύει οὔτε τοῦτο. Ἄν ὅμως σημαίνει 'αὐτὸ ποὺ προηγεῖται ἀπὸ τὰ πάντα', τότε ἅς τοῦ ἀποδώσουμε αὐτὴ τὴν ὀνομασίαν. Ἐφόσον λοιπὸν ὁ Νοῦς εἶναι Νοῦς ἐπειδὴ εἶναι πολλαπλός, καὶ ἡ ἴδια ἢ νόηση, ἔστω καὶ ἂν προέρχεται ἀπὸ αὐτόν, "παρεμβαίνει" καὶ τὸν καθιστᾷ πολλαπλό, πρέπει τὸ ἀπό-

πρῶτον ἀπάντων ἐπέκεινα νοῦ εἶναι. καὶ γὰρ εἰ νοήσῃ,
οὐκ ἐπέκεινα νοῦ, ἀλλὰ νοῦς ἔσται· ἀλλὰ εἰ νοῦς ἔσται,
30 καὶ αὐτὸ [τὸ] πλήθος ἔσται.

12. Καὶ τί κωλύει οὕτω πλήθος εἶναι, ἕως ἐστὶν οὐσία
μία; τὸ γὰρ πλήθος οὐ συνθέσεις, ἀλλ' αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ
τὸ πλήθος. ἀλλ' εἰ μὲν αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ μὴ οὐσίαι,
ἀλλ' ἐκ δυνάμεως εἰς ἐνέργειαν ἔρχεται, οὐ πλήθος μὲν,
5 ἀτελὲς δὲ πρὶν ἐνεργῆσαι τῇ οὐσίᾳ. εἰ δὲ ἡ οὐσία αὐτοῦ
ἐνέργεια, ἡ δὲ ἐνέργεια αὐτοῦ τὸ πλήθος, τοσαύτη ἔσται
ἡ οὐσία αὐτοῦ, ὅσον τὸ πλήθος. τοῦτο δὲ τῷ μὲν νῶ συγχω-
ροῦμεν, ὧ καὶ τὸ νοεῖν ἑαυτὸ ἀπεδίδομεν, τῇ δὲ ἀρχῇ πάν-
των οὐκέτι. δεῖται δὲ πρὸ τοῦ πολλοῦ τὸ ἐν εἶναι, ἀφ' οὗ
10 καὶ τὸ πολὺ· ἐπ' ἀριθμοῦ γὰρ παντὸς τὸ ἐν πρῶτον. ἀλλ'
ἐπ' ἀριθμοῦ μὲν οὕτως φασί· σύνθεσις γὰρ τὰ ἐξῆς· ἐπὶ δὲ
τῶν ὄντων τίς ἀνάγκη ἤδη καὶ ἐνταῦθα ἐν τι εἶναι, ἀφ' οὗ
τὰ πολλά; ἢ διεσπασμένα ἔσται ἀπ' ἀλλήλων τὰ πολλά,
ἄλλο ἄλλοθεν ἐπὶ τὴν σύνθεσιν κατὰ τύχην ἰόν. ἀλλ' ἐξ
15 ἐνὸς τοῦ νοῦ ἀπλοῦ ὄντος φήσουσι τὰς ἐνεργείας προ-
ελθεῖν· ἤδη μὲν τι ἀπλοῦν τὸ πρὸ τῶν ἐνεργειῶν τίθενται.
εἴτα τὰς ἐνεργείας μενούσας αἰεὶ καὶ ὑποστάσεις αἰεὶ
θήσονται· ὑποστάσεις δὲ οὐσαι ἕτεραι ἐκείνου, ἀφ' οὗ εἰσιν,
ἔσονται, μένοντος μὲν ἐκείνου ἀπλοῦ, τοῦ δὲ ἐξ αὐτοῦ ἐφ'
20 ἑαυτοῦ πλήθους ὄντος καὶ ἐξηρημένου ἀπ' ἐκείνου. εἰ μὲν
γὰρ ἐκείνου ποθὲν ἐνεργήσαντος αὗται ὑπέστησαν, κάκει
πλήθος ἔσται· εἰ δ' αὐταὶ εἰσιν αἱ πρῶται ἐνέργειαι τὸ
δεύτερον ποιήσασαι, ποιήσασθαι δεῖ ἐκεῖνο, ὃ πρὸ τούτων
τῶν ἐνεργειῶν ὃν ἐφ' ἑαυτοῦ μένει, τῷ δευτέρῳ τῷ ἐκ
25 τῶν ἐνεργειῶν συστάντι τὰς ἐνεργείας [ᾧ] παραχωρῆσαν·
ἄλλο γὰρ αὐτό, ἄλλο αἱ ἐνέργειαι αἱ ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι μὴ

11. 30 |] Kirchhoff

12. 17-18 αἰεὶ θήσονται suspic. H-S₁: αἰσθήσονται a

19 ἐφ' Kirchhoff: ἀφ' a

21 ποθὲν Creuzer: πόθεν a

23 ποιήσασαι, ποιήσασθαι

δεῖ coniecti: ποιήσασαι ποιήσασθαι δὲ a: † H-S

23-24 τούτων τῶν cod.: τούτων uel

τοῦ τῶν uel τῶν cett.

24 ἐνεργειῶν, ὃν ἐφ' ἑαυτοῦ, interpung. H-S

μένει

cod. (in marg.): μένειν a, H-S

25 [ᾧ] Ficino: ᾧ † H-S₂

λυτα ἅπλο καὶ πρῶτο ἅπ' ὅλα νὰ εἶναι ἐπέκεινα ἀπὸ τὸν Νοῦ. Διότι ἂν νοοῦσε, δὲν θὰ ἦταν ἐπέκεινα ἀπὸ τὸν Νοῦ, ἀλλὰ Νοῦς. Ὅμως ἂν ἦταν Νοῦς, θὰ ἦταν καὶ αὐτὸ πολλαπλό.

12. — Καὶ τί τὸ ἐμποδίζει, ἀποτελώντας μὴν ἐνιαία οὐσία, νὰ εἶναι κάτι πολλαπλό ὡς ἑξῆς: ἡ πολλαπλότητα νὰ μὴ συνίσταται σὲ συνθέσεις, ἀλλὰ τὴν πολλαπλότητα νὰ ἀποτελοῦν οἱ ἐνέργειές του; — Ἄν ὅμως οἱ ἐνέργειές του αὐτὲς δὲν εἶναι οὐσίες, ἀλλὰ τοῦτο περνᾷ ἀπὸ τὴν κατάσταση τοῦ δυνάμει σὲ αὐτὴν τοῦ ἐνεργεία, τότε δὲν θὰ εἶναι μὲν πολλαπλό, ἀλλὰ πρὶν νὰ ἐνεργοποιηθεῖ θὰ εἶναι ἀτελὲς κατὰ τὴν οὐσία του. Καὶ ἂν ἡ οὐσία του ἀποτελεῖ ἐνεργοποίηση, καὶ ἡ ἐνεργοποίησή του εἶναι ἡ πολλαπλότητα, ἡ οὐσία του θὰ εἶναι τόση ὅση ἡ πολλαπλότητα. Ἀλλὰ τοῦτο τὸ δεχόμεστε γιὰ τὸν Νοῦ, στὸν ὁποῖο ἀποδώσαμε καὶ τὴ νόηση τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅχι ὅμως γιὰ τὴν ἀρχὴ τῶν πάντων. Καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ πολλαπλό πρέπει νὰ ὑπάρχει τὸ ἓνα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο προκύπτει καὶ τὸ πολλαπλό· ἀφοῦ τὸ ἓνα εἶναι πρῶτο ἀπὸ κάθε ἀριθμό.

— Ἔτσι λένε γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ ἀριθμοῦ· διότι τὰ ἐπόμενα ἀποτελοῦν σύνθεση. Ὅμως προκειμένου γιὰ τὰ ὄντα, τί χρειάζεται πιά νὰ ὑπάρχει καὶ σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση κάποιο ἓνα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο νὰ προκύπτουν τὰ πολλά; — Μὰ ἄλλιῶς τὰ πολλά θὰ εἶναι ἀσύνδετα μεταξὺ τους, καὶ τὸ ἓνα θὰ συντίθεται μὲ τὸ ἄλλο στὴν τύχη. Ἀλλὰ θὰ μᾶς ποῦν ὅτι οἱ ἐνέργειες προέρχονται ἀπὸ ἓνα πράγμα, τὸν Νοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἅπλος. Ἦδη δέχονται ἐπομένως ὅτι αὐτὸ πού προηγεῖται ἀπὸ τὶς ἐνέργειες εἶναι κάτι ἅπλο. Ἐπειτα θὰ πρέπει νὰ δεχτοῦν ὅτι οἱ ἐνέργειες παραμένουν πάντα ἀμετάβλητες καὶ ἀποτελοῦν ὑποστάσεις. Ἐφόσον ὅμως εἶναι ὑποστάσεις, θὰ εἶναι διαφορετικὲς ἀπὸ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖο προκύπτουν: ἐνῶ ἐκεῖνο παραμένει ἅπλο, αὐτὸ πού προκύπτει ἀπὸ ἐκεῖνο θὰ εἶναι ἀπὸ τὴ φύση του πολλαπλό καὶ ἐξαρτημένο ἀπὸ αὐτό. Διότι, ἂν τοῦτις ἀπέκτισαν ὑπόσταση ἐπειδὴ ἐκεῖνο ἐνεργοποιήθηκε ἀπὸ κάποιο σημεῖο καὶ μετὰ, τότε θὰ ὑπάρχει πολλαπλότητα καὶ σ' ἐκεῖνο. Ἄν ὅμως εἶναι οἱ ἴδιες οἱ πρῶτες ἐνέργειες πού δημιουργήσαν τὸ δεύτερο, θὰ πρέπει αὐτὸ πού δημιουργεῖ νὰ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο, προϋπάρχοντας ἀπὸ τοῦτες τὶς ἐνέργειες, παραμένει στὸν ἑαυτό του, παραχωρώντας τὶς ἐνέργειες στὸ δεύτερο, πού συνίσταται ἀπὸ τὶς ἐνέργειες αὐτές. Διότι θὰ εἶναι ἄλλο αὐτό, καὶ ἄλλο οἱ ἐνέργειες πού προκύπτουν ἀπὸ αὐτό, ἐφόσον

αὐτοῦ ἐνεργήσαντος. εἰ δὲ μή, οὐκ ἔσται ἡ πρώτη ἐνέργεια
 ὁ νοῦς. οὐ γὰρ οἷον προθυμήθη νοῦν γενέσθαι, εἴτα ἐγένετο
 νοῦς τῆς προθυμίας μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ γεννηθέντος
 30 νοῦ γενομένης· οὐδ' αὖ ὅλως προθυμήθη, οὕτω τε γὰρ ἦν
 ἀτελής καὶ ἡ προθυμία οὐκ εἶχεν ὅ τι προθυμηθῇ· οὐδ' αὖ
 τὸ μὲν εἶχε τοῦ πράγματος, τὸ δὲ οὐκ εἶχεν· οὐδὲ γὰρ ἦν
 τι, πρὸς ὃ ἡ ἔκτασις. ἀλλὰ δηλον, ὅτι, εἴ τι ὑπέστη μετ'
 αὐτόν, μένοντος ἐκείνου ἐν τῷ αὐτῷ ἦθει ὑπέστη.
 35 δεῖ οὖν, ἵνα τι ἄλλο ὑποστῇ, ἡσυχίαν ἄγειν ἐφ' ἑαυτοῦ
 πανταχοῦ ἐκείνο· εἰ δὲ μή, ἡ πρὸ τοῦ κινηθῆναι κινήσεται,
 καὶ πρὸ τοῦ νοῆσαι νοήσει, <ἡ> ἡ πρώτη ἐνέργεια αὐτοῦ
 ἀτελής ἔσται ὁρμὴ μόνον οὕσα. ἐπὶ τί οὖν ὥς ἀτυχοῦσά
 του ἐφορμᾷ; εἰ κατὰ λόγον θησόμεθα, τὴν μὲν ἀπ' αὐτοῦ
 40 οἷον ῥυεῖσαν ἐνέργειαν ὥς ἀπὸ ἡλίου φῶς νοῦν θησόμεθα
 καὶ πᾶσαν τὴν νοητὴν φύσιν, αὐτὸν δὲ ἐπ' ἄκρῳ τῷ νοητῷ
 ἑστηκότα βασιλεύειν ἐπ' αὐτοῦ οὐκ ἐξώσαντα ἀπ' αὐτοῦ τὸ
 ἐκφανέν — ἡ ἄλλο φῶς πρὸ φωτὸς ποιήσομεν — ἐπιλάμ-
 πειν δὲ ἀεὶ μένοντα ἐπὶ τοῦ νοητοῦ. οὐδὲ γὰρ ἀποτεύμνεται
 45 τὸ ἀπ' αὐτοῦ οὐδ' αὖ ταῦτόν αὐτῷ οὐδὲ τοιοῦτον οἷον μὴ
 οὐσία εἶναι οὐδ' αὖ οἷον τυφλὸν εἶναι, ἀλλ' ὁρῶν καὶ γινῶ-
 σκον ἑαυτὸ καὶ πρῶτον γινῶσκον. τὸ δὲ ὥσπερ ἐπέκεινα
 νοῦ, οὕτως καὶ ἐπέκεινα γνώσεως, οὐδὲν δεόμενον ὥσπερ
 οὐδενός, οὕτως οὐδὲ τοῦ γινώσκειν· ἀλλ' ἔστιν ἐν δευτέρᾳ
 50 φύσει τὸ γινώσκειν. ἐν γάρ τι καὶ τὸ γινώσκειν· τὸ δὲ
 ἔστιν ἄνευ τοῦ “τί” ἔν· εἰ γὰρ τί ἔν, οὐκ ἂν αὐτοέν· τὸ
 γὰρ “αὐτὸ” πρὸ τοῦ “τί.”

13. Διὸ καὶ ἄρρητον τῇ ἀληθείᾳ· ὅ τι γὰρ ἂν εἴπης, τί
 ἐρεῖς. ἀλλὰ τὸ “ἐπέκεινα πάντων καὶ ἐπέκεινα τοῦ σεμνο-
 τάτου νοῦ” ἐν τοῖς πᾶσι μόνον ἀληθὲς οὐκ ὄνομα ὄν αὐτοῦ,
 ἀλλ' ὅτι οὔτε τι τῶν πάντων οὔτε ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι

12. 34 Πλάτ., Τίμ. 42e5-6

13. 2 Πλάτ., Πολ. 509b9

4 Πλάτ., Πρωτ. 142a3

12. 28 ὁ νοῦς· οὐ γὰρ interpung. H-S
 Theiler: ὥδε τυχοῦσά α

37 < > Ficino

38 ὥς ἀτυχοῦσά

40 νοῦν Ficino: τι οὖν α

13. 4 ἀλλ' ὅτι Kirchhoff: ἄλλο τι α

δέν θά εἶναι αὐτό πού ἐνεργοποιεῖται. Ἄν ὅμως ὄχι, τότε δέν θά εἶναι ὁ Νοῦς ἡ πρώτη ἐνέργεια. Διότι ἐκεῖνο δέν εἶχε “παρόρμηση” νά γίνῃ ὁ Νοῦς, καί μετὰ ἔγινε ὁ Νοῦς μέ τήν παρεμβολή τῆς παρόρμησης ἀνάμεσα σέ αὐτό καί τόν Νοῦ πού γεννήθηκε. Οὔτε εἶχε ὅποιαδήποτε παρόρμηση, ἀφοῦ τότε καί ἀτελές θά ἦταν, καί ἡ παρόρμηση δέν θά εἶχε ἀντικείμενο. Οὔτε πάλι κατεῖχε ἓνα μέρος τοῦ ἀντικειμένου καί δέν κατεῖχε ἓνα ἄλλο· ἀφοῦ δέν ὑπῆρχε τίποτε πρὸς τὸ ὁποῖο νά ἐκταθεῖ. Εἶναι συνεπῶς φανερό ὅτι, ἂν κάτι πῆρε ὑπόσταση μετὰ ἀπὸ αὐτό, τοῦτο ἔγινε ἐνῶ ἐκεῖνο «παρέμενε στήν ἴδια κατάσταση». Πρέπει λοιπόν, γιὰ νά πάρει ὑπόσταση κάτι ἄλλο, ἐκεῖνο νά ἡσυχάζει, μόνο του ἀπὸ κάθε ἀποψη. Ἀλλιῶς, ἢ θά κινεῖται πρὶν νά ὑπάρχει κίνηση καί θά νοεῖ πρὶν νά ὑπάρχει νόηση, ἢ ἄλλιῶς ἡ πρώτη του ἐνεργοποίηση θά εἶναι ἀτελής, θά εἶναι μιὰ σκέτη παρόρμηση. Ἀφοῦ σέ τί θά ἀποσκοπεῖ, λές καί τοῦ λείπει τίποτα;

Ἄν μιλήσουμε ἀναλογικά, θά ποῦμε ὅτι ἡ ἐνέργεια πού “ξεχύνεται” ἀπ’ αὐτόν, ὅπως τὸ φῶς ἀπὸ τὸν ἥλιο, εἶναι ὁ Νοῦς καί τὸ σύνολο τοῦ νοητοῦ, ἐνῶ Ἐκεῖνος στέκεται στήν κορυφή τοῦ νοητοῦ, βασιλεύοντας πάνω σέ αὐτό χωρὶς νά διώχνει ἀπὸ κοντά του αὐτό πού ἀκτινοβολεῖ — ἄλλιῶς θά χρειαζόμαστε ἓνα ἄλλο φῶς πρὶν ἀπὸ τὸ φῶς αὐτό —, καί λάμπει πάνω του παραμένοντας πάντα πάνω ἀπὸ τὸ νοητό. Διότι αὐτό πού προκύπτει ἀπὸ αὐτόν δέν εἶναι ἀποκομμένο, οὔτε πάλι ταυτίζεται μέ αὐτόν, οὔτε εἶναι κάτι τέτοιο πού νά μὴν ἀποτελεῖ οὐσία· οὔτε ὅμως καί “τυφλό”, ἀλλὰ βλέπει καί γνωρίζει τὸν ἑαυτό του, καί εἶναι πρωταρχικά γνωριστικό. Ἐνῶ Ἐκεῖνο, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι ἐπέκεινα ἀπὸ τὸν Νοῦ, ἔτσι εἶναι καί ἐπέκεινα ἀπὸ τὴ γνώση. Ὅπως δέν χρειάζεται τίποτα, ἔτσι δέν χρειάζεται οὔτε νά γνωρίζει· ἡ γνώση ὑπάρχει στὴ δεύτερη φύση. Διότι καί ἡ γνώση εἶναι ἓνα κάτι· ἐνῶ Ἐκεῖνο εἶναι Ἐν χωρὶς τὸ ‘κάτι’. Ἀφοῦ ἂν ἦταν ἓνα κάτι, δέν θά ἦταν τὸ Ἐν καθαυτό· ἐφόσον τὸ ‘καθαυτό’ προηγεῖται τοῦ ‘κάτι’.

13. Π’ αὐτό καί εἶναι ἀληθινὰ ἄρρητο· διότι ὅ,τι καί νά τὸ πεῖς, θά τὸ πεῖς κάτι. Ἐνῶ τὸ «ἐπέκεινα ἀπὸ τὰ πάντα καί ἐπέκεινα ἀπὸ τὸν πρὸ ἔξοχο Νοῦ» εἶναι ἡ μόνη ἀληθινὴ ἀπ’ ὅλες τὶς περιγραφές γι’ αὐτό, χωρὶς νά ἀποτελεῖ ὄνομά του, ἀλλὰ δηλώνοντας ὅτι δέν εἶναι κάτι ἀπ’ ὅλα τα πράγματα, «οὔτε ἔχει ὄνομα», ἐπειδὴ τίποτε δέν κα-

5 μηδὲν κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὡς ἐνδέχεται, ἡμῖν αὐτοῖς σημαίνειν
 ἐπιχειροῦμεν περὶ αὐτοῦ. ἀλλ' ὅταν ἀπορῶμεν "ἀναίσθητον
 οὖν ἑαυτοῦ καὶ οὐδὲ παρακολουθοῦν ἑαυτῷ οὐδὲ οἶδεν
 αὐτό," ἐκεῖνο χρὴ ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ταῦτα λέγοντες ἑαυτοὺς
 10 περιτρέπομεν ἐπὶ τὰναντία. πολὺ γὰρ αὐτὸ ποιοῦμεν
 γνωστὸν καὶ γνῶσιν ποιοῦντες καὶ διδόντες νοεῖν δεῖσθαι
 τοῦ νοεῖν ποιοῦμεν· καὶ σὺν αὐτῷ τὸ νοεῖν ἢ, περιττὸν
 ἔσται αὐτῷ τὸ νοεῖν. κινδυνεύει γὰρ ὅλως τὸ νοεῖν πολλῶν
 εἰς ταῦτ' συνελθόντων συναίσθησις εἶναι τοῦ ὅλου, ὅταν
 αὐτό τι ἑαυτὸ νοῇ, ὃ δὴ καὶ κυρίως ἐστὶ νοεῖν· ἐν δὲ
 15 ἑκαστον αὐτό τί ἐστι καὶ οὐδὲν ζητεῖ· εἰ δὲ τοῦ ἔξω ἔσται
 ἢ νόησις, ἐνδεές τε ἔσται καὶ οὐ κυρίως τὸ νοεῖν· τὸ δὲ
 πάντῃ ἀπλοῦν καὶ αὐταρκες ὄντως οὐδὲν δεῖται· τὸ δὲ
 δευτέρως αὐταρκες, δεόμενον δὲ ἑαυτοῦ, τοῦτο δεῖται τοῦ
 νοεῖν ἑαυτό· καὶ τὸ ἐνδεές πρὸς αὐτὸ ὃν τῷ ὅλῳ πεποίηκε
 20 τὸ αὐταρκες ἱκανὸν ἐξ ἀπάντων γενόμενον, συνὸν ἑαυτῷ,
 καὶ εἰς αὐτὸ νεῦον. ἐπεὶ καὶ ἡ συναίσθησις πολλοῦ τινος
 αἰσθησίς ἐστι· καὶ μαρτυρεῖ καὶ τοῦνομα· καὶ ἡ νόησις
 προτέρα οὔσα εἴσω εἰς αὐτὸν ἐπιστρέφει δηλονότι πολὺν
 ὄντα· καὶ γὰρ ἐὰν αὐτὸ τοῦτο μόνον εἴπῃ "ὄν εἰμι," ὡς
 25 ἔξευρὼν λέγει καὶ εἰκότως λέγει, τὸ γὰρ ὄν πολὺ ἐστίν·
 ἐπεὶ, ὅταν ὡς εἰς ἀπλοῦν ἐπιβάλῃ καὶ εἴπῃ "ὄν εἰμι," οὐκ
 ἔτυχεν οὔτε αὐτοῦ οὔτε τοῦ ὄντος. οὐ γὰρ ὡς λίθον λέγει
 τὸ ὄν, ὅταν ἀληθεύῃ, ἀλλ' εἴρηκε μᾶ ῥήσει πολλά· τὸ
 γὰρ εἶναι τοῦτο, ὅπερ ὄντως εἶναι καὶ μὴ ἔχνος ἔχον τοῦ
 30 ὄντος λέγεται, ὃ οὐδὲ ὄν διὰ τοῦτο λέγοιτ' ἄν, ὥσπερ εἰκὼν
 πρὸς ἀρχέτυπον, πολλὰ ἔχει· τί οὖν; ἑκαστον αὐτῶν οὐ
 νοηθήσεται; ἢ ἔρημον καὶ μόνον ἐὰν ἐθελήσης λαβεῖν,

13. 32 Πλάτ., Φλβ. 63b7-8

13. 13 ταῦτό Harder: αὐτό a
Kirchhoff: λέγοι uel λέγει a

21 νεῦον Theiler: νοοῦν a

30 λέγοιτ'

τηγορεύεται σὲ αὐτό. Ἐμεῖς ὁμως ἐπιχειροῦμε, ὅσο εἶναι δυνατόν, νὰ χρησιμοποιήσουμε σημάδια ἀναφορικά μὲ αὐτό. Ἀλλὰ ἂν θέσουμε τὸ πρόβλημα ὅτι, ἐφόσον δὲν ἔχει αἴσθηση τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ δὲν ἔχει συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ του, δὲν θὰ γνωρίζει καὶ τὸν ἑαυτό του, πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπόψη μας πὼς ὅταν τὰ λέμε αὐτὰ στρεφόμαστε πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση. Ἀφοῦ κάνοντάς το γνωστὸ καὶ γνώση, τὸ καθιστοῦμε πολλαπλό, ἐνῶ ἀποδίδοντάς του νόηση, τὸ κάνουμε νὰ χρειάζεται τὴ νόηση. Μὰ ἔστω καὶ ἂν ἡ νόηση τὸ συνοδεύει, θὰ εἶναι γιὰ τὸ ἴδιο περιττή.

Φαίνεται πὼς γενικά, ὅταν κάτι νοεῖ τὸν ἑαυτό του — ὅποτε καὶ ἔχουμε νόηση μὲ τὴν κύρια σημασία τοῦ ὄρου —, ἡ νόηση συνίσταται στὴν συνολικὴ συναίσθηση πολλῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουν συγκεντρωθεῖ στὸ ἴδιο πράγμα, ὁμως καθένα τους εἶναι αὐθύπαρκτο, καὶ δὲν ζητάει τίποτε ἄλλο. Ἐνῶ ἂν ἡ νόηση ἀφορᾷ κάτι ἐξωτερικό, θὰ εἶναι κάτι λειψό, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ συνιστᾷ νόηση μὲ τὴν κύρια σημασία. Τὸ ἀπόλυτα ἀπλὸ καὶ πραγματικὰ αὐταρκες δὲν χρειάζεται τίποτα. Ἐνῶ τὸ δευτερογενῶς αὐταρκες, ποὺ ὁμως χρειάζεται τὸν ἑαυτό του, αὐτὸ χρειάζεται νὰ νοεῖ τὸν ἑαυτό του· καὶ αὐτὸ ποὺ εἶναι ἐλλιπὲς ὡς πρὸς τὸν ἑαυτό του πετυχαίνει τὴν αὐτάρκεια μὲ τὴ συνολικότητα, καθιστάμενο ἐπαρκὲς ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη του, συνυπάρχοντας μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τείνοντας πρὸς αὐτόν. Ἐξ ἄλλου ἡ συναίσθηση — ὅπως δείχνει καὶ τὸ ὄνομά της — ἀποτελεῖ αἴσθηση ἑνὸς πράγματος πολλαπλοῦ. Καὶ ἡ νόηση, ποὺ εἶναι πρότερη, στρέφεται πίσω στὸν Νοῦ, ποὺ προφανῶς εἶναι πολλαπλός· διότι, ἔστω καὶ ἂν πεῖ μόνον «εἶμαι ὄν», θὰ τὸ πεῖ ὡς ἀνακάλυψη, καὶ θὰ ἔχει δίκιο, ἐπειδὴ τὸ Ὄν εἶναι πολλαπλό. Ἐφόσον, ἂν ἔστρεφε τὸ βλέμμα του πρὸς τὸν ἑαυτό του ὡς κάτι ἀπλὸ καὶ ἔλεγε «εἶμαι ὄν», τότε δὲν θὰ πετύχαινε οὔτε τὸν ἑαυτό του οὔτε τὸ Ὄν. Διότι, ὅταν λέει ἀλήθεια, δὲν ἀναφέρεται στὸ Ὄν ἔτσι ὅπως μιᾶμε γιὰ μιὰ πέτρα, ἀλλὰ μὲ μιὰν ἔκφραση ἀναφέρεται σὲ πολλά. Τὸ Εἶναι τοῦτο — γιὰ τὸ ὁποῖο λέμε πὼς εἶναι πράγματι Εἶναι, καὶ δὲν κατέχει ἀπλῶς ἓνα ἴχνος ἀπὸ τὸ Ὄν ὅποτε, ὄντας ὅπως ἡ εἰκόνα σὲ σχέση μὲ τὸ ἀρχέτυπο, δὲν θὰ μπορεῖ, γι' αὐτὸ τὸν λόγο, νὰ ὀνομαστῇ Ὄν — περιέχει λοιπὸν πολλά.

— Λοιπὸν τί; Καθένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν θὰ νοεῖται; — Μὰ ἂν θελήσεις νὰ συλλάβεις τὸ «ἔρημο καὶ μόνο», δὲν θὰ χρησιμοποιήσεις τὴ νόηση:

οὐ νοήσεις· ἀλλ' αὐτὸ τὸ εἶναι ἐν αὐτῷ πολὺ ἐστὶ, καὶ ἄλλο
 τι εἴπης, ἔχει τὸ εἶναι. εἰ δὲ τοῦτο, εἴ τί ἐστιν ἀπλούστατον
 35 ἀπάντων, οὐχ ἔξει νόησιν αὐτοῦ· εἰ γὰρ ἔξει, τῷ πολὺ
 εἶναι ἔξει. οὐτ' οὖν αὐτὸ νοεῖν οὐτ' ἐστὶ νόησις αὐτοῦ.

14. Πῶς οὖν ἡμεῖς λέγομεν περὶ αὐτοῦ; ἢ λέγομεν
 μὲν τι περὶ αὐτοῦ, οὐ μὴν αὐτὸ λέγομεν οὐδὲ γινώσκιν οὐδὲ
 νόησιν ἔχομεν αὐτοῦ. πῶς οὖν λέγομεν περὶ αὐτοῦ, εἰ μὴ
 αὐτὸ ἔχομεν; ἢ, εἰ μὴ ἔχομεν τῇ γνώσει, καὶ παντελῶς
 5 οὐκ ἔχομεν; ἀλλ' οὕτως ἔχομεν, ὥστε περὶ αὐτοῦ μὲν
 λέγειν, αὐτὸ δὲ μὴ λέγειν. καὶ γὰρ λέγομεν ὃ μὴ ἐστίν·
 ὃ δὲ ἐστίν, οὐ λέγομεν· ὥστε ἐκ τῶν ὑστερον περὶ αὐτοῦ
 λέγομεν. ἔχειν δὲ οὐ κωλυόμεθα, καὶ μὴ λέγωμεν. ἀλλ'
 ὥσπερ οἱ ἐνθουσιῶντες καὶ κάτοχοι γενόμενοι ἐπὶ τοσοῦτον
 10 καὶ εἰδεῖεν, ὅτι ἔχουσι μείζον ἐν αὐτοῖς, καὶ μὴ εἰδῶσιν ὅ
 τι, ἐξ ὧν δὲ κεκίνηνται καὶ λέγουσιν, ἐκ τούτων αἰσθησίν
 τινα τοῦ κινήσαντος λαμβάνουσιν ἐτέρων ὄντων τοῦ κινή-
 σαντος, οὕτω καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν ἔχειν πρὸς ἐκεῖνο,
 ὅταν νοῦν καθαρὸν ἔχωμεν, χρώμενοι, ὡς οὗτός ἐστιν ὁ
 15 ἔνδον νοῦς, ὁ δοὺς οὐσίαν καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα τούτου τοῦ
 στοίχου, αὐτὸς δὲ οἶος ἄρα, ὡς οὐ ταῦτα, ἀλλὰ τι κρείττον
 τούτου, ὃ λέγομεν “ὄν,” ἀλλὰ καὶ πλεον καὶ μείζον ἢ
 λεγόμενον, ὅτι καὶ αὐτὸς κρείττων λόγου καὶ νοῦ καὶ
 αἰσθήσεως, παρασχὼν ταῦτα, οὐκ αὐτὸς ὢν ταῦτα.

15. Ἀλλὰ πῶς παρασχών; ἢ τῷ ἔχειν <ἢ τῷ μὴ
 ἔχειν>. ἀλλ' ἂ μὴ ἔχει, πῶς παρέσχεν; ἀλλ' εἰ μὲν ἔχων,
 οὐχ ἀπλοῦς· εἰ δὲ μὴ ἔχων, πῶς ἐξ αὐτοῦ τὸ πλῆθος; ἐν
 μὲν γὰρ ἐξ αὐτοῦ ἀπλοῦν τάχ' ἂν τις δοίη —καίτοι καὶ
 5 τοῦτο ζητηθεῖν ἂν, πῶς ἐκ τοῦ πάντη ἐνός· ἀλλ' ὁμως δὲ
 ἐστὶν εἰπεῖν οἶον ἐκ φωτὸς τὴν ἐξ αὐτοῦ περίλαμψιν— πῶς
 δὲ πολλά; ἢ οὐ ταῦτὸν ἔμελλε τὸ ἐξ ἐκείνου ἐκείνῳ. εἰ

13. 35 πολὺ Kirchhoff: ποῦ a
 15. 1-2 < > Ficino, arab.

14. 18 λεγόμενον Cilento: λέγομεν ὄν a

τὸ εἶναι καθ'αυτὸ εἶναι μέσα του πολλαπλό, καὶ ἂν ἀναφερθεῖς σὲ κάτι ἄλλο, τὸ εἶναι τὸ ἐμπεριέχει. Ὅμως ἐφόσον αὐτὸ ἰσχύει, ἂν ὑπάρχει κάτι πιὸ ἀπλὸ ἀπ' ὅλα, τοῦτο δὲν θὰ ἔχει νόηση τοῦ ἑαυτοῦ του· ἀφοῦ ἂν εἶχε, θὰ τὴν εἶχε μὲ τὸ νὰ εἶναι πολλαπλό. Ὡστε οὔτε τὸ ἴδιο ἀποτελεῖ νόηση, οὔτε ἔχει νόηση τοῦ ἑαυτοῦ του.

14. — Πῶς λοιπὸν μιᾶμε ἐμεῖς γι' αὐτό; — Μά, ἐνῶ λέμε κάτι γι' αὐτό, ὅμως αὐτὸ τὸ ἴδιο δὲν τὸ ἐκφράζουμε οὔτε ἔχουμε γνώση ἢ νόησή του. — Πῶς λοιπὸν μιᾶμε γι' αὐτό, ὅταν δὲν τὸ κατέχουμε; — Μὰ ἂν δὲν τὸ κατέχουμε μὲ τὴ γνώση, θὰ πεῖ καὶ ὅτι δὲν τὸ κατέχουμε καθόλου; Τὸ κατέχουμε, ἔτσι ὥστε νὰ μιᾶμε γι' αὐτό, νὰ μὴν τὸ λέμε ὅμως αὐτὸ τὸ ἴδιο. Διότι λέμε αὐτὸ πού δὲν εἶναι· ἀλλὰ δὲν λέμε αὐτὸ πού εἶναι. Ἐτσι ὥστε μιᾶμε γι' αὐτὸ ἀπὸ τὰ ἐπακόλουθά του. Ὅμως τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ τὸ κατέχουμε, κι ἄς μὴν τὸ λέμε. Ἀλλὰ ὅπως ὅσοι βρίσκονται σὲ κατάσταση ἐνθουσιασμοῦ καὶ θεϊκῆς κατοχῆς τόσο μόνον γνωρίζουν, ὅτι ἔχουν μέσα τους κάτι ἀνώτερο, ἔστω καὶ ἂν δὲν γνωρίζουν τί, καὶ ἀπ' ὅσα παρακινοῦνται νὰ κάνουν καὶ ὅσα λένε, ἀπὸ τοῦτα, πού ὅμως εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ αὐτό, παίρνουν κάποιαν αἴσθησιν ἐκείνου πού τοὺς παρακίνησε, ἔτσι φαίνεται πῶς εἴμαστε κι ἐμεῖς ὡς πρὸς Ἐκεῖνο. Ὅταν ἔχουμε νοῦ καθαρό, μαντεύουμε ὅτι Ἐκεῖνος εἶναι ὁ ἐσώτερος νοῦς, ὁ ὁποῖος παρέχει τὴν Οὐσία καὶ ὅσα ἄλλα ἀνήκουν σὲ αὐτὴ τὴν τάξιν πραγμάτων, καὶ ἄρα ὁ ἴδιος εἶναι διάφορος ἀπὸ τοῦτα, κάτι ἀνώτερο ἀπὸ αὐτὸ πού λέμε «Ὀν», ἀλλὰ καὶ περισσότερο καὶ μεγαλύτερο ἀπ' ὅ,τι λέμε, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν λόγο, τὸν νοῦ καὶ τὴν αἴσθησιν. Τὰ παρέχει αὐτά, χωρὶς νὰ εἶναι τοῦτα ὁ ἴδιος.

15. — Ἀλλὰ πῶς τὰ παρέχει; Ἡ ἔχοντάς τα ἢ μὴν ἔχοντάς τα. Ἀλλὰ πῶς παρέχει αὐτὰ πού δὲν ἔχει; Καὶ ἂν τὰ ἔχει, τότε δὲν θὰ εἶναι ἀπλός. Ἄν πάλι δὲν τὰ ἔχει, πῶς προκύπτει ἀπὸ αὐτὸν ἡ πολλαπλότης; Θὰ μπορούσε ἴσως κανεὶς νὰ παραδεχτεῖ ὅτι ἀπὸ αὐτὸν προκύπτει ἓνα πρᾶγμα ἀπλό — ἂν καὶ θὰ μπορούσε νὰ τεθεῖ τὸ ἐρώτημα πῶς αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ τὸ ἀπόλυτο Ἐνα· ἔχουμε ὅμως τὴ δυνατότητα ν' ἀπαντήσουμε ὅτι εἶναι ὅπως ἡ λάμψη γύρω ἀπ' τὸ φῶς —, πῶς ὅμως πολλά; — Μὰ αὐτὸ πού προκύπτει ἀπὸ Ἐκεῖνον δὲν θὰ εἶναι τὸ ἴδιο μὲ Ἐκεῖνον. Καὶ ἂν ὅχι τὸ ἴδιο, δὲν θὰ εἶναι βέβαια κα-

οὐκ μὴ ταυτόν, οὐδέ γε βέλτιον· τί γὰρ ἂν τοῦ ἐνὸς βέλτιον
 ἢ ἐπέκεινα ὅλως; χεῖρον ἄρα· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐνδεέστερον.
 10 τί οὖν ἐνδεέστερον τοῦ ἐνός; ἢ τὸ μὴ εἶναι πολλὰ ἄρα
 ἐφιεμένον δὲ ὁμῶς τοῦ ἐνός· ἐν ἄρα πολλά. πᾶν γὰρ τὸ μὴ
 ἐν τῷ ἐν σώζεται καὶ ἔστιν, ὅπερ ἐστί, τούτῳ μὴ γὰρ ἐν
 γεγόμενον, καὶ ἐκ πολλῶν ἢ, οὐπω ἐστὶν ὃ ἂν εἴποι τις
 αὐτό. καὶ ἐκαστον ἔχῃ λέγειν τις ὃ ἐστί, τῷ ἐν ἑκαστον
 15 αὐτῶν εἶναι λέγει, καὶ τῷ αὐτῷ ἔστι. τὸ δέ, ὃ μὴ πολλὰ
 ἔχον ἐν ἑαυτῷ ἤδη οὐ μετουσία ἐνός ἐν, ἀλλὰ αὐτοέν, οὐ
 κατ' ἄλλου, ἀλλ' ὅτι τοῦτο, παρ' οὗ πῶς καὶ τὰ ἄλλα, τὰ
 μὲν τῷ ἐγγύς, τὰ δὲ τῷ πόρρω. ἐπεὶ [δὲ] τὸ μετ' αὐτό
 καὶ ὅτι μετ' αὐτὸ δῆλον ποιεῖ τῷ τὸ πλῆθος αὐτοῦ ἐν παν-
 20 ταχοῦ εἶναι· καὶ γὰρ πλῆθος ὃν ὁμῶς ἐν τῷ αὐτῷ καὶ δια-
 κρῖναι οὐκ ἂν ἔχοις, ὅτι ὁμοῦ πάντα· ἐπεὶ καὶ ἑκαστον τῶν
 ἐξ αὐτοῦ, ἕως ζωῆς μετέχει, ἐν πολλὰ· ἀδυνατεῖ γὰρ δεῖξαι
 αὐτὸ ἐν πάντῃ. αὐτὸ δὲ ἐκεῖνο ἐν πάντα, ὅτι μετὰ τὴν
 ἀρχὴν· ἀρχὴ γὰρ ἐν ὄντως καὶ ἀληθῶς ἐν· τὸ δὲ μετὰ τὴν
 25 ἀρχὴν ὧδέ πῶς ἐπιβρίσαντος τοῦ ἐνός πάντα μετέχον τοῦ
 ἐν, καὶ ὁτιοῦν αὐτοῦ πάντα αὐτὸ καὶ ἐν. τίνα οὖν πάντα; ἢ
 ὧν ἀρχὴ ἐκεῖνο. ὅπως δὲ ἐκεῖνο ἀρχὴ τῶν πάντων
 ἄρα, ὅτι αὐτὰ σώζει ἐν ἑκαστον αὐτῶν ποιήσασα εἶναι
 ἢ καὶ ὅτι ὑπέστησεν αὐτά. πῶς δὴ; ἢ τῷ πρότερον
 30 ἔχειν αὐτά; ἀλλ' εἴρηται, ὅτι πλῆθος οὕτως ἔσται
 ἀλλ' ἄρα οὕτως εἶχεν ὥς μὴ διακεκρωμένα· τὰ δ' ἐν τῷ
 δευτέρῳ διεκέκριτο τῷ λόγῳ. ἐνέργεια γὰρ ἤδη· τὸ δὲ
 δύνάμις πάντων. ἀλλὰ τίς ὁ τρόπος τῆς δυνάμεως; οὐ

15. 21 Ἀναξαγόρας, ἀπ. B 1 DK
 245a8 27 Πλάτ., Πρωτ. 153c3

23-24 Πλάτ., Πρωτ. 153c4

24 Πλάτ., Πρωτ.

15. 13 ἐστὶν D'Ancona: ἔστιν H-S₂
 15 ἔστι H-S₂: ἔτι a 18 [] Theiler
 scripsi: πάντα a, H-S μετὰ τὴν Igal, H-S₄: μεγάλην a, H-S₂
 interpung. H-S

ὃ ἂν de Strycker, H-S₄: ὃν a: ὃ τι Igal, H-S₄
 μετ' αὐτὸ Harder: μεν ταῦτο a 23 πᾶν

30 ἔχειν αὐτά

λύτερο. Ἀφοῦ τί θὰ μπορούσε νὰ εἶναι καλύτερο ἢ γενικά ἐπέκεινα ἀπὸ τὸ Ἔν; Συνεπῶς εἶναι χειρότερο· καὶ τοῦτο σημαίνει ἐλλιπέστερο. Τί λοιπὸν εἶναι ἐλλιπέστερο ἀπὸ τὸ Ἔν; Ἀσφαλῶς τὸ μὴ Ἔν. Ἄρα θὰ εἶναι πολλά. Ἀλλ' ὅμως θὰ ποθεῖ τὸ Ἔν: εἶναι ἐπομένως μιὰ πολλαπλή ἐνότητα. Διότι καθετὶ πού δὲν εἶναι τὸ Ἔν, διατηρεῖται χάρη στὸ ὅτι εἶναι ἓνα, καὶ εἶναι αὐτὸ πού εἶναι χάρη σ' Ἐκεῖνο. Ἀφοῦ ἂν δὲν ἔχει γίνεи ἓνα, ἔστω καὶ ἂν ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλά, δὲν θὰ εἶναι ἀκόμη αὐτὸ πού μπορεῖ νὰ πεῖ κανεῖς ὅτι εἶναι αὐτό. Καὶ ἂν μπορεῖ κανεῖς νὰ πεῖ γιὰ τὸ καθένα τί εἶναι, τὸ λέει ἐπειδὴ τὸ καθένα τους εἶναι ἓνα, καὶ εἶναι τοῦτο χάρη σὲ αὐτό. Ἐνῶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο δὲν ἐμπεριέχει πιά πολλαπλότητα, δὲν εἶναι ἓνα ἀπὸ μέθεξιν στὸ Ἔν, ἀλλὰ τὸ Ἔν καθαυτό, ὅχι ὡς κατηγορημα σὲ κάτι ἄλλο, ἀλλὰ ὄντας αὐτὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο τὰ ἄλλα ἀποκτοῦν, σὲ κάποιον βαθμό, ἐνότητα, ἄλλα περισσότερη μὲ τὸ νὰ εἶναι κοντά του, καὶ ἄλλα λιγότερη μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀπομακρυσμένα.

Ἄλλωστε αὐτὸ πού ἔρχεται μετὰ ἀπὸ αὐτὸ καθιστᾷ φανερό καὶ πῶς τὸ ἀκολουθεῖ μὲ τὸ νὰ ἀποτελεῖ ἡ πολλαπλότητά του παντοῦ μιὰν ἐνότητα· ἀφοῦ, μολονότι εἶναι πολλαπλό, βρίσκεται ὅμως μέσα σὲ μιὰ ταυτότητα, καὶ δὲν μπορούμε νὰ τὸ διαχωρίσουμε, ἐπειδὴ εἶναι «ὅλα μαζί». Ἐξ ἄλλου, καθετὶ πού προκύπτει ἀπὸ αὐτό, ἐφόσον μετέχει στὴ ζωὴ, ἀποτελεῖ ἐπίσης μιὰ πολλαπλή ἐνότητα· διότι δὲν μπορεῖ νὰ ἀναδειχθεῖ ὡς ἀπόλυτα Ἔν. Ἐνῶ τὸ ἴδιο ἐκεῖνο εἶναι ὅλα ἓνα, ἐπειδὴ ἔρχεται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀρχή. Διότι ἡ ἀρχὴ εἶναι Ἔν πραγματικὰ καὶ «ἀληθινὰ Ἔν»· ἐνῶ αὐτὸ πού ἀκολουθεῖ τὴν ἀρχὴ εἶναι, κατὰ κάποιον τρόπο — κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τοῦ Ἐνός — ὅλα, μετέχοντας στὸ Ἔν, καὶ ὁποιοδήποτε μέρος του εἶναι συνάμα καὶ ὅλα καὶ ἓνα.

— Ποιὰ ὅλα λοιπόν; — Μὰ αὐτὰ πού ἀρχὴ τους εἶναι Ἐκεῖνο. — Ἀλλὰ Ἐκεῖνο μὲ ποιὸν τρόπο εἶναι ἀρχὴ τῶν πάντων; Μήπως ἐπειδὴ τὰ διατηρεῖ, μὲ τὸ νὰ κάνει καθένα τους νὰ εἶναι ἓνα; — Ναί, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ τοὺς ἔδωσε ὑπόσταση. — Πῶς λοιπόν; Μήπως μὲ τὸ νὰ τὰ περιέχει προηγουμένως; — Ἀλλὰ εἶπαμε ὅτι ἔτσι θὰ συνιστοῦσε πολλαπλότητα. Ἄρα τὰ περιεῖχε ἔτσι ὥστε νὰ μὴ διακρίνονται μεταξύ τους. Καὶ τοῦτα κατέστησαν διακριτὰ μέσα στὸ δεύτερο, μέσω τοῦ ὁρισμοῦ· διότι τότε εἶναι πιά ἐνέργεια. Ἐνῶ Ἐκεῖνο εἶναι δύναμη γιὰ τὰ πάντα. — Ἀλλὰ ποιός εἶναι ὁ τρόπος τῆς δυνάμεως αὐτῆς; Διότι δὲν

γὰρ ὡς ἡ ὕλη δυνάμει λέγεται, ὅτι δέχεται· πάσχει γάρ·
 35 ἀλλ' οὗτος ἀντιτεταγμένως τῷ ποιεῖν· πῶς οὖν ποιεῖ ἂ
 μὴ ἔχει; οὐ γὰρ ὡς ἔτυχε· μηδ' ἐνθυμηθεῖς ὁ ποιήσει
 ποιήσει ὁμως. εἴρηται μὲν οὖν, ὅτι, εἴ τι ἐκ τοῦ ἐνός,
 ἄλλο δεῖ παρ' αὐτό· ἄλλο δὲ ὃν οὐχ ἔν· τοῦτο γὰρ ἦν
 ἐκεῖνο. εἰ δὲ μὴ ἔν, δύο δέ, ἀνάγκη ἥδη καὶ πλῆθος εἶναι·
 40 καὶ γὰρ ἕτερον καὶ ταῦτόν (ἥδη καὶ ποιὸν καὶ τὰ ἄλλα. καὶ
 ὅτι μὲν δὴ μὴ ἐν τὸ ἐκείνου, δεδειγμένον ἂν εἴη· ὅτι δὲ
 πλῆθος καὶ πλῆθος τοιοῦτον, οἷον ἐν τῷ μετ' αὐτὸ θεωρεῖ-
 ται, ἀπορῆσαι ἄξιον· καὶ ἡ ἀνάγκη δὲ τοῦ μετ' αὐτὸ ἔτι
 ζητητέα.

16. Ὅτι μὲν οὖν δεῖ τι εἶναι τὸ μετὰ τὸ πρῶτον, ἀλλα-
 χοῦ εἴρηται, καὶ ὅλως, ὅτι δυνάμεις ἐστὶ καὶ ἀμήχανος
 δύναμις, καὶ τοῦτο, ὅτι ἐκ τῶν ἄλλων ἀπάντων πιστωτέον,
 ὅτι μηδέν ἐστὶ μηδὲ τῶν ἐσχάτων, ὃ μὴ δύναμιν εἰς τὸ
 5 γεννᾶν ἔχει. ἐκεῖνα δὲ νῦν λεκτέον, ὡς, ἐπειδὴ ἐν τοῖς
 γεννωμένοις οὐκ ἔστι πρὸς τὸ ἄνω, ἀλλὰ πρὸς τὸ κάτω
 χωρεῖν καὶ μᾶλλον εἰς πλῆθος ἰέναι, καὶ ἡ ἀρχὴ ἐκάστων
 ἀπλουστέρα ἢ αὐτά. κόσμον τοίνυν τὸ ποιῆσαν αἰσθητὸν
 οὐκ ἂν εἴη κόσμος αἰσθητὸς αὐτό, ἀλλὰ νοῦς καὶ κόσμος
 10 νοητός· καὶ τὸ πρὸ τούτου τοίνυν τὸ γεννῆσαν αὐτὸ οὔτε
 νοῦς οὔτε κόσμος νοητός, ἀπλούστερον δὲ νοῦ καὶ ἀπλού-
 στερον κόσμον νοητοῦ. οὐ γὰρ ἐκ πολλοῦ πολὺ, ἀλλὰ τὸ
 πολὺ τοῦτο ἐξ οὐ πολλοῦ· εἰ γὰρ καὶ αὐτὸ πολὺ, οὐκ ἀρχὴ
 τοῦτο, ἀλλ' ἄλλο πρὸ τούτου. συστήναι οὖν δεῖ εἰς ἓν ὄν-
 15 τως πάντος πλῆθους ἕξω καὶ ἀπλότητος ἡστινοσοῦν, εἵπερ
 ὄντως ἀπλοῦν. ἀλλὰ πῶς τὸ γενόμενον ἐξ αὐτοῦ λόγος
 πολὺς καὶ πᾶς, τὸ δὲ ἦν δηλονότι οὐ λόγος; εἰ δὲ μὴ τοῦτο

θα εἶναι ὅπως λέμε ὅτι ἡ ὕλη ὑπάρχει δυνάμει, ἐπειδὴ εἶναι δεκτική. Ἀφοῦ ἐκείνη ὑφίσταται παθήματα· ἐνῶ τοῦτος ἀντίθετα ἐπειδὴ δημιουργεῖ. Πῶς λοιπὸν δημιουργεῖ αὐτὰ πού δὲν περιέχει; Ὅχι βέβαια στὴν τύχη· οὔτε πάλι θὰ δημιουργεῖ ὑπολογίζοντας αὐτὸ πού πρόκειται νὰ δημιουργήσῃ. — Λοιπὸν, εἶπαμε ὅτι, ἂν προκύπτει κάτι ἀπὸ τὸ Ἐν, πρέπει νὰ εἶναι ἄλλο ἀπὸ αὐτό. Καὶ ἄλλο θὰ εἶναι μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι ἓνα· ἀφοῦ ἀλλιῶς θὰ ταυτιζόταν μ' Ἐκεῖνο. Ἐφόσον ὅμως δὲν εἶναι ἓνα ἀλλὰ δύο, θὰ πρέπει πιά καὶ νὰ ἀποτελεῖ μιὰ πολλότητα· διότι διαφέρει, ταυτίζεται, ἔχει ιδιότητες κλπ.

Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ποῦμε ὅτι δείξαμε πῶς αὐτὸ πού προκύπτει ἀπὸ Ἐκεῖνο δὲν εἶναι ἓνα. Ἀξίζει ὅμως νὰ ἀναρωτηθοῦμε γιὰ τὸ ὅτι ἀποτελεῖ μιὰ πολλότητα, καὶ μιὰ πολλότητα τέτοια ὅπως ἐμφανίζεται μέσα σὲ αὐτὸ πού ἔρχεται κατόπιν. Καὶ πρέπει ἐπίσης νὰ ἐξετάσουμε τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ νὰ ὑπάρξῃ κάτι μετὰ αὐτό.

16. Ἔχουμε πεῖ λοιπὸν ἄλλοῦ ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχει κάτι μετὰ τὸ πρῶτο καί, γενικά, ὅτι αὐτὸ εἶναι μιὰ δύναμη, μιὰ δύναμη ἀπροσμέτρητη. Ἐπίσης, ὅτι μᾶς πείθουν γι' αὐτὸ ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα, ἐφόσον, ὡς τὰ τελευταῖα, δὲν ὑπάρχει τίποτε πού νὰ μὴν ἔχει τὴ δύναμη νὰ γεννᾷ. Πρέπει ὅμως τώρα νὰ προσθέσουμε ὅτι ἐπειδὴ αὐτὰ πού γεννιοῦνται δὲν μπορεῖ νὰ προχωροῦν πρὸς τὰ πάνω ἀλλὰ πρὸς τὰ κάτω, καὶ κινοῦνται περισσότερο πρὸς τὴν πολλότητα, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀρχὴ κάθε πράγματος εἶναι ἀπλούστερη ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἴδιο. Ἐπομένως, αὐτὸ πού δημιούργησε τὸν αἰσθητὸ κόσμον δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἴδιο ἓνας αἰσθητὸς κόσμος, ἀλλὰ Νοῦς καὶ κόσμος νοητός. Ἄρα καὶ αὐτὸ πού προηγεῖται ἀπὸ αὐτό, ἐκεῖνο πού τὸ γέννησε, δὲν θὰ εἶναι οὔτε Νοῦς οὔτε νοητὸς κόσμος, ἀλλὰ κάτι πιὸ ἀπλὸ ἀπὸ τὸν Νοῦ καὶ ἀπλούστερο ἀπὸ τὸν νοητὸ κόσμον. Διότι τὸ πολλαπλὸ δὲν προκύπτει ἀπὸ τὸ πολλαπλό, ἀλλὰ τὸ συγκεκριμένο πολλαπλὸ ἀπὸ κάτι μὴ πολλαπλό· ἀφοῦ ἂν ἦταν καὶ ἐκεῖνο πολλαπλό, δὲν θὰ ἦταν τοῦτο ἡ ἀρχή, ἀλλὰ κάτι ἄλλο πρὶν ἀπὸ αὐτό. Ἐφόσον λοιπὸν εἶναι πραγματικὰ ἀπλό, θὰ πρέπει νὰ εἶναι συγκεντρωμένο σὲ μιὰ πραγματικὴ ἐνότητα, ἔξω ἀπὸ κάθε πολλότητα καὶ ἀπὸ κάθε ἐπιμέρους ἀπλότητα.

— Πῶς ὅμως αὐτὸ πού προκύπτει ἀπὸ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓναν λόγο πολλαπλό καὶ συνολικό, ἐνῶ Ἐκεῖνο, προφανῶς, δὲν εἶναι λόγος; Καὶ

ἦν, πῶς οὖν οὐκ ἐκ λόγου λόγος; καὶ πῶς τὸ ἀγαθοει-
 δὲς ἐξ ἀγαθοῦ; τί γὰρ ἔχον αὐτοῦ ἀγαθοειδὲς λέγεται;
 20 ἄρ' ἔχον τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως; καὶ τί ταῦτα
 πρὸς τὸ ἀγαθόν; τὸ γὰρ ὡσαύτως ζητοῦμεν ὄν τῶν ἀγα-
 θῶν. ἢ πρότερον ἐκεῖνο, οὐ μὴ ἐξίστασθαι δεήσει, ὅτι
 ἀγαθόν· εἰ δὲ μὴ, βέλτιον ἀποστῆναι· ἄρ' οὖν τὸ ζῆν ὡσαύτως
 μένοντα ἐπὶ τούτου ἐκουσίως; εἰ οὖν ἀγαπητὸν τούτῳ
 25 τὸ ζῆν, δῆλον ὅτι οὐδὲν ζητεῖ· ἔοικε τοίνυν διὰ τοῦτο τὸ
 ὡσαύτως, ὅτι ἀρκεῖ τὰ παρόντα. ἀλλὰ πάντων ἤδη
 παρόντων τούτῳ ἀγαπητὸν τὸ ζῆν καὶ δὴ οὕτω παρόντων,
 οὐχ ὡς ἄλλων ὄντων αὐτοῦ. εἰ δ' ἡ πᾶσα ζωὴ τούτῳ καὶ
 ζωὴ ἐναργής καὶ τελεία, πᾶσα ἐν τούτῳ ψυχὴ καὶ πᾶς νοῦς,
 30 καὶ οὐδὲν αὐτῷ οὔτε ζωῆς οὔτε νοῦ ἀποστατεῖ. αὐτάρκης
 οὖν ἑαυτῷ καὶ οὐδὲν ζητεῖ· εἰ δὲ μηδὲν ζητεῖ, ἔχει ἐν
 ἑαυτῷ ὃ ἐζήτησεν ἄν, εἰ μὴ παρῆν. ἔχει οὖν ἐν ἑαυτῷ τὸ
 ἀγαθὸν ἢ τοιοῦτον ὄν, ὃ δὴ ζῶν καὶ νοῦν εἵπομεν, ἢ ἄλλο
 τι συμβεβηκὸς τούτοις. ἀλλ' εἰ τοῦτο τὸ ἀγαθόν, οὐδὲν ἄν
 35 εἶη ἐπέκεινα τούτων. εἰ δὲ ἔστιν ἐκεῖνο, δηλονότι ζωὴ
 πρὸς ἐκεῖνο τούτῳ ἐξημμένη ἐκείνου καὶ τὴν ὑπόστασιν
 ἔχουσα ἐξ ἐκείνου καὶ πρὸς ἐκεῖνο ζῶσα· ἐκεῖνο γὰρ αὐτοῦ
 ἀρχή. δεῖ τοίνυν ἐκεῖνο ζωῆς εἶναι κρεῖσσον καὶ νοῦ· οὕτω
 γὰρ ἐπιστρέφει πρὸς ἐκεῖνο καὶ τὴν ζωὴν τὴν ἐν αὐτῷ,
 40 μίμημά τι τοῦ ἐν ἐκείνῳ ὄντος, καθὼς τοῦτο ζῆ, καὶ τὸν
 νοῦν τὸν ἐν τούτῳ, μίμημά τι τοῦ ἐν ἐκείνῳ ὄντος, ὃ τι
 δῆποτε ἐστὶ τοῦτο.

17. Τί οὖν ἐστὶ κρεῖττον ζωῆς ἐμφρονεστάτου καὶ
 ἀπταίστου καὶ ἀναμαρτήτου καὶ νοῦ πάντα ἔχοντος καὶ
 ζωῆς πάσης καὶ νοῦ παντός; εἰς οὖν λέγωμεν “τὸ ποιῆ-
 σαν ταῦτα,” καὶ πῶς ποιῶσαν; καί, μὴ φανῇ τι κρεῖττον,
 5 οὐκ ἄπεισιν ὁ λογισμὸς ἐπ' ἄλλο, ἀλλὰ στήσεται αὐτοῦ.

16. 20 Πλάτ., Σοφ. 248a12

16. 19 αὐτοῦ Ficino: ἑαυτοῦ a, H-S

ἂν δὲν συνιστᾷ λόγο, πῶς λοιπὸν προκύπτει λόγος ἀπὸ μὴ λόγο; Καὶ πῶς τὸ ἀγαθόμορφο ἀπὸ τὸ Ἀγαθό; Ἐχοντας ἀπὸ Ἐκεῖνο τί, λέγεται ἀγαθόμορφο; Μήπως ἐπειδὴ παραμένει σταθερὸ καὶ ἀμετάβλητο; Καὶ τί σχέση ἔχουν τοῦτα μὲ τὸ Ἀγαθό; — Ἐνδεχομένως ἐπειδὴ τὸ ἀμετάβλητο τὸ ἐπιζητοῦμε διότι εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ. Μὰ πρῶτα πρῶτα τοῦτο ἐπιζητεῖ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲν θὰ χρειαστεῖ νὰ ξεφύγει ἐπειδὴ εἶναι ἀγαθό· εἰδάλλως θὰ ἦταν καλύτερα νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ αὐτό. Μήπως λοιπὸν εἶναι ἡ ἀμετάβλητη ζωὴ καὶ ἡ ἐκούσια παραμονὴ σὲ αὐτήν; Ὅποτε, ἐφόσον ἡ ζωὴ του τὸ ἱκανοποιεῖ, προφανῶς δὲν θὰ ἐπιζητεῖ τίποτε. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι παραμένει ἀμετάβλητο ἐπειδὴ τοῦ ἀρκοῦν ὅσα διαθέτει. Ἀλλὰ τὸ ἱκανοποιεῖ ἡ ζωὴ του, ἐφόσον ἔχει ἤδη τὰ πάντα, ἰδίως μάλιστα ἀφοῦ τὰ ἔχει ἔτσι πού νὰ μὴν εἶναι ἄλλα ἀπὸ αὐτό. Ἄν ὅμως ἔχει ὅλη τὴ ζωὴ, καὶ ζωὴ καθαρὴ καὶ τέλεια, θὰ ἐμπεριέχει κάθε ψυχὴ καὶ κάθε νοῦ, καὶ τίποτε σὲ αὐτὸ δὲν θὰ ξεφεύγει οὔτε ἀπὸ τὴ Ζωὴ οὔτε ἀπὸ τὸν Νοῦ. Εἶναι λοιπὸν αὐτάρκης μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ δὲν ζητάει τίποτα· καὶ ἐφόσον δὲν ζητάει τίποτα, ἔχει μέσα του ὅ,τι τυχὸν θὰ ζητοῦσε, ἂν δὲν τὸ εἶχε παρόν. Ἐμπεριέχει λοιπὸν τὴν ἀγαθότητα, εἴτε τούτῃ ἀποτελεῖ κάτι σὰν αὐτὸ πὺν ὀνομάσαμε Ζωὴ καὶ Νοῦ, εἴτε ὡς κάτι ἄλλο πὺν ἀποτελεῖ ἐπέισακτη ιδιότητά τους.

Ὅμως ἂν τὸ Ἀγαθὸ εἶναι τοῦτο, δὲν θὰ ὑπάρχει τίποτα ἐπέκεινα ἀπὸ τοῦτα. Ἄν πάλι ὑπάρχει Ἐκεῖνο, εἶναι φανερὸ πῶς ἡ ζωὴ τοῦτου θὰ εἶναι στραμμένη πρὸς Ἐκεῖνο, ὅτι θὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ Ἐκεῖνο, θὰ ἔχει τὴν ὑπόστασή της ἀπὸ Ἐκεῖνο καὶ θὰ ζεῖ πρὸς Ἐκεῖνο· ἀφοῦ Ἐκεῖνο θὰ εἶναι ἡ ἀρχὴ του. Πρέπει λοιπὸν Ἐκεῖνο νὰ εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὴ Ζωὴ καὶ ἀπὸ τὸν Νοῦ· διότι ἔτσι τοῦτο θὰ μεταστρέφεται πρὸς Ἐκεῖνο, καθὼς καὶ ἡ Ζωὴ μέσα του — ἓνα μίμημα αὐτοῦ πὺν ἐνυπάρχει σ' Ἐκεῖνο, καθόσον εἶναι ζωντανό — καὶ ὁ Νοῦς μέσα του — ἓνα μίμημα αὐτοῦ πὺν ἐνυπάρχει σ' Ἐκεῖνο, ὅ,τι κι ἂν εἶναι αὐτό.

17. Τί εἶναι λοιπὸν ἀνώτερο ἀπὸ τὴν πιὸ φρόνιμη Ζωὴ, τὴν χωρὶς σφάλματα καὶ ἁμαρτίες, καὶ ἀπὸ τὸν Νοῦ πὺν περιέχει τὰ πάντα, ἀπὸ τὴ συνολικὴ Ζωὴ καὶ τὸν συνολικὸ Νοῦ; Ἄν ποῦμε «Αὐτὸ πὺν τὰ δημιουργήσε», τὰ δημιουργήσε πῶς; Καί, γιὰ νὰ μὴν παρουσιαστῇ κάτι ἀνώτερο, ὁ λογισμὸς μας δὲν προχωρεῖ σὲ κάτι ἄλλο, ἀλλὰ

ἀλλὰ δεῖ ἀναβῆναι διὰ γε ἄλλα πολλὰ καὶ ὅτι τούτῳ
 τὸ αὐταρκες ἐκ πάντων ἔξω ἐστίν· ἕκαστον δὲ αὐτῶν δη-
 λονότι ἐνδεές· καὶ ὅτι ἕκαστον [τοῦ αὐτοῦ ἐνός] μετεῖληφε
 καὶ μετέχει <τοῦ αὐτο>ενός, οὐκ αὐτὸ ἐν. τί οὖν τὸ οὐ
 10 μετέχει, ὃ ποιεῖ αὐτὸ καὶ εἶναι καὶ ὁμοῦ τὰ πάντα; ἀλλ'
 εἰ ποιεῖ ἕκαστον εἶναι καὶ τῇ ἐνός παρουσίᾳ αὐταρκες τὸ
 πλήθος αὐτοῦ καὶ αὐτός, δηλονότι ποιητικὸν οὐσίας καὶ
 αὐταρκειᾶς ἐκεῖνο αὐτὸ οὐκ ὄν οὐσία, ἀλλ' ἐπέκεινα
 ταύτης καὶ ἐπέκεινα αὐταρκειᾶς.

15 Ἀρκεῖ οὖν ταῦτα λέγοντας ἀπαλλαχθῆναι; ἢ ἔτι ἡ
 ψυχὴ ὠδίνει καὶ μᾶλλον. ἴσως οὖν χρὴ αὐτὴν ἤδη γεννῆ-
 σαι αἰξασαν πρὸς αὐτὸ πληρωθεῖσαν ὠδίνων. οὐ μὴν ἀλλὰ
 πάλιν ἐπαστέον, εἴ ποθέν τινα πρὸς τὴν ὠδῖνα ἐπωδὴν
 εὐροῖμεν. τάχα δὲ καὶ ἐκ τῶν ἤδη λεχθέντων, εἰ πολλάκις
 20 τις ἐπάδοι, γένοιτο. τίς οὖν ὥσπερ καινὴ ἐπωδὴ ἄλλη;
 ἐπιθέουσα γὰρ πᾶσι τοῖς ἀληθέσι καὶ ὧν μετέχομεν
 ἀληθῶν ὅμως ἐκφεύγει, εἴ τις βούλοιο εἰπεῖν καὶ διανοη-
 θῆναι, ἐπείπερ δεῖ τὴν διάνοιαν, ἵνα τι εἴπῃ, ἄλλο καὶ
 ἄλλο λαβεῖν· οὕτω γὰρ καὶ διέξοδος· ἐν δὲ πάντῃ ἀπλῶ
 25 διέξοδος τίς ἐστίν; ἀλλ' ἀρκεῖ κἂν νοερῶς ἐφάπασθαι
 ἐφαψάμενον δέ, ὅτε ἐφάπτεται, πάντῃ μηδὲν μήτε δύνα-
 σθαι μήτε σχολὴν ἄγειν λέγειν, ὕστερον δὲ περὶ αὐτοῦ
 συλλογίζεσθαι. τότε δὲ χρὴ ἐωρακέναι πιστεύειν, ὅταν ἡ
 ψυχὴ ἐξαίφνης φῶς λάβῃ· τοῦτο γὰρ [τοῦτο τὸ φῶς] παρ'
 30 αὐτοῦ καὶ αὐτός· καὶ τότε χρὴ νομίζειν παρεῖναι, ὅταν
 ὥσπερ θεὸς ἄλλος [ὅταν] εἰς οἶκον καλοῦντός τινος ἐλθὼν
 φωτίσῃ· ἢ μὴδ' ἐλθὼν οὐκ ἐφώτισεν. οὕτω τοι καὶ ψυχὴ
 ἀφώτιστος ἄθεος ἐκείνου· φωτισθεῖσα δὲ ἔχει, ὃ ἐξήτει,
 καὶ τοῦτο τὸ τέλος τάληθινὸν ψυχῇ, ἐφάπασθαι φωτός
 35 ἐκείνου καὶ αὐτῷ αὐτὸ θεάσασθαι, οὐκ ἄλλου φωτί, ἀλλ'

17. 10 Ἀναξαγόρας, ἀπ. B 1 DK

13-14 Πλάτ., Πολ. 509b8-9

17. 8 [] H-S₃
εἰσφεύγει uel εἰσφεύγοι a9 < > H-S₄; <τοῦ αὐτοῦ> H-S₂

29 [] Kirchhoff

22. ἐκφεύγει Ficino:
31 [] Kirchhoff

σταματάει ἐκεῖ. Πρέπει μολαταῦτα νὰ προχωρήσουμε πρὸς τὰ πάνω γιὰ πολλοὺς ἄλλους λόγους, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Νοῦ πὺν ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὰ πάντα, τοῦ εἶναι κάτι ἐξωτερικό. Ἀλλὰ προφανῶς καθένα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἀτελές. Καὶ ἐφόσον τὸ καθένα μετέσχε καὶ μετέχει στὸ Ἐν καθαυτό, δὲν θὰ εἶναι τὸ ἴδιο τὸ Ἐν. Τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ στὸ ὁποῖο τοῦτο μετέχει, πὺν τὸ κάνει καὶ νὰ ὑπάρχει καὶ «ὅλα νὰ εἶναι μαζί»; Ἀλλὰ ἂν εἶναι ὁ Νοῦς πὺν κάνει τὸ καθετὶ νὰ ὑπάρχει, ἐνῶ ἡ πολλαπλότητά του καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι αὐτάρκη χάρη στὴν παρουσία τοῦ Ἐνός, προφανῶς Ἐκεῖνο, ἐφόσον δημιουργεῖ οὐσία καὶ αὐτάρκεια, «δὲν θὰ ἀποτελεῖ οὐσία τὸ ἴδιο, ἀλλὰ θὰ βρῖσκεται ἐπέκεινα ἀπὸ τὴν οὐσία» καὶ ἐπέκεινα ἀπὸ τὴν αὐτάρκεια.

Ἄρκεῖ λοιπὸν νὰ τὰ ποῦμε αὐτά, καὶ τελειώσαμε; Μὰ ἡ ψυχὴ ἔχει ἀκόμη ὠδίνες, καὶ μάλιστα περισσότερο ἀπὸ πρῖν. Ἴσως λοιπὸν πρέπει πιά νὰ γεννήσει ἡ ἴδια, ὀρμώντας πρὸς αὐτὸ γεμάτη ὠδίνες. Ἐνῶ ἐμεῖς πρέπει νὰ ἀρχίσουμε πάλι τὰ ξόρκια, μήπως βροῦμε κάπου μιὰν εὐχὴ πὺν νὰ κάνει γιὰ τίς ὠδίνες αὐτές. Ἴσως ὁμως καὶ τὰ ὅσα εἶπαμε ὡς ἐδῶ, ἂν τὰ ἐπαναλάβει κανεὶς πολλές φορές, νὰ ἐνεργήσουν ὡς ξόρκι. Τί ἄλλο θὰ μπορούσαμε νὰ χρησιμοποιήσουμε λοιπὸν ὡς καινούργιο ξόρκι; Διότι ἡ ψυχὴ τρέχει πρὸς ὅλα τὰ ἀληθινὰ ὄντα καὶ ὁμως τῆς διαφεύγουν οἱ ἀλήθειες στὶς ὁποῖες μετέχουμε, ὅταν κανεὶς θελήσει νὰ τίς ἐκφράσει μὲ λόγια καὶ νὰ τίς διανοηθεῖ, ἐπειδὴ ἡ διάνοια εἶναι ὑποχρεωμένη, προκειμένου νὰ πεῖ κάτι, νὰ πάρει τὸ ἓνα πράγμα μετὰ τὸ ἄλλο· ἀφοῦ ἔτσι ἔχουμε καὶ διασκεπτικὴ περιγραφή. Πῶς ὁμως νὰ περιγράψει κανεὶς ἔτσι κάτι ἐντελῶς ἀπλό; Ἐκεῖ ἄρκεῖ ἡ νοητικὴ ἐπαφή. Καὶ ὅταν ὑπάρξει αὐτή, ὅσο διαρκεῖ ἡ ἐπαφή, οὔτε μπορεῖ οὔτε ἔχει τὸν καιρὸ κανεὶς νὰ πεῖ ἀπολύτως τίποτε, ἀλλὰ συλλογίζεται γι' αὐτὸ ἀργότερα. Καὶ πρέπει νὰ πιστέψει ὅτι ἔχει δεῖ, ὅταν ἡ ψυχὴ του δεχτεῖ ξαφνικὰ φῶς· διότι τοῦτο προέρχεται ἀπὸ Ἐκεῖνον καὶ εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος. Καὶ πρέπει νὰ θεωρήσουμε ὅτι εἶναι παρὼν ὅταν, ὅπως ἀκριβῶς ἓνας ἄλλος θεός, σὰν ἔρθῃ στὸ σπῖτι κάποιου πὺν τὸν καλεῖ, τὸ φωτίσει. Ἀλλιῶς, ἂν δὲν εἶχε ἔρθῃ, δὲν θὰ τὸ φώτιζε. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἡ ἀφώτιστη ψυχὴ στέρεϊται τῆς θέασης τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνου. Ὅταν ὁμως φωτιστεῖ, ἔχει αὐτὸ πὺν ζητοῦσε. Ὁ ἀληθινὸς σκοπὸς τῆς ψυχῆς εἶναι τοῦτος: νὰ ἔρθῃ σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ φῶς ἐκεῖνο καὶ νὰ τὸ θεασθεῖ μέσω αὐτοῦ τοῦ ἴδιου, ὄχι μέσω

αὐτό, δι' οὗ καὶ ὁρᾷ. δι' οὗ γὰρ ἐφωτίσθη, τοῦτό ἐστιν, ὃ
δεῖ θεάσασθαι· οὐδὲ γὰρ ἥλιον διὰ φωτὸς ἄλλου. πῶς ἂν
οὗν τοῦτο γένοιτο; ἄφελε πάντα.

τοῦ φωτός κάποιου ἄλλου πράγματος, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἴδιο, μέσω τοῦ ὁποίου καὶ βλέπει. Διότι αὐτὸ μὲ τὸ ὁποῖο φωτίστηκε εἶναι αὐτὸ ποῦ πρέπει νὰ δεῖ ὅπως οὔτε τὸν ἥλιο τὸν βλέπουμε μὲ κάποιο ἄλλο φῶς.

— Πῶς γίνεται λοιπὸν αὐτό; — Ἀφαίρεσε τὰ πάντα.

ΠΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΟΣ

1. Εἴ τι ἔστι μετὰ τὸ πρῶτον, ἀνάγκη ἐξ ἐκείνου εἶναι
ἢ εὐθύς ἢ τὴν ἀναγωγὴν ἐπ' ἐκεῖνο διὰ τῶν μεταξὺ ἔχειν,
καὶ τάξιν εἶναι δευτέρων καὶ τρίτων, τοῦ μὲν ἐπὶ τὸ πρῶ-
τον τοῦ δευτέρου ἀναγομένου, τοῦ δὲ τρίτου ἐπὶ τὸ δεύτε-
5 ρον. δεῖ μὲν γάρ τι πρὸ πάντων εἶναι ἀπλοῦν, τοῦτο καὶ
πάντων ἕτερον τῶν μετ' αὐτό, ἐφ' ἑαυτοῦ ὄν, οὐ μεμιγμέ-
νον τοῖς ἀπ' αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἕτερον τρόπον τοῖς ἄλλοις παρ-
εἶναι δυνάμενον, ὃν ὄντως ἓν, οὐχ ἕτερον ὄν, εἴτα ἓν, καθ'
οὗ ψεῦδος καὶ τὸ ἓν εἶναι, οὗ μὴ λόγος μηδὲ ἐπιστήμη,
10 ὃ δὴ καὶ ἐπέκεινα λέγεται εἶναι οὐσίας — εἰ γὰρ μὴ
ἀπλοῦν ἔσται συμβάσεως ἕξω πάσης καὶ συνθέσεως καὶ
ὄντως ἓν, οὐκ ἂν ἀρχὴ εἴη — αὐταρκέστατόν τε τῷ ἀπλοῦν
εἶναι καὶ πρῶτον ἀπάντων· τὸ γὰρ τοι μὴ πρῶτον ἐν-
δεὲς τοῦ πρὸ αὐτοῦ, τό τε μὴ ἀπλοῦν τῶν ἐν αὐτῷ ἀπλῶν
15 δεόμενον, ἢ ἢ ἐξ ἐκείνων. τὸ δὴ τοιοῦτον ἐν μόνον δεῖ
εἶναι· ἄλλο γὰρ εἰ εἴη τοιοῦτον, ἐν ἂν εἴη τὰ ἄμφω. οὐ γὰρ
δὴ σώματα λέγομεν δύο, ἢ τὸ ἐν πρῶτον σῶμα. οὐδὲν γὰρ
ἀπλοῦν σῶμα, γινόμενόν τε τὸ σῶμα, ἀλλ' οὐκ ἀρχή· ἢ δὲ
ἀρχὴ ἀγέννητος· μὴ σωματικὴ δὲ οὐσα, ἀλλ' ὄντως μία,
20 ἐκεῖνο ἂν εἴη τὸ πρῶτον. εἰ ἄρα ἕτερόν τι μετὰ τὸ πρῶτον
εἴη, οὐκ ἂν ἔτι ἀπλοῦν εἴη· ἐν ἄρα πολλὰ ἔσται. πόθεν οὖν

1. 9 Πλάτ., *Πρω.* 142a3-410 Πλάτ., *Πολ.* 509b918-19 Πλάτ., *Φδρ.* 245d3

1. 13 τοι μὴ Igal, H-S4: τὸ μὴ (sic H-S2) uel μὴ τὸ uel μὴ a

ΠΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΚΥΠΟΥΝ ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΟΣ

1. Ἄν ὑπάρχει κάτι μετὰ τὸ πρῶτο, πρέπει ἢ νὰ προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖνο ἀπ' εὐθείας, ἢ νὰ ἀνάγεται σὲ ἐκεῖνο μέσω τῶν ἐνδιάμεσων ὑποστάσεων καὶ νὰ ὑπάρχει μιὰ σειρά ἀπὸ δεύτερα καὶ τρίτα, ἔτσι ὥστε τὸ δεύτερο νὰ ἀνάγεται στὸ πρῶτο καὶ τὸ τρίτο στὸ δεύτερο. Ἐπειδὴ πρέπει, πρὶν ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα, νὰ ὑπάρχει κάτι ἁπλό, καὶ τοῦτο νὰ εἶναι διαφορετικὸ ἀπ' ὅλα ὅσα ἀκολουθοῦν, στραμμένο στὸν ἑαυτό του, χωρὶς νὰ ἀναμιγνύεται μὲ αὐτὰ ποὺ προκύπτουν ἀπὸ αὐτό, ἀλλὰ πάλι νὰ μπορεῖ νὰ εἶναι — μὲ διαφορετικὸ τρόπο — παρὸν στὰ ἄλλα· νὰ εἶναι πραγματικὰ Ἐν, ὅχι πρῶτα κάτι ἄλλο καὶ μετὰ ἓνα — γιὰ τὸ ὁποῖο καὶ τὸ ὅτι 'εἶναι ἓνα' θὰ ἀποτελεῖ ψεῦδος. Καὶ γι' αὐτὸ «δὲν ὑπάρχει οὔτε λόγος οὔτε ἀκριβὴς γνώση», λέγεται μάλιστα ὅτι εἶναι «ἐπέκεινα ἀπὸ τὴν οὐσίαν» — ἀφοῦ ἂν δὲν ἦταν ἁπλό, ἔξω ἀπὸ κάθε συνδυασμὸ καὶ κάθε σύνθεση, καὶ πραγματικὰ ἐνιαῖο, δὲν θὰ ἀποτελοῦσε ἀρχή — καὶ μὲ τὸ νὰ εἶναι ἁπλό εἶναι καὶ ἐντελῶς αὐταρκες καὶ πρῶτο ἀπ' ὅλα. Διότι βέβαια τὸ μὴ πρῶτο ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὸ ποὺ προηγεῖται ἀπὸ αὐτό, καθὼς ἐπίσης τὸ μὴ ἁπλό χρειάζεται τὰ ἁπλὰ ποὺ ἐμπεριέχει, ἔτσι ὥστε νὰ ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἐκεῖνα.

Πρέπει λοιπὸν αὐτὸ νὰ εἶναι μόνον Ἐν· διότι, ἂν ὑπῆρχε καὶ ἄλλο τέτοιο, τὰ δύο τους θὰ ἦταν ἓνα. Δὲν μιᾶμε γιὰ δύο σῶματα, ἀλλιῶς τὸ Ἐν θὰ ἦταν πρῶτα σῶμα. Ἀφοῦ τίποτε ἁπλό δὲν εἶναι σῶμα, καὶ τὸ σῶμα εἶναι κάτι ποὺ ὑπόκειται στὸ γίγνεσθαι, ὅχι ἀρχή. Ἐνῶ «ἡ ἀρχὴ εἶν' ἀγέννητη»· καὶ ἐφόσον δὲν εἶναι σωματικὴ, ἀλλὰ πραγματικὰ ἐνιαῖα, τὸ πρῶτο θὰ εἶναι Ἐκεῖνο. Ἄν ἐπομένως ὑπάρχει κάτι ἄλλο μετὰ τὸ πρῶτο, δὲν θὰ εἶναι πιά ἁπλό· συνεπῶς θὰ ἀποτελεῖ μιὰν ἐνότητα πολλαπλή.

τοῦτο; ἀπὸ τοῦ πρώτου· οὐ γὰρ δὴ κατὰ συντυχίαν, οὐδ'
 ἂν ἔτι ἐκεῖνο πάντων ἀρχή. πῶς οὖν ἀπὸ τοῦ πρώτου; εἰ
 τέλεόν ἐστι τὸ πρῶτον καὶ πάντων τελεώτατον καὶ δύνα-
 25 μεις ἢ πρώτη, δεῖ πάντων τῶν ὄντων δυνατώτατον εἶναι,
 καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις καθόσον δύνανται μιμεῖσθαι ἐκεῖνο.
 ὅ·τι δ' ἂν τῶν ἄλλων εἰς τελείωσιν ἦν, ὁρῶμεν γεννῶν
 καὶ οὐκ ἀνεχόμενον ἐφ' ἑαυτοῦ μένειν, ἀλλ' ἕτερον ποιοῦν,
 οὐ μόνον ὅ·τι ἂν προαίρεσιν ἔχῃ, ἀλλὰ καὶ ὅσα φύει ἄνευ
 30 προαιρέσεως, καὶ τὰ ἄψυχα δὲ μεταδιδόντα ἑαυτῶν καθό-
 σον δύνανται· οἷον τὸ πῦρ θερμαίνει, καὶ ψύχει ἢ χιών, καὶ
 τὰ φάρμακα δὲ εἰς ἄλλο ἐργάζεται οἷον αὐτά —πάντα
 τὴν ἀρχὴν κατὰ δύναμιν ἀπομιμούμενα εἰς αἰδιότητά τε
 καὶ ἀγαθότητα. πῶς οὖν τὸ τελεώτατον καὶ τὸ πρῶτον
 35 ἀγαθὸν ἐν αὐτῷ σταίη ὥσπερ φθονῆσαν ἑαυτοῦ· ἢ ἀδυνα-
 τῆσαν, ἢ πάντων δυνάμεις; πῶς δ' ἂν ἔτι ἀρχὴ εἴη;
 δεῖ δὴ τι καὶ ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι, εἴπερ ἔσται τι καὶ
 τῶν ἄλλων παρ' αὐτοῦ γε ὑποστάντων· ὅτι μὲν γὰρ ἀπ'
 αὐτοῦ, ἀνάγκη. [δεῖ δὴ καὶ τιμιώτατον εἶναι τὸ γεννῶν
 40 τὰ ἐφεξῆς] δεῖ δὴ καὶ τιμιώτατον εἶναι τὸ γεννώμενον
 καὶ δεύτερον ἐκείνου τῶν ἄλλων ἄμεινον εἶναι.

2. Εἰ μὲν οὖν αὐτὸ νοῦς ἦν τὸ γεννῶν, νοῦ ἐνδεέστερον,
 προσεχέστερον δὲ νῶ καὶ ὅμοιον ἔδει εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἐπέκεινα
 νοῦ τὸ γεννῶν, νοῦν εἶναι ἀνάγκη. διὰ τί δὲ οὐ νοῦς, οὐ
 ἐνέργειά ἐστι νόησις; νόησις δὲ τὸ νοητὸν ὁρῶσα καὶ πρὸς
 5 τοῦτο ἐπιστραφεῖσα καὶ ἀπ' ἐκείνου οἷον ἀποτελειουμένη
 [καὶ τελειουμένη], ἀόριστος μὲν αὐτὴ ὥσπερ ὄψις, ὁρίζο-
 μένη δὲ ὑπὸ τοῦ νοητοῦ. διὸ καὶ εἴρηται ἐκ τῆς ἀορίστου
 δυάδος καὶ τοῦ ἐνὸς τὰ εἶδη καὶ οἱ ἀριθμοί· τοῦτο γὰρ ὁ
 νοῦς. διὸ οὐχ ἀπλοῦς, ἀλλὰ πολλά, σύνθεσιν τε ἐμφαίνων,
 10 νοητὴν μέντοι, καὶ πολλὰ ὁρῶν ἤδη. ἔστι μὲν οὖν καὶ αὐτὸς
 νοητόν, ἀλλὰ καὶ νοῶν· διὸ δύο ἦδη. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τῷ

1. 39-40 [] om. cod., del. Harder 2. 2 ἔδει Igal: δεῖ a, H-S
 [καὶ τελειουμένη] Volkmann: ἀποτελουμένη καὶ τελειουμένη a
 αὕτη a

5-6 ἀποτελειουμένη
 6 αὕτη Kirchhoff:

— Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν προέρχεται τοῦτο; — Ἀπὸ τὸ πρῶτο· διότι βέβαια δὲν ἔγινε τυχαῖα, καὶ ἄλλιῶς δὲν θὰ ἀποτελοῦσε πιά Ἐκεῖνο τὴν ἀρχὴν τῶν πάντων. — Πῶς λοιπὸν προκύπτει ἀπὸ τὸ πρῶτο; — Ἄν τὸ πρῶτο εἶναι τέλειο, τὸ πιὸ τέλειο ἀπὸ τὰ πάντα καὶ ἡ πρωταρχικὴ δύναμη, πρέπει νὰ εἶναι πιὸ δυνατὸ ἀπ' ὅλα τὰ ὄντα, καὶ οἱ ἄλλες δυνάμεις νὰ μιμοῦνται, ὅσο μποροῦν, Ἐκεῖνο. Ἐφόσον βλέπουμε πῶς ὅ,τι ἀπὸ τὰ ἄλλα φτάσει στὴν τελείωση, γεννάει, καὶ δὲν ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει στὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ δημιουργεῖ κάτι ἄλλο: καὶ τοῦτο ἰσχύει ὅχι μόνον γιὰ ὅσα ἔχουν βούληση, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσα ξεφυτρώνουν χωρὶς βούληση, καθὼς καὶ γιὰ τὰ ἄψυχα πράγματα, τὰ ὁποῖα μεταδίδουν κάτι ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους, ἐφόσον ἔχουν τὴ δυνατότητα: ὅπως λ.χ. ἡ φωτιὰ θερμαίνει, τὸ χιόνι ψύχει καὶ τὰ φάρμακα ἔχουν τὶς ἀνάλογες μὲ τὴ φύση τους ἐπιδράσεις — ὅλα ἀπομιμοῦνται, ὅσο μποροῦν, τὴν ἀρχὴν στὴν αἰωνιότητα καὶ τὴν ἀγαθότητά της. Πῶς θὰ μποροῦσε λοιπὸν τὸ τελειότερο καὶ πρωταρχικὸ Ἀγαθὸ νὰ σταθεῖ στὸν ἑαυτό του, σὰν νὰ τὸν φειδωλεῖται ἢ νὰ μὴν ἔχει τὴ δύναμη, αὐτό, ἡ δύναμη τῶν πάντων; Καὶ πῶς θὰ ἀποτελοῦσε πιά ἀρχή; Πρέπει λοιπὸν καὶ νὰ προκύπτει κάτι ἀπ' αὐτό, ἂν πρόκειται νὰ ὑπάρξει καὶ ὁποιοδήποτε ἀπὸ τὰ ἄλλα ποὺ παίρνουν τὴν ὑπόστασή τους ἀπὸ αὐτό· ἀφοῦ ἀναγκαστικὰ ἀπὸ αὐτό θὰ προκύπτουν.

Καὶ πρέπει ἀσφαλῶς αὐτὸ ποὺ γεννιέται νὰ εἶναι τὸ πιὸ σημαντικὸ καί, καθὼς ἔρχεται δεύτερο μετὰ ἀπὸ Ἐκεῖνο, νὰ εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα.

2. Ἄν λοιπὸν αὐτὸ ποὺ γεννᾶ ἦταν τὸ ἴδιο Νοῦς, θὰ ἔπρεπε αὐτὸ ποὺ προκύπτει νὰ εἶναι ἀτελέστερο ἀπὸ τὸν Νοῦ, ἀλλὰ κοντινὸ καὶ ὁμοίό του. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸ ποὺ γεννᾶ εἶναι ἐπέκεινα ἀπὸ τὸν Νοῦ, πρέπει αὐτὸ ποὺ προκύπτει νὰ εἶναι Νοῦς. Ἀλλὰ γιατί νὰ μὴν εἶναι Νοῦς αὐτό, τοῦ ὁποίου ἡ ἐνέργεια ἀποτελεῖ νόηση; Καὶ νόηση ἡ ὁποία, καθὼς βλέπει τὸ ἀντικείμενό της καὶ μεταστρέφεται πρὸς αὐτό καὶ “τελειοῦται” ἀπὸ ἐκεῖνο, εἶναι ἡ ἴδια ἀόριστη ὅπως ἡ ὄραση, ἀλλὰ ὀρίζεται ἀπὸ τὸ ἀντικείμενό της αὐτό. Γι' αὐτὸ καὶ λέγεται ὅτι εἶναι ἀπὸ τὴν Ἀόριστη Δυάδα καὶ τὸ Ἐν ποὺ προκύπτουν τὰ Εἶδη καὶ οἱ ἀριθμοί· δηλαδὴ ὁ Νοῦς. Γι' αὐτὸ τοῦτος δὲν εἶναι ἀπλός, ἀλλὰ πολυπλός, παρουσιάζει μιὰ συνθετότητα — νοητὴ βέβαια — καὶ βλέπει

μετ' αὐτὸ νοητόν. ἀλλὰ πῶς ἀπὸ τοῦ νοητοῦ ὁ νοῦς οὗτος;
 τὸ νοητὸν ἐφ' ἑαυτοῦ μένον καὶ οὐκ ὄν ἐνδεές, ὥσπερ τὸ
 ὁρῶν καὶ τὸ νοοῦν — ἐνδεές δὲ λέγω τὸ νοοῦν ὡς πρὸς ἐ-
 15 κεῖνο — οὐκ ἔστιν οἷον ἀναίσθητον, ἀλλ' ἔστιν αὐτοῦ πάντα
 ἐν αὐτῷ καὶ σὺν αὐτῷ, πάντῃ ἀδιάκριτον ἑαυτοῦ, ζωὴ
 ἐν αὐτῷ καὶ πάντα ἐν αὐτῷ, καὶ ἡ κατανόησις αὐτοῦ αὐτὸ
 οἶονεῖ συναισθήσει οὓσα ἐν στάσει αἰδῶ καὶ νοήσει ἐτέρως
 ἢ κατὰ τὴν νοῦ νόησιν. εἴ τι οὖν μένοντος αὐτοῦ ἐν αὐτῷ
 20 γίνεται, ἀπ' αὐτοῦ τοῦτο γίνεται, ὅταν ἐκεῖνο μάλιστα ἢ
 ὃ ἐστὶ μένοντος οὖν αὐτοῦ ἐν τῷ οἰκείῳ ἤθῃ ἐξ αὐ-
 τοῦ μὲν τὸ γινόμενον γίνεται, μένοντος δὲ γίνεται. ἐπεὶ
 οὖν ἐκεῖνο μένει νοητόν, τὸ γινόμενον γίνεται νόησις· νόη-
 σις δὲ οὓσα καὶ νοοῦσα ἀφ' οὗ ἐγένετο — ἄλλο γὰρ οὐκ
 25 ἔχει — νοῦς γίγνεται, ἄλλο οἷον νοητὸν καὶ οἷον ἐκεῖνο καὶ
 μῆμα καὶ εἶδωλον ἐκείνου. ἀλλὰ πῶς μένοντος ἐκείνου
 γίνεται; ἐνέργεια ἢ μὲν ἐστὶ τῆς οὐσίας, ἢ δ' ἐκ τῆς οὐ-
 σίας ἐκάστου· καὶ ἡ μὲν τῆς οὐσίας αὐτὸ ἐστὶν ἐνεργεία
 ἑκάστου, ἢ δὲ ἀπ' ἐκείνης, ἣν δεῖ παντὶ ἔπεσθαι ἐξ ἀνάγκης
 30 ἐτέραν οὓσαν αὐτοῦ· οἷον καὶ ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἢ μὲν τίς ἐστὶ
 συμπληροῦσα τὴν οὐσίαν θερμότης, ἢ δὲ ἀπ' ἐκείνης ἤδη
 γινομένη ἐνεργοῦντος ἐκείνου τὴν σύμφυτον τῇ οὐσίᾳ ἐν τῷ
 μένειν πῦρ. οὕτω δὴ κακεῖ καὶ πολὺ πρότερον ἐκεῖ μένον-
 35 τος αὐτοῦ ἐν τῷ οἰκείῳ ἤθῃ ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τελειό-
 τητος καὶ συνούσης ἐνεργείας ἢ γεννηθεῖσα ἐνέργεια ὑπό-
 στασιν λαβοῦσα, ἅτε ἐκ μεγάλης δυνάμεως, μεγίστης μὲν
 οὖν ἀπασῶν, εἰς τὸ εἶναι καὶ οὐσίαν ἦλθεν· ἐκεῖνο γὰρ
 ἐπέκεινα οὐσίας ἦν. καὶ ἐκεῖνο μὲν δύναμις πάντων,

2. 21 Πλάτ., *Τίμ.* 42e5-633-34 Πλάτ., *Τίμ.* 42e5-638 Πλάτ., *Πολ.* 509b9

2. 16 ἀδιάκριτον conieci (cf. arab.); διακριτὸν uel διακριτικόν (sic H-S) a

18 συναισθήσει cod.: σὺν αἰσθήσει cett

28 ἐνεργεία Kirchhoff: ἐνέργεια a, H-S

πιά πολλά αντικείμενα. Εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ ἴδιος νοητό, ἀλλὰ καὶ νοεῖ. Ἔτσι εἶναι ἀμέσως δύο. Ἀλλὰ εἶναι καὶ ἄλλο νοητὸ ἀντικείμενο ἀπὸ ἐκεῖνο, ἐπειδὴ ἔρχεται μετὰ ἀπὸ αὐτό.

— Ἀλλὰ πῶς προκύπτει τοῦτος ὁ Νοῦς ἀπὸ τὸ ἀντικείμενο τῆς νόησης; — Παρ' ὅλο πὺν τὸ ἀντικείμενο τῆς νόησης παραμένει στὸν ἑαυτό του καὶ δὲν εἶναι ἀτελές, ὅπως εἶναι αὐτὸ πὺν βλέπει ἢ πὺν νοεῖ — καὶ ὀνομάζω ἀτελές αὐτὸ πὺν νοεῖ σὲ σχέση με ἐκεῖνο —, δὲν εἶναι ὅπως κάτι ἀναίσθητο, ἀλλὰ ὅ,τι τοῦ ἀνήκει ὑπάρχει μέσα του καὶ μαζὶ με αὐτό. Εἶναι ἐντελῶς ἀξεχώριστο ἀπὸ τὸν ἑαυτό του. Ἐχει μέσα του ζωὴ καὶ τὰ πάντα ὑπάρχουν μέσα του, καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιο εἶναι ἡ κατανόηση τοῦ ἑαυτοῦ του με ἓνα εἶδος συναίσθησης, σὲ αἰώνια ἀκίνησία καὶ με μιὰ νόηση διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ νόηση πὺν ἀντιστοιχεῖ στὸν Νοῦ. Ἄν λοιπὸν, ἐνῶ τὸ ἴδιο παραμένει στὸν ἑαυτό του, προκύπτει κάτι, τοῦτο θὰ γίνεται ἀπὸ αὐτό, ὅταν ἐκεῖνο εἶναι περισσότερο αὐτὸ πὺν εἶναι. Ἐνῶ λοιπὸν τὸ ἴδιο «παραμένει στὴ δική του κατάσταση», προκύπτει ἀπὸ αὐτὸ αὐτὸ πὺν γίνεται, καὶ προκύπτει ἐνῶ ἐκεῖνο ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει ἀμετάβλητο. Καθὼς λοιπὸν ἐκεῖνο παραμένει ἀντικείμενο τῆς νόησης, αὐτὸ πὺν προκύπτει γίνεται νόηση. Καὶ ἐφόσον ἀποτελεῖ νόηση καὶ νοεῖ αὐτὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο προῆλθε — μιὰ καὶ δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο νὰ νοήσει — γίνεται Νοῦς, ἓνα ἄλλο «ἀντικείμενο τῆς νόησης» σὰν ἐκεῖνο, μίμημα καὶ εἶδωλο ἐκείνου.

— Ἀλλὰ πῶς προκύπτει ἐνῶ ἐκεῖνο παραμένει ἀμετάβλητο; — Σὲ κάθε πράγμα ὑπάρχει μιὰ ἐνέργεια τῆς οὐσίας καὶ μιὰ ἢ ὁποία προκύπτει ἀπὸ τὴν οὐσία του. Καὶ αὕτὴ τῆς οὐσίας εἶναι τὸ ἴδιο τὸ κάθε πράγμα ἐνεργοποιημένο, ἐνῶ ἡ ἄλλη προέρχεται ἀπὸ ἐκείνην, καὶ ἀκολουθεῖ ἀναγκαστικά τὸ κάθε πράγμα, ὄντας διαφορετικὴ ἀπὸ αὐτό. Ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τῆς φωτιᾶς, ὑπάρχει μιὰ θερμότητα ἢ ὁποία συμπληρώνει τὴν οὐσία της, καὶ μιὰ ἄλλη πὺν προκύπτει πιά ἀπὸ τὴν προηγούμενη, καθὼς ἡ φωτιά, παραμένοντας φωτιά, ἐνεργοποιεῖ αὐτὴν ἢ ὁποία εἶναι σύμφυτη με τὴν οὐσία της. Ἔτσι λοιπὸν καὶ σὲ ἐκείνη τὴν περίπτωσι: ἐκεῖ, ἐνῶ — πολὺ πιὸ κυριολεκτικά — «αὐτὸ παραμένει στὴ δική του κατάσταση», ἀπὸ τὴν τελειότητα μέσα του καὶ ἀπὸ τὴν ἐνέργεια πὺν διαθέτει παίρνει ὑπόστασις ἢ ἐνέργεια πὺν γεννιέται, ἢ ὁποία, καθὼς προέρχεται ἀπὸ μιὰ μεγάλη δύναμη — τὴ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες — καταλήγει στὸ εἶναι καὶ στὴν Οὐσία. Διότι Ἐκεῖνο εἶναι «ἐπέκεινα ἀπὸ τὴν Οὐσία». Καὶ ἐνῶ Ἐκεῖνο ἀπο-

τὸ δὲ ἤδη τὰ πάντα. εἰ δὲ τοῦτο τὰ πάντα, ἐκεῖνο ἐπέκεινα
 40 τῶν πάντων· ἐπέκεινα ἄρα οὐσίας· καὶ εἰ τὰ πάντα, πρὸ
 δὲ πάντων τὸ ἐν οὐ τὸ ἴσον ἔχον τοῖς πᾶσι, καὶ ταύτῃ δεῖ
 ἐπέκεινα εἶναι τῆς οὐσίας. τοῦτο δὲ καὶ νοῦ· ἐπέκεινα ἄρα
 τι νοῦ. τὸ γὰρ ὄν οὐ νεκρὸν οὐδὲ οὐ ζωὴ οὐδὲ οὐ νοοῦν· νοῦς
 δὴ καὶ ὄν ταυτόν. οὐ γὰρ τῶν πραγμάτων ὁ νοῦς — ὥσπερ
 45 ἡ αἰσθησις τῶν αἰσθητῶν— προόντων, ἀλλ’ αὐτὸς νοῦς
 τὰ πράγματα, εἴπερ μὴ εἶδη αὐτῶν κομίζεται. πόθεν γάρ;
 ἀλλ’ ἐνταῦθα μετὰ τῶν πραγμάτων καὶ ταυτόν αὐτοῖς
 καὶ ἔν· καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲ τῶν ἄνευ ὕλης τὰ πράγματα.

2. 45-46 Ἀριστοτ., Π. ψυχ. Γ 7, 431b17

2. 48 ἐπιστήμη δὲ Harder: ἐπιστολή μὴ δὲ a

τελεῖ τῇ δύνامي τῶν πάντων, τὸ ἄλλο εἶναι πιά τὰ πάντα. Ἄν ὅμως τοῦτο εἶναι τὰ πάντα, Ἐκεῖνο θὰ εἶναι ἐπέκεινα ἀπὸ τὰ πάντα· ἄρα ἐπέκεινα ἀπὸ τὴν Οὐσία. Ἐπίσης, ἂν τοῦτο εἶναι τὰ πάντα ἐνῶ τὸ Ἐν προηγεῖται ἀπὸ τὰ πάντα δίχως νὰ ἰσοῦται μὲ τὰ πάντα, καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀποψη πρέπει νὰ εἶναι ἐπέκεινα ἀπὸ τὴν Οὐσία. Τοῦτο ὅμως θὰ πεῖ καὶ ἀπὸ τὸν Νοῦ. Ἄρα ὑπάρχει κάτι ἐπέκεινα ἀπὸ τὸν Νοῦ. Διότι τὸ Ὄν δὲν εἶναι νεκρό, οὔτε μὴ ζωὴ οὔτε χωρὶς νόηση· ὁ Νοῦς καὶ τὸ Ὄν λοιπὸν ταυτίζονται. Ἀφοῦ ὁ Νοῦς δὲν ἀφορᾷ σὲ ἀντικείμενα ποὺ προϋπάρχουν — ὅπως ἡ αἴσθησις στὰ αἰσθητά —, ἀλλὰ τὰ ἀντικείμενά του εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Νοῦς, ἐφόσον δὲν ἀποκομίζει τίς μορφές τους ἀπὸ κάτι ἄλλο — διότι ἀπὸ ποῦ; Ἐδῶ ὁ Νοῦς εἶναι μαζὶ μὲ τὰ ἀντικείμενά του, ταυτίζεται μὲ αὐτὰ καὶ εἶναι ἓνα μὲ αὐτά. Ἄλλωστε ἡ γνώσις τῶν χωρὶς ὕλη πραγμάτων εἶναι τὰ ἴδια τὰ πράγματα.

ΟΤΙ ΟΥΚ ΕΞΩ ΤΟΥ ΝΟΥ ΤΑ ΝΟΗΤΑ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΑΓΑΘΟΥ

1. Τὸν νοῦν, τὸν ἀληθῆ νοῦν καὶ ὄντως, ἄρ' ἂν τις
φαίῃ ψεύσεσθαι ποτε καὶ μὴ τὰ ὄντα δοξάσειν; οὐδαμῶς.
πῶς γὰρ ἂν ἔτι νοῦς ἀνοηταίνων εἴῃ; δεῖ ἄρα αὐτὸν ἀεὶ
εἰδέναι καὶ μὴδ' ἂν ἐπιλαθέσθαι ποτέ, τὴν δὲ εἶδῃσιν αὐτῷ
5 μήτε εἰκάζοντι εἶναι μήτε ἀμφίβολον μὴδ' αὖ παρ' ἄλλου
οἷον ἀκούσαντι. οὐ τοίνυν οὐδὲ δι' ἀποδείξεως. καὶ γὰρ
εἴ τινα τις φαίῃ δι' ἀποδείξεως, ἀλλ' οὖν αὐτόθεν αὐτῷ
ἐναργῆ τιν' εἶναι. καίτοι ὁ λόγος φησὶ πάντα· πῶς γὰρ
καὶ διοριεῖ τις τὰ τε αὐτόθεν τὰ τε μὴ; ἀλλ' οὖν, ἃ συγχω-
10 ροῦσιν αὐτόθεν, πόθεν φήσουσι τούτων τὸ ἐναργὲς αὐτῷ
παρεῖναι; πόθεν δὲ αὐτῷ πίστιν, ὅτι οὕτως ἔχει, παρέξε-
ται; ἐπεὶ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως, ἃ δὴ δοκεῖ πίστιν
ἔχειν ἐναργεστάτην, ἀπιστεῖται, μὴ ποτε οὐκ ἐν τοῖς
ὑποκειμένοις, ἀλλ' ἐν τοῖς πάθεσιν ἔχει τὴν δοκοῦσαν
15 ὑπόστασιν καὶ νοῦ δεῖ ἢ διανοίας τῶν κρινούντων· ἐπεὶ
καὶ συγκεχωρημένου ἐν τοῖς ὑποκειμένοις εἶναι αἰσθητοῖς,
ὧν ἀντίληψιν ἢ αἰσθησις ποιήσεται, τό τε γινωσκόμενον
δι' αἰσθήσεως τοῦ πράγματος εἰδωλὸν ἐστὶ καὶ οὐκ αὐτὸ
τὸ πρᾶγμα ἢ αἰσθησις λαμβάνει· μένει γὰρ ἐκεῖνο ἔξω. ὁ
20 δὴ νοῦς γινώσκων καὶ τὰ νοητὰ γινώσκων, εἰ μὲν ἕτερα
ὄντα γινώσκει, πῶς μὲν ἂν συντύχοι αὐτοῖς; ἐνδέχεται γὰρ
μὴ, ὥστε ἐνδέχεται μὴ γινώσκειν ἢ τότε ὅτε συνέτυχε,

*ΟΤΙ ΤΑ ΝΟΗΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΟΥ,
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ*

1. Μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι ο Νους, ο αληθινός και πραγματικός Νους, ψεύδεται ποτέ και δεν σκέφτεται τα όντα; Αποκλείεται. Διότι πώς θα εξακολουθούσε να είναι Νους, αν γινόταν ά-νόητος; Πρέπει λοιπόν αυτός πάντα να γνωρίζει και ποτέ να μη λησμονεί, ενώ ή γνώση του να μην είναι αποτέλεσμα εικασίας ή αμφίβολη, ούτε πάλι όπως όταν κανείς ακούει κάτι από κάποιον άλλον. Ούτε επομένως αποτέλεσμα απόδειξης. Διότι, και αν κανείς υποστηρίξει ότι μερικά απ' όσα γνωρίζει είναι προϊόντα απόδειξης, θα πρέπει ωστόσο κάποια πράγματα να είναι προφανή από μόνα τους. Αν και, αν το εξετάσουμε λογικά, θα δούμε ότι όλα· αφού πώς θα διακρίνει κανείς τα αυταπόδεικτα από τα μη αυταπόδεικτα; Αλλά και για εκείνα που γίνεται δεκτό πώς είναι αυταπόδεικτα, πού θα πούν ότι οφείλεται ή προφάνειά τους; Και από πού θα αντλούν την πειστικότητά τους, ότι ισχύουν; Αφού και για τα δεδομένα της αίσθησης, τα όποια φαίνονται να διαθέτουν την πιο προφανή πειστικότητα, υπάρχει δυσπιστία μήπως ή φαινομενική τους υπόσταση οφείλεται όχι στα αντικείμενα, αλλά στα παθήματα των αισθητηρίων οργάνων, και χρειάζονται ο νους ή η διάνοια ώστε να κρίνουν. Αλλά ακόμη και αν δεχτούμε ότι αυτά τα όποια ή αίσθηση αντιλαμβάνεται ενυπάρχουν στα αισθητά αντικείμενα, αυτό που γνωρίζεται με την αίσθηση του πράγματος είναι ένα είδωλό του, και αυτό που δέχεται ή αισθητήρια λειτουργία δεν είναι το ίδιο το πράγμα. Αφού εκείνο παραμένει έξω.

Όταν τώρα ο νους γνωρίζει και γνωρίζει τα νοητά, αν τα γνωρίζει ενώ αυτά είναι διαφορετικά από αυτόν, πώς θα τα συναντάει; Αφού τότε θα ενδέχεται και να μην τα συναντήσει, όποτε θα είναι ενδεχόμενο να μην τα γνωρίζει παρά μόνον όταν τα συναντά, και επομένως

καὶ οὐκ αἰεὶ ἔξει τὴν γνῶσιν. εἰ δὲ συνεξεῦχθαι φήσουσι,
 τί τὸ συνεξεῦχθαι τοῦτο; ἔπειτα καὶ αἱ νοήσεις τύποι
 25 ἔσονται· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἐπακτοὶ καὶ πληγαί. πῶς δὲ καὶ
 τυπώσεται, ἢ τίς τῶν τοιούτων ἢ μορφή; καὶ ἡ νόησις τοῦ
 ἔξω ὥσπερ ἡ αἴσθησις. καὶ τί διοίσει ἡ τῷ σμικροτέρων
 ἀντιλαμβάνεσθαι; πῶς δὲ καὶ γινώσεται, ὅτι ἀντελάβετο
 ὄντως; πῶς δέ, ὅτι ἀγαθὸν τοῦτο ἢ ὅτι καλὸν ἢ
 30 δίκαιον; ἕκαστον γὰρ τούτων ἄλλο αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν
 αὐτῷ αἰ τῆς κρίσεως ἀρχαί, αἷς πιστεύσει, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ
 ἔξω, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐκεῖ. εἴτα καὶ κεῖνα ἀναίσθητα καὶ
 ἄμοιρα ζωῆς καὶ νοῦ, ἢ νοῦν ἔχει καὶ εἰ νοῦν ἔχει, ἅμα
 ἐνταῦθα ἅμφω, καὶ τὸ ἀληθὲς ὡδί, καὶ ὁ πρῶτος νοῦς
 35 οὗτος, καὶ ἐπὶ τούτου ζητήσομεν, πῶς ἔχει ἡ ἐνταῦθα
 ἀλήθεια, καὶ τὸ νοητὸν καὶ ὁ νοῦς εἰ ἐν τῷ αὐτῷ μὲν καὶ
 ἅμα, δύο δὲ καὶ ἕτερα, ἢ πῶς; εἰ δ' ἀνόητα καὶ ἄνευ
 ζωῆς, τί ὄντα; οὐ γὰρ δὴ προτάσεις οὐδὲ ἀξιώματα
 οὐδὲ λεκτά· ἤδη γὰρ ἂν καὶ αὐτὰ περὶ ἐτέρων λέγοι, καὶ
 40 οὐκ αὐτὰ τὰ ὄντα εἶη, οἷον τὸ δίκαιον καλόν, ἄλλον τοῦ
 δικαίου καὶ τοῦ καλοῦ ὄντος. εἰ δ' ἀπλᾶ φήσουσι,
 δίκαιον χωρὶς καὶ καλόν, πρῶτον μὲν οὐχ ἐν τι οὐδ' ἐν ἐνὶ
 τὸ νοητὸν ἔσται, ἀλλὰ διεσπασμένον ἕκαστον. καὶ ποῦ καὶ
 κατὰ τίνας διέσπασται τόπους; πῶς δὲ αὐτοῖς συντεύξε-
 45 ται ὁ νοῦς περιθέων; πῶς δὲ μενεῖ; ἢ ἐν τῷ αὐτῷ πῶς
 μενεῖ; τίνα δ' ὅλως μορφήν ἢ τύπον ἔξει; εἰ μὴ ὥσπερ
 ἀγάλματα ἐκκείμενα χρυσᾷ ἢ ἄλλης τινὸς ὕλης ὑπὸ τινος
 πλάστον ἢ γραφέως πεποιημένα; ἀλλ' εἰ τοῦτο, ὁ θεωρῶν
 νοῦς αἴσθησις ἔσται. διὰ τί δὲ τὸ μὲν ἔστι τῶν τοιούτων
 50 δικαιοσύνη, τὸ δ' ἄλλο τι; μέγιστον δὲ πάντων ἐκεῖνο· εἰ

1. 38 προτάσεις e.g. Ἀριστοτ., Ἀναλ. προτ. A 1, 24a16
 e.g. SVF II 187

38-39 ἀξιώματα et λεκτά

1. 40 ἄλλον Ficino: ἀλλ' οὐ a

46 μενεῖ cod.: μένει cett.

δέν θά κατέχει πάντα τή γνώση. Ἄν πάλι μᾶς ποῦν ὅτι εἶναι ἀλληλένδετα, τί θά σημαίνει αὐτό τὸ 'ἀλληλένδετα'; Ἄλλωστε τότε καὶ οἱ νοήσεις θά ἀποτελοῦν ἐντυπώσεις· καὶ ἂν συμβαίνει αὐτό, θά εἶναι ἐπικτητες καὶ κρούσεις. Ἀλλὰ μὲ ποιόν τρόπο θά γίνεται αὐτό τὸ τύπωμα καὶ ποιά θά εἶναι ἡ μορφή τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τοῦ εἶδους; Ἡ νόηση θά ἀφορᾷ κάτι ἐξωτερικό, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ αἴσθησις. Καὶ τί θά τὴ διαφοροποιεῖ ἀπὸ τούτην, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι ἀντιλαμβάνεται ἀντικείμενα μικρότερα; Ἀλλὰ καὶ πῶς θά γνωρίζει ὅτι ἔχει πράγματι ἀντιληφθεῖ κάτι; Καὶ πῶς ὅτι τοῦτο εἶναι καλό, ὠραῖο ἢ δίκαιο; Ἀφοῦ καθένα ἀπ' αὐτὰ θά εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸν νοῦ, καὶ οἱ ἀρχές τῆς κρίσεως, στίς ὁποῖες θά βασιστεῖ, δέν θά ὑπάρχουν μέσα στὸν ἴδιο, ἀλλὰ θά βρίσκονται καὶ τοῦτες ἔξω, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐπίσης ἐκεῖ.

Ἐξ ἄλλου καὶ τὰ νοητὰ ἢ εἶναι ἀναίσθητα, χωρὶς ζωὴ καὶ νοῦ, ἢ ἔχουν νοῦ. Καὶ ἂν ἔχουν νοῦ, θά ὑπάρχουν σὲ αὐτὰ καὶ τὰ δυὸ μαζί, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐπίσης, καὶ τοῦτος θά εἶναι ὁ πρωταρχικὸς Νοῦς, ὅποτε θά ἀπομένει νὰ ἐξετάσουμε πῶς εἶναι σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση ἡ ἀλήθεια: ἂν τὸ νοητὸ καὶ ὁ νοῦς ἐνυπάρχουν στὸ ἴδιο πράγμα ἀλλὰ ταυτόχρονα εἶναι καὶ δύο διαφορετικὰ πράγματα, ἢ πῶς ἄλλιῶς; Ἄν πάλι εἶναι ἀ-νόητα καὶ δίχως ζωή, τί θά εἶναι; Διότι βέβαια δέν εἶναι «προτάσεις» οὔτε «ἀξιώματα» οὔτε «λεκτά»: ἀφοῦ αὐτὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ χρησιμοποιήσει γιὰ νὰ ἀναφερθεῖ σὲ ἄλλα πράγματα, καὶ δέν εἶναι αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ὄντα. Μπορεῖ νὰ πεῖ λ.χ. ὅτι «τὸ δίκαιο εἶναι ὠραῖο», ἀλλὰ τὸ Δίκαιο καὶ τὸ Ὁραῖο εἶναι ἄλλα πράγματα.

Ἄν ὅμως μᾶς ποῦν ὅτι ἀποτελοῦν ἀπλὲς ὀντότητες, χωριστὰ τὸ Δίκαιο καὶ χωριστὰ τὸ Ὁραῖο, τότε, πρῶτον, τὸ νοητὸ δέν θά εἶναι κάτι ἐνιαῖο οὔτε θά ἐμπεριέχεται σὲ κάτι ἐνιαῖο, ἀλλὰ τὸ καθένα θά εἶναι ἀποκομμένο ἀπὸ τὰ ἄλλα. Καὶ ποῦ λοιπὸν καὶ σὲ ποιὲς περιοχὲς θά ἔχουν διασκορπιστεῖ; Καὶ πῶς θά τὰ συναντάει ὁ Νοῦς; Τρέχοντας γύρω-γύρω; Μὰ τότε πῶς θά παραμένει ἀμετάβλητος; Ἡ πῶς θά παραμένει στὸ ἴδιο μέρος; Καὶ γενικὰ τί μορφή ἢ ἀποτύπωμα θά δέχεται; Μήπως εἶναι σὰν ὁμοιώματα χρυσᾶ ἢ ἀπὸ κάποιο ἄλλο ὑλικό, φτιαγμένα ἀπὸ κάποιον γλύπτη ἢ χαράκτη; Ἄν ὅμως συμβαίνει αὐτό, ὁ Νοῦς ποῦ τὰ θεάζεται θά ἀποτελεῖ αἴσθησις. Καὶ γιατί τὸ ἓνα ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ πράγματα νὰ εἶναι ἡ Δικαιοσύνη ἐνῶ τὸ ἄλλο κάτι ἄλλο;

γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα δοίη τις ταῦτα ἔξω εἶναι καὶ τὸν
 νοῦν αὐτὰ οὕτως ἔχοντα θεωρεῖν, ἀναγκαῖον αὐτῷ μήτε τὸ
 ἀληθὲς αὐτῶν ἔχειν διεψεῦσθαί τε ἐν ἅπασιν οἷς θεωρεῖ.
 τὰ μὲν γὰρ ἀληθινὰ ἂν εἴη ἐκεῖνα· θεωρήσει τοίνυν
 55 αὐτὰ οὐκ ἔχων αὐτά, εἰδῶλα δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γνώσει τῇ
 τοιαύτῃ λαβών. τὸ τοίνυν ἀληθινὸν οὐκ ἔχων, εἰδῶλα δὲ
 τοῦ ἀληθοῦς παρ' αὐτῷ λαβών τὰ ψευδῆ ἔξει καὶ οὐδὲν
 ἀληθές. εἰ μὲν οὖν εἰδήσει, ὅτι τὰ ψευδῆ ἔχει, ὁμολογήσει
 ἄμοικρος ἀληθείας εἶναι· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἀγνοήσῃ καὶ
 60 οἰήσεται τὸ ἀληθὲς ἔχειν οὐκ ἔχων, διπλάσιον ἐν αὐτῷ
 τὸ ψεῦδος γενόμενον πολὺ τῆς ἀληθείας αὐτὸν ἀποστήσει.
 διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν, οἶμαι, οὐκ ἔνεστιν
 ἀλήθεια, ἀλλὰ δόξα, ὅτι παραδεχομένη καὶ διὰ τοῦτο δόξα
 οὔσα ἄλλο παραδέχεται ἄλλου ὄντος ἐκείνου, ἐξ οὗ τοῦτο
 65 ὁ παραδέχεται ἔχει. εἰ οὖν μὴ ἀλήθεια ἐν τῷ νῷ, οὗτος
 μὲν ὁ τοιοῦτος νοῦς οὔτε ἀλήθεια ἔσται οὔτε ἀληθεία νοῦς
 οὔτε ὅλως νοῦς ἔσται. ἀλλ' οὐδὲ ἄλλοθί που ἡ ἀλήθεια
 ἔσται.

2. Οὐ τοίνυν δεῖ οὔτε ἔξω τὰ νοητὰ ζητεῖν, οὔτε τύ-
 πους ἐν τῷ νῷ τὸν ὄντων λέγειν εἶναι, οὔτε τῆς ἀληθείας
 ἀποστεροῦντας αὐτὸν ἀγνωσίαν τε τῶν νοητῶν ποιεῖν καὶ
 ἀνυπαρξίαν καὶ ἔτι αὐτὸν τὸν νοῦν ἀναιρεῖν. ἀλλ' εἴπερ
 5 καὶ γνώσιν δεῖ καὶ ἀλήθειαν εἰσάγειν καὶ τὰ ὄντα τηρεῖν
 καὶ γνώσιν τοῦ τί ἕκαστόν ἐστιν, ἀλλὰ μὴ τοῦ ποῖόν τι
 ἕκαστον, ἅτε εἰδῶλον αὐτοῦ καὶ ἴχνος ἰσχοντας, ἀλλὰ μὴ
 αὐτὰ ἔχοντας καὶ συνόντας καὶ συγκραθέντας αὐτοῖς, τῷ
 ἀληθινῷ νῷ δοτέον τὰ πάντα. οὕτω γὰρ ἂν καὶ εἰδείη, καὶ
 10 ἀληθινῶς εἰδείη, καὶ οὐδ' ἂν ἐπιλάθοιτο οὐδ' ἂν περιέλθοι
 ζητῶν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐν αὐτῷ καὶ ἔδρα ἔσται τοῖς οὔσι καὶ
 ζήσεται καὶ νοήσῃ. ἃ δὴ πάντα περὶ τὴν μακαριωτάτην
 φύσιν δεῖ ὑπάρχειν· ἢ ποῦ τὸ τίμιον καὶ σεμνὸν ἔσται; καὶ

Ἄλλα τὸ σπουδαιότερο εἶναι τὸ ἐξῆς: ἂν δεχτῇ κανεὶς ὅτι τοῦτα βρίσκονται ἐντελῶς ἔξω καὶ ὅτι ὁ Νοῦς τὰ θεάζεται ἐνῶ αὐτὰ εἶναι ἔτσι, πρέπει τότε αὐτὸς νὰ μὴν κατέχει τὴν ἀλήθεια τους καὶ νὰ πλανιέται σὲ ὅλα ὅσα θεάζεται. Ἀφοῦ τὰ ἀληθινὰ θὰ εἶναι ἐκεῖνα· καὶ τοῦτος ἐπομένως θὰ τὰ θεάζεται χωρὶς νὰ τὰ κατέχει αὐτὰ τὰ ἴδια, ἀλλὰ δεχόμενος εἰδωλά τους κατὰ τὴ γνωστικὴ αὐτὴ διαδικασίᾳ. Ἐφόσον λοιπὸν δὲν θὰ κατέχει τὸ ἀληθινόν, ἀλλὰ θὰ δέχεται μέσα του εἰδωλα ἀπὸ τὸ ἀληθινόν, θὰ κατέχει ψεύδη καὶ ὄχι τίποτε ἀληθινόν. Ἄν λοιπὸν ἔχει ἐπίγνωση πὼς ὅ,τι ἔχει εἶναι ψεύτικο, θὰ συμφωνήσει ὅτι δὲν διαθέτει τὴν ἀλήθεια. Ἄν πάλι τὸ ἀγνοεῖ καὶ αὐτὸ καὶ νομίζει πὼς κατέχει τὴν ἀλήθεια χωρὶς νὰ τὴν κατέχει, τότε τὸ ψεῦδος μέσα του γίνεται διπλό, καὶ θὰ τὸν ἀπομακρύνει ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀλήθεια. (Γ' αὐτὸ ἄλλωστε, θαρρῶ, δὲν ἐνυπάρχει στὶς αἰσθήσεις ἀλήθεια, ἀλλὰ πεποίθησι: ἐπειδὴ ἡ αἴσθησι δέχεται, καὶ ἔτσι, ἐφόσον εἶναι πεποίθησι, δέχεται κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ ποῦ εἶναι ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀποκτᾷ αὐτὸ τὸ ὁποῖο δέχεται.) Ἄν λοιπὸν δὲν ἐνυπάρχει ἀλήθεια στὸν Νοῦ, τοῦτος ὁ Νοῦς δὲν θὰ εἶναι οὔτε ἀλήθεια, οὔτε ἀληθινὰ Νοῦς, οὔτε κἂν Νοῦς. Ἀλλὰ οὔτε πουθενὰ ἄλλου θὰ ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια.

2. Δὲν πρέπει ἐπομένως οὔτε ν' ἀναζητοῦμε τὰ νοητὰ ἔξω ἀπὸ τὸν Νοῦ, οὔτε νὰ λέμε ὅτι ἀποτελοῦν ἐντυπώσεις τῶν ὄντων στὸν Νοῦ, οὔτε, ἀποστερώντας τὸν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, νὰ καθιστοῦμε ἔτσι τὰ νοητὰ ἄγνωστα καὶ ἀνύπαρκτα καὶ ἐντέλει νὰ καταργοῦμε τὸν ἴδιο τὸν Νοῦ. Ἀλλὰ, ἐφόσον πρέπει νὰ δεχτοῦμε πὼς ἡ γνώσι καὶ ἡ ἀλήθεια ὑπάρχουν, καὶ ἐπίσης νὰ διατηρήσουμε τὰ ὄντα καθὼς καὶ τὴ γνώσι τοῦ τί εἶναι τὸ καθένα — καὶ ὄχι τοῦ τί λογῆς εἶναι, ὅποτε θὰ δεχόμεσταν ἓνα εἰδωλό ἢ ἓνα ἵχνος ἀπὸ αὐτά, χωρὶς νὰ κατέχουμε τὰ ἴδια, χωρὶς νὰ συνυπάρχουμε καὶ νὰ ἐρχόμαστε σὲ συγκερασμὸ μαζί τους —, θὰ πρέπει νὰ δεχτοῦμε πὼς ὅλα ἐνυπάρχουν στὸν ἀληθινὸ Νοῦ. Διότι μόνον ἔτσι αὐτὸς θὰ γνωρίζει, θὰ γνωρίζει ἀληθινὰ καὶ δὲν θὰ λησμονεῖ οὔτε θὰ τριγυρνάει ἀναζητώντας· ἡ ἀλήθεια θὰ βρίσκεται μέσα του, καὶ θὰ συνιστᾷ ὁ ἴδιος τὴν ἔδρα τῶν ὄντων, ἐνῶ ἐκεῖνα θὰ διαθέτουν καὶ ζωὴ καὶ νόηση. Τὰ ὁποῖα πρέπει ὅλα νὰ τὰ διαθέτει ἢ πρὸ μακάρια φύσι· ἀλλιῶς σὲ τί θὰ συνίσταται ἡ ἀνωτερότητα καὶ ἡ σπουδαιότητά της;

γὰρ αὐτὸς οὕτως οὐδ' ἀποδείξεως δεῖ οὐδὲ πίστεως, ὅτι οὕτως
 15 —αὐτὸς γὰρ οὕτως καὶ ἐναργῆς αὐτὸς αὐτῷ— καὶ εἴ τι
 πρὸ αὐτοῦ, ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ εἴ τι μετ' ἐκεῖνο, ὅτι αὐτός —
 καὶ οὐδεὶς πιστότερος αὐτῷ περὶ αὐτοῦ— καὶ ὅτι ἐκεῖ τοῦτο
 καὶ ὄντως. ὥστε καὶ ἡ ὄντως ἀλήθεια οὐ συμφωνοῦσα
 ἄλλῳ ἀλλ' ἐαυτῇ, καὶ οὐδὲν παρ' αὐτὴν ἄλλο λέγει, <ἀλλ'
 20 ὃ λέγει>, καὶ ἔστι, καὶ ὃ ἔστι, τοῦτο καὶ λέγει. τίς ἂν οὖν
 ἐλέγξειε; καὶ πόθεν οἴσει τὸν ἔλεγχον; εἰς γὰρ ταῦτον ὁ
 φερόμενος ἔλεγχος τῷ προειπόντι, κἂν κομίση ὡς ἄλλο,
 φέρεται εἰς τὸν ἐξαρχῆς εἰπόντα καὶ ἔν ἐστιν· οὐ γὰρ ἄλλο
 ἀληθέστερον ἂν εὖροις τοῦ ἀληθοῦς.

3. Μία τοίνυν φύσις αὕτη ἡμῖν, νοῦς, τὰ ὄντα πάντα,
 ἡ ἀλήθεια· εἰ δέ, θεὸς τις μέγας· μᾶλλον δὲ οὐ τις, ἀλλὰ
 πᾶς ἀξιοῖ ταῦτα εἶναι. καὶ θεὸς αὕτη ἡ φύσις, καὶ θεὸς
 δεύτερος προφαίνων ἑαυτὸν πρὶν ὁρᾶν ἐκεῖνον· ὁ δὲ ὑπερ-
 5 κάθηται καὶ ὑπερίδρυται ἐπὶ καλῆς οὕτως οἷον κρηπίδος,
 ἢ ἐξ αὐτοῦ ἐξήρηται. ἔδει γὰρ ἐκεῖνον βαίνοντα μὴ ἐπ'
 ἀψύχου τινὸς μηδ' αὐτὸ ἐπὶ ψυχῆς εὐθὺς βεβηκέναι, ἀλλ'
 εἶναι αὐτῷ κάλλος ἀμήχανον πρὸ αὐτοῦ προῖόν, οἷον πρὸ
 μεγάλου βασιλέως πρόεισι μὲν πρῶτα ἐν ταῖς προόδοις τὰ
 10 ἐλάττω, αἰεὶ δὲ τὰ μείζω καὶ τὰ σεμνότερα ἐπ' αὐτοῖς, καὶ
 τὰ περὶ βασιλέα ἤδη μᾶλλον βασιλικώτερα, εἶτα τὰ μετ'
 αὐτὸν τίμια· ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις βασιλεὺς προφαίνεται
 ἐξαίφνης αὐτὸς ὁ μέγας, οἱ δ' εὐχονται καὶ προσκυνοῦσιν,
 ὅσοι μὴ προαπῆλθον ἀρκεσθέντες τοῖς πρὸ τοῦ βασιλέως
 15 ὀφθεῖσιν. ἐκεῖ μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἄλλος, οἳ τε πρὸ αὐτοῦ
 προῖόντες ἄλλοι αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐκεῖ βασιλεὺς οὐκ ἄλλοτρίων
 ἄρχων, ἀλλ' ἔχων τὴν δικαιοτάτην καὶ φύσει ἀρχὴν καὶ
 τὴν ἀληθῆ βασιλείαν, ἅτε τῆς ἀληθείας βασιλεὺς καὶ ὢν

Ἄλλωστε, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, δὲν θὰ ἔχει ἀνάγκη οὔτε ἀπόδειξη οὔτε πειστικὰ ἐπιχειρήματα ὅτι ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα — ἀφοῦ εἶναι ἔτσι ὁ ἴδιος καὶ εἶναι προφανὴς στὸν ἑαυτό του — καὶ ὅτι, ἂν κάτι προηγεῖται ἀπ' αὐτόν, τότε αὐτὸς θὰ προέρχεται ἀπὸ αὐτό, ἢ ὅτι, ἂν ὑπάρχει κάτι μετὰ ἀπὸ Ἐκεῖνο, εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος — καὶ κανεὶς δὲν εἶναι πειστικότερος πάνω σὲ αὐτὸ ἀπὸ τὸν ἴδιο — καὶ ὅτι τοῦτο βρίσκεται Ἐκεῖ καὶ πραγματικὰ Ἐκεῖ. Ὡστε καὶ ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια θὰ εἶναι σύμφωνη ὅχι μὲ κάτι ἄλλο, ἀλλὰ μὲ τὸν ἑαυτό της, δὲν ἀναφέρεται σὲ τίποτε ἄλλο, παρὰ στὸν ἑαυτό της, καὶ εἶναι αὐτὸ ποὺ λέει· καὶ αὐτὸ ποὺ εἶναι, αὐτὸ καὶ λέει. Ποιὸς λοιπὸν θὰ μποροῦσε νὰ τὴν ἀντικρούσει; Καὶ ποῦ θὰ βάσιζε τὴν ἀντίκρουσίν του; Ἀφοῦ ἡ ἀντίκρουση θὰ πρέπει νὰ ἔχει τὴν ἴδια βάση μὲ αὐτὸ ποὺ ἔχει λεχθεῖ προηγουμένως. Ἐστὼ καὶ ἂν παρουσιάζεται ὡς κάτι ἄλλο, θὰ βασίζεται σὲ αὐτὸ ποὺ εἰπώθηκε ἐξ ἀρχῆς, καὶ θὰ εἶναι ἓνα μὲ ἐκεῖνο· ἀφοῦ δὲν μπορεῖς νὰ βρεῖς κάτι πιὸ ἀληθινὸ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

3. Ἐχουμε λοιπὸν μιὰ ἐνιαία φύση: τὸν Νοῦ, τὸ σύνολο τῶν ὄντων, τὴν ἀλήθεια. Κι ἔτσι ἓναν μεγάλο θεό· ἢ μᾶλλον ὅχι ἓναν, ἀλλὰ ὅλα τοῦτα μᾶς ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι εἶναι ὁ συνολικὸς θεός. Τούτη ἡ φύση εἶναι θεός, ἓνας δεύτερος θεὸς ποὺ φανερῶνεται πρὶν νὰ δοῦμε Ἐκεῖνον· ἐνῶ Ἐκεῖνος εἶναι θρονιασμένος ψηλά, ἐγκατεστημένος πάνω σὲ κάτι σὰν ὁμορφο κρηπίδωμα, τὸ ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτόν. Διότι πρέπει Ἐκεῖνος νὰ μὴ στέκεται πάνω σὲ κάτι ἄψυχο, οὔτε ἀπευθείας πάνω στὴν ψυχὴ, ἀλλὰ νὰ ἔχει μπροστὰ του «ὁμορφιὰ ἀσύλληπτη», ὅπως στίς παρελάσεις, μπροστὰ ἀπὸ ἓναν μεγάλο βασιλέα προχωροῦν πρῶτα τὰ κατώτερα τμήματα, καὶ ἀκολουθοῦν τὰ ὅλο ἀνώτερα καὶ σπουδαιότερα, καὶ ἡ βασιλικὴ αὐλὴ ποὺ ἔχει ἀκόμη μεγαλύτερη βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια, καὶ κατόπιν ἡ τιμητικὴ ἀκολουθία του. Καὶ ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ παρουσιάζεται ἔξαφνα ὁ ἴδιος ὁ μέγας βασιλεὺς, ἐνῶ οἱ ἄλλοι προσεύχονται καὶ τὸν προσκυνοῦν — ὅσοι δὲν ἔχουν φύγει προτύτερα, ἔχοντας ἀρκεστεῖ σὲ ὅσα εἶδαν πρὶν ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τοῦ βασιλέως.

Ἀλλὰ σὲ τούτῃ τὴν περίπτωσιν ὁ βασιλεὺς εἶναι ἄλλος ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ προχωροῦν ἐμπρὸς του. Ἐνῶ Ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς δὲν ἐξουσιάζει πράγματα ξένα· ἔχει τὴν πιὸ δίκαιη καὶ φυσικὴ ἐξουσία, καὶ τὴν ἀληθινὴ βασιλικὴ ἰσχὺ, ἀφοῦ εἶναι βασιλεὺς τῆς ἀλήθειας καὶ φυσικὸς

κατὰ φύσιν κύριος τοῦ αὐτοῦ ἀθρόου γεννήματος καὶ θείου
 20 συντάγματος, βασιλεὺς βασιλέως καὶ βασιλέων καὶ πατὴρ
 δικαιότερον ἂν κληθεὶς θεῶν, ὃν ὁ Ζεὺς καὶ ταύτῃ ἐμμή-
 σατο τὴν τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς οὐκ ἀνασχόμενος θεωρίαν,
 ἀλλὰ τὴν τοῦ προπάτορος οἶον ἐνέργειαν εἰς ὑπόστασιν
 οὐσίας.

4. Ὅτι μὲν οὖν δεῖ τὴν ἀναγωγὴν ποιήσασθαι εἰς ἓν
 καὶ ἀληθῶς ἓν, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ τὰ ἄλλα ἓν, ἃ πολλὰ ὄντα
 μετοχῇ ἐνός ἓν —δεῖ δὲ τὸ μὴ μετοχῇ ἓν λαβεῖν μηδὲ τὸ οὐ
 μᾶλλον ἓν ἢ πολλὰ— καὶ ὅτι ὁ μὲν νοητὸς κόσμος καὶ ὁ
 5 νοῦς μᾶλλον ἓν τῶν ἄλλων, καὶ οὐδὲν ἐγγυντέρω αὐτοῦ τοῦ
 ἐνός, οὐ μὴν τὸ καθαρῶς ἓν, εἴρηται. τί δὲ τὸ καθαρῶς ἓν
 καὶ ὄντως καὶ οὐ κατ' ἄλλο, νῦν θεάσασθαι ποθοῦμεν, εἴ πῃ
 δυνατόν. χρὴ τοίνυν ἐνταῦθα ᾄξαι πρὸς ἓν, καὶ μηδὲν
 αὐτῷ ἔτι προσθεῖναι, ἀλλὰ στήναι παντελῶς δεδιότα αὐτοῦ
 10 ἀποστατῆσαι μηδὲ τοῦλάχιστον μηδὲ εἰς δύο προελθεῖν.
 εἰ δὲ μή, ἔσχες δύο, οὐκ ἐν οἷς τὸ ἓν, ἀλλὰ ἄμφω ὕστερα.
 οὐ γὰρ θέλει μετ' ἄλλου οὔτε ἐνός οὔτε ὅποσουοῦν συν-
 αριθμεῖσθαι οὐδ' ὅλως ἀριθμεῖσθαι μέτρον γὰρ αὐτὸ καὶ
 οὐ μετρούμενον, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ οὐκ ἴσον, ἵνα σὺν αὐ-
 15 τοῖς· εἰ δὲ μή, κοινόν τι ἔσται ἐπ' αὐτοῦ καὶ τῶν συν-
 αριθμουμένων, καὶ κεῖνο πρὸ αὐτοῦ· δεῖ δὲ μηδέν. οὐδὲ γὰρ
 οὐδ' ὁ οὐσιώδης ἀριθμὸς κατ' αὐτοῦ, οὐδέ γε ὁ ὕστερος
 τούτου, ὁ τοῦ ποσοῦ· οὐσιώδης μὲν ὁ τὸ εἶναι ἀεὶ παρέχων,
 τοῦ δὲ ποσοῦ ὁ τὸ ποσὸν μετ' ἄλλων ἢ ἔτι μὴ μετ' ἄλλων,
 20 εἴπερ ἀριθμὸς τοῦτο. ἐπεὶ καὶ ἡ ἐν τοῖς τοῦ ποσοῦ ἀρι-
 θμοῦ πρὸς τὸ ἐν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀπομιμουμένη τὴν ἐν
 τοῖς προτέροις ἀριθμοῖς φύσιν πρὸς τὸ ὄντως ἓν οὐκ ἀνα-
 λίσκουσα τὸ ἐν οὐδὲ κερματίζουσα τὴν ὑπόστασιν ἔχει,

3. 20-21 Όμ., Α 544

4. 2 Πλάτ., Σοφ. 245a8

4. 18 τὸ εἶναι cod. et corr. in codd., arab.: τὸ νοεῖν uel τὸ νοεῖν εἶναι cett.
 ὅτι a

19 ἔτι Theiler:

κυρίαρχος πάνω σὲ αὐτὸ πού γεννήθηκε ὅλο μαζί ἀπὸ αὐτὸν καὶ πού ἀπαρτίζει μιὰ θεϊκὴ τάξη. Βασιλεὺς τοῦ βασιλέως καὶ τῶν βασιλέων, πιὸ ἄξιος νὰ ἀποκληθεῖ «πατέρας τῶν θεῶν», τὸν ὁποῖο ὁ Ζεὺς μιμήθηκε καὶ ὡς πρὸς αὐτό, ὅταν δὲν ἀρκέστηκε στὴ θέαση τοῦ πατέρα του, ἀλλὰ ἀποζήτησε τὴν “ἐνέργεια” τοῦ πατέρα τοῦ πατέρα του, ἢ ὁποία ἔδωσε ὑπόσταση στὴν Οὐσία.

4. Εἶπαμε λοιπὸν ὅτι πρέπει ἡ ἀναγωγή νὰ γίνῃ σὲ ἓνα πού νὰ εἶναι ἀληθινὰ ἓνα καὶ ὄχι ἓνα ὅπως τὰ ἄλλα τὰ ὁποῖα, ἐνῶ εἶναι πολλαπλά, γίνονται ἓνα χάρις στὴ μέθεξή τους στὸ Ἔν — πρέπει ἐδῶ νὰ ἐννοήσουμε τὸ ὄχι κατὰ μέθεξιν ἓνα, αὐτὸ πού δὲν εἶναι ἐξ ἴσου ἓνα καὶ πολλαπλό. Ἐπίσης, ὅτι ὁ νοητὸς κόσμος καὶ ὁ Νοῦς εἶναι περισσότερο ἓνα ἀπὸ τὰ ἄλλα, καὶ ὅτι τίποτα δὲν βρίσκεται πιὸ κοντὰ στὸ καθαυτὸ Ἔν, μολονότι δὲν συνιστᾷ αὐτὸς τὸ καθαρὸ Ἔν. Καὶ τώρα ποθοῦμε νὰ ἔχουμε, ἂν εἶναι δυνατόν, μιὰ θέαση τοῦ τί εἶναι τὸ καθαρὸ καὶ πραγματικὸ Ἔν, καὶ ὄχι ἓνα χάρις σὲ κάτι ἄλλο. Πρέπει λοιπὸν σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο νὰ ὀρμήσουμε πρὸς τὸ Ἔν καὶ νὰ μὴν προσθέτουμε πιά τίποτε σὲ αὐτό, ἀλλὰ νὰ σταθοῦμε ἐντελῶς ἀκίνητοι — ἀπὸ φόβο μήπως ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ αὐτό — δίχως νὰ προχωρήσουμε ἔστω καὶ κατ’ ἐλάχιστο πρὸς τὸ Δύο. Ἀλλιῶς θὰ ἔχουμε δύο, στὰ ὁποῖα δὲν περιλαμβάνεται τὸ Ἔν, ἀλλὰ εἶναι καὶ τὰ δύο ὕστερα ἀπὸ αὐτό. Διότι ἐκεῖνο δὲν ἐπιδέχεται συναρίθμηση μὲ κάτι ἄλλο, εἴτε ἓνα εἴτε ὁσοδήποτε, οὔτε κἂν νὰ ἀριθμηθεῖ. Ἀφοῦ τὸ ἴδιο εἶναι μέτρο καὶ ὄχι μετρούμενο, καὶ δὲν εἶναι ἴσο μὲ τὰ ἄλλα, ἔτσι ὥστε νὰ προστίθεται σὲ αὐτά. Ἀλλιῶς θὰ ὑπῆρχε κάτι κοινὸ σὲ αὐτὸ καὶ σὲ ὅσα συναριθμοῦνται μαζί του, ὅποτε ἐκεῖνο θὰ προηγείτο ἀπὸ αὐτό· ἐνῶ πρέπει νὰ μὴν ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ αὐτὸ τίποτε. Ἄλλωστε δὲν ἀνήκει στὴν κατηγορίαν τοῦ οὐσιώδους ἀριθμοῦ, οὔτε βέβαια σὲ αὐτὴν τοῦ ὕστερου ἀπὸ τοῦτον, τοῦ ποσοτικοῦ. Οὐσιώδης εἶναι αὐτὸς πού παρέχει κάθε φορὰ τὸ εἶναι, ἐνῶ ὁ ποσοτικὸς εἶναι αὐτὸς πού καθορίζει τὴν ποσότητα μαζί μὲ ἄλλα πράγματα, ἢ ἀκόμη δίχως ἄλλα — ἂν βέβαια τοῦτο ἀποτελεῖ ἀριθμό. Ἀφοῦ καὶ ἡ φύση μέσα στοὺς ποσοτικούς ἀριθμούς, ἢ ὁποῖα στὴ σχέση της μὲ τὸ ἀριθμητικὸ ἓνα — τὴν ἀρχή τους — ἀπομιμεῖται τὴν σχέση τῶν προηγούμενων, δηλαδή τῶν οὐσιωδῶν ἀριθμῶν, μὲ τὸ ὄντως Ἔν, ὑφίσταται χωρὶς οὔτε νὰ ξοδεύει οὔτε νὰ κατακερματίζει τὸ ἓνα αὐτό· καὶ ὅταν προκύψει ἡ δυάδα, ἢ

25 ἀλλὰ δυνάδος γενομένης ἔστι μονὰς ἢ πρὸ τῆς δυνάδος, καὶ
 οὐχ ἢ ἐν τῇ δυνάδι μονὰς ἑκατέρα οὐδ' ἑτέρα ἐκείνη. τί
 γὰρ μᾶλλον ὁποτεραοῦν; εἰ οὖν μηδετέρα αὐτῶν, ἄλλη
 ἐκείνη καὶ μένουσα οὐ μένει. πῶς οὖν ἕτεραι ἐκείναι; καὶ
 πῶς ἢ δυνὰς ἔν; καὶ εἰ ταὐτὸ ἔν, ὅπερ ἐν ἑκατέρῃ τῇ περι-
 30 εχομένη. ἢ μετέχειν τῆς πρώτης φατέον, ἄλλας δὲ ἧς
 μετέχουσι, καὶ τὴν δυνάδα δέ, καθὸ ἔν, μετέχειν, οὐχ ὡσαύ-
 τως δέ· ἐπεὶ οὐδὲ ὁμοίως στρατὸς ἔν καὶ οἰκία. καὶ αὕτη
 πρὸς τὸ συνεχές οὔτε κατὰ τὸ [ὡς] εἶναι ἔν, οὔτε κατὰ τὸ
 ποσὸν ἔν. ἄρ' οὖν αἱ μὲν μονάδες ἄλλως αἱ ἐν πεντάδι
 καὶ δεκάδι, τὸ δὲ ἔν τὸ ἐν τῇ πεντάδι πρὸς τὸ ἐν τὸ ἐπὶ τῆς
 35 δεκάδος τὸ αὐτό; ἢ, εἰ ναῦς πᾶσα πρὸς πᾶσαν, μικρὰ
 πρὸς μεγάλην, καὶ πόλις πρὸς πόλιν, καὶ στρατὸς πρὸς
 στρατόν, ταὐτὸ ἔν καὶ ἐνταῦθα· εἰ δὲ μὴδ' ἐκεῖ, οὐδ' ἐν-
 ταῦθα. εἰ γὰρ τινες περὶ τούτων ἀπορίαι, ὕστερον.

5. Ἄλλ' ἐπ' ἐκεῖνο ἐπανιτέον λέγουσιν, ὅτι μένει τὸ
 πρῶτον τὸ αὐτό, καὶ ἐξ αὐτοῦ γίνηται ἕτερα. ἐν μὲν οὖν
 τοῖς ἀριθμοῖς μένοντος μὲν τοῦ ἔν, ποιοῦντος δὲ ἄλλου, ὁ
 ἀριθμὸς γίνεται κατ' αὐτό· ἐν δὲ τῷ ὃ ἔστι πρὸ τῶν ὄντων
 5 μένει μὲν πολὺ μᾶλλον ἐνταῦθα τὸ ἔν· μένοντος δὲ αὐτοῦ
 οὐκ ἄλλο ποιεῖ, εἰ κατ' αὐτὸ τὰ ὄντα, ἀλλ' ἀρκεῖ αὐτὸ γεν-
 νῆσαι τὰ ὄντα. καὶ ὥσπερ ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν ἦν τοῦ
 πρώτου —τῆς μονάδος— ἐπὶ πᾶσιν εἶδος πρώτως καὶ
 δευτέρως, καὶ οὐκ ἐπίσης ἑκάστου μεταλαμβάνοντος τῶν
 10 ὕστερον αὐτῆς, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἕκαστον μὲν τῶν μετὰ τὸ
 πρῶτον ἔχει τι ἐκείνου οἷον εἶδος ἐν αὐτῷ. κακεῖ μὲν ἢ με-
 τάλγηψις τὸ ποσὸν ὑπέστησεν αὐτῶν, ἐνταῦθα δὲ [τὸ ἶχνος
 τοῦ ἐνός] τὴν οὐσίαν αὐτοῖς ὑπεστήσατο, ὥστ' εἶναι τὸ
 εἶναι ἶχνος <τοῦ> ἐνός. καὶ τὸ εἶναι δὲ τοῦτο —ἢ τῆς οὐσίας

μονάδα πρὶν ἀπὸ τῆς δυάδας ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει, χωρὶς ἐκείνη νὰ εἶναι ἢ καθεμιά οὔτε ἢ μία ἀπὸ τὶς μονάδες τῆς δυάδας. Ἀφοῦ γιὰτί ἢ μία καὶ ὄχι ἢ ἄλλη; Ἄν λοιπὸν ἐκείνη δὲν εἶναι καμιά ἀπὸ αὐτές, εἶναι ἄλλη, καὶ παραμένει ἐκεῖ ὅπου παραμένει.

— Πῶς λοιπὸν εἶναι διαφορετικὲς ἐκεῖνες; Καὶ πῶς ἡ δυάδα εἶναι ἓνα πράγμα; Καὶ ἀκόμα, τὸ ἓνα τὸ ὁποῖο ὑπάρχει στὴν κάθε μονάδα ποὺ περιέχεται σὲ αὐτὴν εἶναι τὸ ἴδιο; — Πρέπει ν' ἀπαντήσουμε ὅτι τοῦτες μετέχουν στὴν πρώτη, εἶναι ὅμως ἄλλες ἀπὸ αὐτὴν στὴν ὁποία μετέχουν. Ἀλλὰ καὶ ἡ δυάδα, καθόσον εἶναι ἓνα πράγμα, μετέχει, ὄχι ὅμως μὲ τὸν ἴδιο τρόπο· διότι δὲν εἶναι μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἓνα πράγμα ἓνα στράτευμα καὶ ἓνα σπῖτι. Τὸ σπῖτι εἶναι ἓνα ὡς κάτι ποὺ διαθέτει συνοχή· δὲν εἶναι ἓνα οὔτε κατὰ τὸ εἶναι οὔτε κατὰ τὴν ποσότητά του. — Ὡστε λοιπὸν, ἐνῶ οἱ μονάδες στὴν πεντάδα καὶ στὴ δεκάδα διαφέρουν, ὅμως τὸ ἓνα στὴν πεντάδα εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ ἓνα στὴ δεκάδα; — Μὰ ναί, ὅπως κάθε πλοῖο, μικρὸ ἢ μεγάλον, εἶναι τὸ ἴδιο μὲ κάθε ἄλλο, ἢ ἢ μὴ πόλιν μὲ τὴν ἄλλην καὶ τὸ ἓνα στράτευμα μὲ τὸ ἄλλο, ἔτσι καὶ ἐδῶ τὸ ἓνα εἶναι τὸ ἴδιο. Ἄν ὅμως ὄχι σὲ αὐτά, τότε οὔτε καὶ σὲ τοῦτο. Καὶ ἂν ὑπάρχουν ἀπορίαι γι' αὐτὰ τὰ ζητήματα, θὰ τὶς δοῦμε μετὰ.

5. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ξαναγυρίσουμε σ' ἐκεῖνο ποὺ εἶπαμε, ὅτι τὸ πρῶτον παραμένει τὸ ἴδιο, ἔστω καὶ ἂν προκύπτουν ἀπὸ αὐτὸ ἄλλα. Στὴν περίπτωση τῶν ἀριθμῶν λοιπὸν, τὸ ἓνα παραμένει ἀμετάβλητον καὶ αὐτὸ ποὺ δημιουργεῖ εἶναι κάτι ἄλλο, ὅποτε ὁ ἀριθμὸς γίνεται σύμφωνα μὲ αὐτό. Ἐνῶ στὴν περίπτωση αὐτοῦ ποὺ εἶναι πραγματικά, τὸ ἓν ἐδῶ παραμένει πολὺ περισσότερον πρὶν ἀπὸ τὰ ὄντα· καὶ ἐνῶ τὸ ἴδιο παραμένει ἀμετάβλητον, δὲν εἶναι κάποιο ἄλλο ποὺ δημιουργεῖ, ὥστε τὰ ὄντα νὰ εἶναι σύμφωνα μὲ ἐκεῖνο, ἀλλὰ ἀρκεῖ τὸ ἴδιο γιὰ νὰ γεννήσῃ τὰ ὄντα. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖ, στὴν περίπτωση τῶν ἀριθμῶν, ὑπάρχει τὸ εἶδος τοῦ πρώτου — τῆς μονάδος — ποὺ τοὺς διέπει ὅλους εἴτε πρωταρχικὰ εἴτε δευτερευόντως, καὶ οἱ ὕστεροι μετέχουν σὲ αὐτὴν ὄχι ἐξίσου, ἔτσι καὶ ἐδῶ καθένα ποὺ ἔρχεται μετὰ τὸ πρῶτον ἔχει μέσα του κάτι σὰν Εἶδος Ἐκείνου. Καὶ ἐνῶ σὲ ἐκείνη τὴν περίπτωση ἢ μέθεξι δίνει ὑπόστασιν στὴν ποσότητά τους, ἐδῶ τοὺς προσδίδει τὴν οὐσίαν τους, ὅποτε τὸ εἶναι τους ἀποτελεῖ ἵχνος τοῦ ἑνός. Καὶ ἂν κανεὶς πεῖ ὅτι τὸ εἶναι αὐτὸ — ἢ ὀνομασία ποὺ δη-

15 δηλωτικὴ ὀνομασία— ἀπὸ τοῦ ἐν εἴ τις λέγοι γεγονέναι, τάχ' ἂν τύχοι τοῦ ἀληθοῦς. τὸ γὰρ τοι λεγόμενον ὃν τοῦτο πρῶτον ἐκεῖθεν οἷον ὀλίγον προβεβηκὸς οὐκ ἠθέλησεν ἔτι πρόσω ἐλθεῖν, μεταστραφὲν δὲ εἰς τὸ εἶσω ἔστη, καὶ ἐγένετο οὐσία καὶ ἐστία ἀπάντων· οἷον ἐν φθόγγῳ ἐναπερεί-
 20 σαντος αὐτὸν τοῦ φωνοῦντος ὑφίσταται τὸ ἐν δηλοῦν τὸ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς καὶ τὸ ὃν σημαῖνον τὸ φθεγξάμενον, ὥς δύναται, οὕτω τοι τὸ μὲν γενόμενον, ἢ οὐσία καὶ τὸ εἶναι, μίμησιν ἔχοντα ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ῥυέντα· ἢ δὲ ἰδοῦσα καὶ ἐπικινηθεῖσα τῷ θεάματι μιμουμένη ὃ εἶδεν ἔρρηξε
 25 φωνὴν τὴν “ὄν” καὶ “τὸ εἶναι” καὶ “οὐσίαν” καὶ “ἐστίαν.” οὗτοι γὰρ οἱ φθόγγοι θέλουσι σημεῖναι τὴν ὑπόστασιν γεννηθέντος ὠδῖνι τοῦ φθεγγομένου ἀπομιμούμενοι, ὥς οἷόν τε αὐτοῖς, τὴν γένεσιν τοῦ ὄντος.

6. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὥς τις ἐθέλει, λελέχθω. τῆς δὲ γενομένης οὐσίας εἶδους οὔσης —οὐ γὰρ δὴ ἄλλο τι ἂν τις εἴποι τὸ ἐκεῖθεν γενόμενον— καὶ εἶδους οὐ τινός, ἀλλὰ παντός, ὥς μὴ ἂν ὑπολιπεῖν τι ἄλλο, ἀνάγκη ἀνείδεον
 5 ἐκεῖνο εἶναι. ἀνείδεον δὲ ὃν οὐκ οὐσία· τόδε γὰρ τι δεῖ τὴν οὐσίαν εἶναι τοῦτο δὲ ὠρισμένον· τὸ δὲ οὐκ ἔστι λαβεῖν ὥς τόδε· ἤδη γὰρ οὐκ ἀρχή, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον, ὃ τόδε εἴρηκας εἶναι. εἰ οὖν τὰ πάντα ἐν τῷ γενομένῳ, τί τῶν ἐν τούτῳ ἐκεῖνο ἐρεῖς; οὐδὲν δὲ τούτων ὃν μόνον ἂν
 10 λέγοιτο ἐπέκεινα τούτων. ταῦτα δὲ τὰ ὄντα καὶ τὸ ὄν ἐπέκεινα ἄρα ὄντος. τὸ γὰρ ἐπέκεινα ὄντος οὐ τόδε λέγει —οὐ γὰρ τίθησιν— οὐδὲ ὄνομα αὐτοῦ λέγει, ἀλλὰ φέρει μόνον τὸ οὐ τοῦτο. τοῦτο δὲ ποιῶν οὐδαμοῦ αὐτὸ περιλαμβάνει· γελοῖον γὰρ ζητεῖν ἐκείνην τὴν ἅπλε-
 15 τον φύσιν περιλαμβάνειν· ὃ γὰρ τοῦτο βουλόμενος ποιεῖν ἀπέστησεν αὐτὸν καὶ τοῦ ὁπωσοῦν καὶ κατὰ βραχὺ εἰς ἵχνος αὐτοῦ ἵεναι· ἀλλ' ὥσπερ τὴν νοητὴν φύσιν βουλό-

6. 12 Πλάτ., Πομ. 142a3

5. 19 ἐστία Vitranga: ἔστιν a

λώνει τὴν οὐσία — προέρχεται ἀπὸ τὸ 'ἓν', ἐνδεχομένως νὰ πετύχει τὴν ἀλήθεια. Διότι αὐτὸ ποὺ λέγεται "Ὀν", αὐτὸ ἀρχικὰ σὰν νὰ "ξεπροβάλε λίγο" ἀπὸ ἐκεῖ καὶ δὲν θέλησε νὰ προχωρήσει περισσότερο, ὁπότε μεταστράφηκε πρὸς τὰ μέσα καὶ στάθηκε, κι ἔτσι ἔγινε Οὐσία καὶ Ἐστία τῶν πάντων. Ὅπως, ὅταν κανεὶς προφέρει μὲ ἔμφαση ἓναν φθόγγο, ξεπροβάλλει μαζὶ τὸ 'ἐν' δηλώνοντας τὴν προέλευσίν του ἀπὸ τὸ Ἐν, καὶ τὸ 'ὄν' ποὺ σημαίνει, ὅσο γίνεται, αὐτὸ ποὺ εἰπώθηκε, ἔτσι καὶ αὐτὸ ποὺ γεννιέται, ἡ Οὐσία καὶ τὸ εἶναι, ἀποτελοῦν μιμήσεις του, καθὼς εἶναι προϊόντα τῆς ἀπόρροιας ἀπὸ τὴ δύναμιν Ἐκείνου. Καὶ ἡ ψυχὴ, καθὼς ἀντικρίζει καὶ παρακινεῖται ἀπὸ τὸ θέαμα, μιμεῖται αὐτὸ ποὺ βλέπει καὶ βγάζει φωνὲς ὅπως "Ὀν" καὶ "τὸ εἶναι" καὶ "Οὐσία" καὶ "Ἐστία". Διότι οἱ φθόγγοι τοῦτοι θέλουν νὰ σημανοῦν τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ ποὺ εἰπώθηκε, τὸ ὁποῖο γεννήθηκε μέσα σὲ ὠδίνες, μιμούμενοι, ὅσο τοὺς εἶναι μπορετό, τὴ γένεσιν τοῦ ὄντος.

6. Ἀλλὰ τοῦτα ἅς τὰ πεῖ κανεὶς ὅπως θέλει. Ἐφόσον ὅμως ἡ Οὐσία ποὺ προκύπτει ἀποτελεῖ Εἶδος — ἀφοῦ βέβαια κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ ὅτι αὐτὸ ποὺ προκύπτει ἀπὸ ἐκεῖ εἶναι κάτι ἄλλο — καὶ Εἶδος ὃχι κάποιου πράγματος, ἀλλὰ τῶν πάντων, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἀπομένει τίποτε ἄλλο, ὑποχρεωτικὰ Ἐκεῖνο θὰ εἶναι ἀνείδεο. Καὶ ἐφόσον εἶναι ἀνείδεο, θὰ εἶναι μὴ οὐσία· διότι ἡ οὐσία πρέπει νὰ εἶναι κάτι συγκεκριμένο, καὶ τοῦτο θὰ πεῖ ὁρισμένο. Ἐκεῖνο ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ συλληφθεῖ ὡς κάτι συγκεκριμένο· ἀφοῦ τότε δὲν θὰ ἦταν πιά ἀρχή, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ συγκεκριμένο ποὺ εἰπώθηκε ὅτι εἶναι. Ἄν λοιπὸν τὰ πάντα ἐνυπάρχουν σὲ αὐτὸ ποὺ προέκυψε, ποιό ἀπὸ αὐτὰ θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι Ἐκεῖνο; Καὶ ἐφόσον δὲν εἶναι κανένα ἀπὸ αὐτά, μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ μόνον ὡς ἐπέκεινα ἀπὸ τοῦτα. Ἀλλὰ τοῦτα εἶναι τὰ ὄντα καὶ τὸ ὄν· ἄρα θὰ εἶναι ἐπέκεινα ἀπὸ τὸ ὄν. Διότι τὸ 'ἐπέκεινα ἀπὸ τὸ ὄν' δὲν ἀναφέρεται σὲ κάτι συγκεκριμένο — ἀφοῦ δὲν ἀποτελεῖ καταφατικὸ προσδιορισμό — «οὔτε λέγει τὸ ὄνομά του», ἀλλὰ ὑποδηλώνει μόνον ὅτι δὲν εἶναι κάτι συγκεκριμένο. Καὶ κάνοντάς το αὐτὸ δὲν τὸ ἐντάσσει σὲ κάτι· διότι θὰ ἦταν γελοῖο νὰ ζητήσει κανεὶς νὰ ἐντάξει κάπου τὴν ἀπλετὴ ἐκείνη φύσιν. Ὅποιος ἐπιχειρήσει νὰ τὸ κάνει αὐτὸ ἀπομακρύνεται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ νὰ ἀκολουθήσει κἂν τὰ ἴχνη του, ἔστω καὶ γιὰ λίγο.

μενος ἰδεῖν οὐδεμίαν φαντασίαν αἰσθητοῦ ἔχων θεάσεται
 ὃ ἐστὶν ἐπέκεινα τοῦ αἰσθητοῦ, οὕτω καὶ ὁ θεάσασθαι θέ-
 20 λων τὸ ἐπέκεινα τοῦ νοητοῦ τὸ νοητὸν πᾶν ἀφείς θεάσεται,
 ὅτι μὲν ἔστι διὰ τούτου μαθὼν, οἷον δ' ἐστὶ τοῦτο ἀφείς.
 τὸ δὲ "οἷον" σημαίνει ἂν τὸ οὐχ οἷον· οὐ γὰρ ἔνι οὐδὲ τὸ
 "οἷον," ὅτῳ μὴδὲ τὸ "τί." ἀλλὰ ἡμεῖς ταῖς ἡμετέραις ὠδῖ-
 σιν ἀποροῦμεν ὅ τι χρὴ λέγειν, καὶ λέγομεν περὶ οὐ ῥητοῦ,
 25 καὶ ὀνομάζομεν σημαίνειν ἑαυτοῖς θέλοντες, ὥς δυνάμεθα.
 τάχα δὲ καὶ τὸ "ἐν" ὄνομα τοῦτο ἄρσιν ἔχει πρὸς τὰ πολλά.
 ὅθεν καὶ Ἀπόλλωνα οἱ Πυθαγορικοὶ συμβολικῶς πρὸς
 ἀλλήλους ἐσήμαινον ἀποφάσει τῶν πολλῶν. εἰ δὲ θέσις
 τις τὸ ἐν, τό τε ὄνομα τό τε δηλούμενον, ἀσαφέστερον
 30 ἂν γίνοιτο τοῦ εἰ μὴ τις ὄνομα ἔλεγεν αὐτοῦ· τάχα γὰρ
 τοῦτο ἐλέγετο, ἵνα ὁ ζητήσας, ἀρξάμενος ἀπ' αὐτοῦ, ὃ
 πάντως ἀπλότητός ἐστι σημαντικόν, ἀποφήσῃ τελευτῶν
 καὶ τοῦτο, ὥς τεθὲν μὲν ὅσον οἷόν τε καλῶς τῷ θεμένῳ
 οὐκ ἄξιον μὴν οὐδὲ τοῦτο εἰς δήλωσιν τῆς φύσεως ἐκείνης,
 35 ὅτι μὴδὲ ἀκουστὸν ἐκεῖνο μὴδὲ τῷ ἀκούοντι δεῖ συνετὸν
 εἶναι, ἀλλ' εἴπερ τινί, τῷ ὁρῶντι. ἀλλ' εἰ τὸ ὁρῶν εἶδος
 ζητεῖ βλέπειν, οὐδὲ τοῦτο εἴσεται.

7. Ἡ ἐπειδὴ διπλὸν καὶ τὸ ἐνεργεῖα βλέπειν, οἷον ἐπὶ
 ὀφθαλμοῦ — τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ὄραμα αὐτῷ, τὸ εἶδος τὸ
 τοῦ αἰσθητοῦ, τὸ δὲ δι' οὗ ὄρα τὸ εἶδος αὐτοῦ, ὃ καὶ αὐτὸ
 αἰσθητὸν ἐστὶν αὐτῷ, ἕτερον ὃν τοῦ εἶδους, αἷτιον δὲ τῷ
 5 εἶδει τοῦ ὄρασθαι, ἐν μὲν τῷ εἶδει καὶ ἐπὶ τοῦ εἶδους συν-
 ορῶμενον· διὸ οὐκ ἐναργῆ τότε δίδωσι τὴν αἴσθησιν αὐ-
 τοῦ, ἅτε τοῦ ὁμματος τετραμμένου πρὸς τὸ πεφωτισμένον·
 ὅταν δὲ μὴδὲν ἄλλο ἢ παρ' αὐτό, ἀθρόα εἶδε προσβολῇ,
 καίτοι καὶ τότε εἶδεν ἐπερειδόμενον ἄλλῳ, μόνον δὲ αὐτὸ

Ὅπως ἀκριβῶς ὅποιος ἐπιδιώκει νὰ ἀντικρίσει τὴ νοητὴ φύση θὰ θεασθεῖ αὐτὸ πὺν βρίσκεται ἐπέκεινα ἀπὸ τὸ αἰσθητό, ἔτσι καὶ ὅποιος θέλει νὰ θεασθεῖ αὐτὸ πὺν εἶναι ἐπέκεινα ἀπὸ τὸ νοητὸ θὰ τὸ θεασθεῖ ἐφόσον ἔχει ἀφήσει κατὰ μέρος καθετὶ νοητό· καὶ μέσω αὐτοῦ θὰ ἔχει μάθει ὅτι εἶναι, ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὸ τί λογῆς εἶναι. Ἄλλωστε τὸ ‘τί λογῆς εἶναι’ σημαίνει ἐδῶ τί λογῆς δὲν εἶναι· διότι οὔτε τὸ ‘τί λογῆς εἶναι’ μπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ γιὰ κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ λεχθεῖ οὔτε τὸ ‘τί’. Ὅμως ἐμεῖς μέσα στὶς ὠδίνες μας βρισκόμαστε σὲ ἀπορία τί πρέπει νὰ ποῦμε, καθὼς μιλοῦμε γιὰ κάτι πὺν δὲν εἶναι ρητό, καὶ τὸ ὀνομάζουμε ἐπιχειρῶντας νὰ τὸ δηλώσουμε στοὺς ἑαυτοὺς μας, ὅσο μποροῦμε. Ἴσως μάλιστα καὶ ἡ ἴδια ἡ ὀνομασία ‘Ἐν’ νὰ ὑπονοεῖ τὴν ἄρνηση ὡς πρὸς τὰ πολλά. Ἐξ οὗ καὶ οἱ Πυθαγορικοὶ τὸ δήλω-
ναν συμβολικὰ μεταξὺ τους μὲ τὸ ὄνομα ‘Ἀπόλλων’, ὡς ἄρνηση τῶν πολλῶν. Ἄν ὅμως τὸ Ἐν — καὶ ὡς ὄνομα, καὶ ὡς αὐτὸ πὺν δηλώνεται μὲ αὐτό — θεωρηθεῖ ὡς κατάφαση, θὰ εἶναι περισσότερο ἀσαφές ἀπὸ τὸ ἂν δὲν τοῦ ἀπέδιδε κανεὶς καθόλου ὄνομα. Ὅποτε ἐνδεχομένως τὸ ὄνομα αὐτὸ χρησιμοποιήθηκε ἔτσι ὥστε αὐτὸς πὺν κάνει τὴν ἀναζή-
τηση νὰ ἀρχίσει μὲ αὐτό, τὸ ὁποῖο ἐν πάσῃ περιπτώσει σημαίνει τὴν ἀπλότητα, ὅμως τελικὰ νὰ τὸ ἀρνηθεῖ ἀκόμη καὶ αὐτό· εἶναι τὸ κα-
λύτερο πὺν ἦταν δυνατόν νὰ προταθεῖ, ὡστόσο δὲν εἶναι οὔτε τοῦτο ἄξιο νὰ δηλώσει τὴ φύση ἐκείνη, ἐπειδὴ Ἐκεῖνο δὲν εἶναι κάτι πὺν
μπορεῖ ν’ ἀκουστεῖ, οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ κάποιος μὲ
τὸ νὰ ἀκούει, ἀλλὰ, ἂν καθόλου, μὲ τὸ νὰ βλέπει. Ἄν ὅμως ἐκεῖνο πὺν
βλέπει περιμένει νὰ δεῖ μορφή, τότε δὲν θὰ τὸ γνωρίσει οὔτε αὐτό.

7. Ἄλλωστε καὶ ἡ ἐνεργεία ὄραση, ὅπως λ.χ. στὴν περίπτωση τοῦ
ματιοῦ, εἶναι διττή: ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ ὑπάρχει τὸ ἀντικείμενο τῆς
ὄρασής του, ἡ μορφή τοῦ αἰσθητοῦ ἀντικειμένου, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη
αὐτὸ μέσω τοῦ ὁποίου βλέπει τὴ μορφή αὐτή, πὺν εἶναι καὶ αὐτὸ
αἰσθητὸ σὲ αὐτό, ὄντας διαφορετικὸ ἀπὸ τὴ μορφή, ἀλλὰ καὶ αἰτία
τοῦ ὅτι ἡ μορφή γίνεται ὄρατή, καὶ τὸ ὁποῖο βλέπεται μαζὶ μέσα στὴ
μορφή καὶ πάνω στὴ μορφή· γι’ αὐτό, στὴν περίπτωση αὐτή, δὲν μετα-
δίδει ξεκάθαρη αἴσθηση τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐπειδὴ τὸ μάτι εἶναι στραμ-
μένο πρὸς τὸ φωτισμένο ἀντικείμενο. Ὅταν ὅμως δὲν ὑπάρχει τίπο-
τε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ αὐτό, τότε τὸ μάτι τὸ βλέπει μονομιᾶς, μὲ μιὰ μα-
τιά· παρ’ ὅλο πὺν ἀκόμη καὶ τότε τὸ βλέπει νὰ βασίζεται πάνω σὲ κά-

10 γενόμενον, μὴ πρὸς ἑτέρῳ, οὐ δύναται ἡ αἴσθησις λαβεῖν.
 ἐπεὶ καὶ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς τὸ ἐν αὐτῷ τάχ' ἂν τὴν αἴσθη-
 σιν ἐξέφυγεν, εἰ μὴ ὄγκος ὑπέκειτο αὐτῷ στερεώτερος. εἰ
 δέ τις φῶς πᾶν εἶναι αὐτὸν λέγοι, τοῦτο ἂν τις λάβοι πρὸς
 15 ἄλλων ὁρωμένων, καὶ ἴσως ὁρατὸν μόνον· τὰ γὰρ ἄλλα ὁ-
 ρατὰ οὐ φῶς μόνον. οὕτω τοίνυν καὶ ἡ τοῦ νοῦ ὄψις· ὁρᾷ
 μὲν καὶ αὕτη δι' ἄλλου φωτὸς τὰ πεφωτισμένα ἐκείνῃ τῇ
 πρώτῃ φύσει, καὶ ἐν ἐκείνοις ὄντος ὁρᾷ· νεύουσα μέντοι
 πρὸς τὴν τῶν καταλαμπομένων φύσιν ἤττον αὐτὸ ὁρᾷ· εἰ
 20 δ' ἀφήσει τὰ ὁρώμενα καὶ δι' οὗ εἶδεν εἰς αὐτὸ βλέπει, φῶς
 ἂν καὶ φωτὸς ἀρχὴν ἂν βλέποι. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ ὥς ἔξω ὄν
 δεῖ τὸν νοῦν τοῦτο τὸ φῶς βλέπειν, πάλιν ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν
 ἰτέον, ὅς ποτε καὶ αὐτὸς οὐ τὸ ἔξω φῶς οὐδὲ τὸ ἀλλότριον
 εἴσεται, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἔξω οἰκεῖόν τι καὶ μᾶλλον στιλπνό-
 25 τερον ἐν ἀκαρεῖ θεᾶται, ἢ νύκτωρ ἐν σκοτῷ [πρὸ αὐτοῦ]
 ἐξ αὐτοῦ προσηδῆσαντος, ἢ ὅταν μηδὲν ἐθελήσας τῶν ἄλ-
 λων βλέπειν προβάλλοιτο πρὸ αὐτοῦ τὴν τῶν βλεφάρων
 φύσιν τὸ φῶς ὅμως προφέρων, ἢ καὶ πιέσαντος τοῦ ἔχοντος
 τὸ ἐν αὐτῷ φῶς ἴδοι. τότε γὰρ οὐχ ὁρῶν ὁρᾷ καὶ μάλιστα
 30 τότε ὁρᾷ· φῶς γὰρ ὁρᾷ· τὰ δ' ἄλλα φωτοειδῆ μὲν ἦν, φῶς δὲ
 οὐκ ἦν. οὕτω δὴ καὶ νοῦς αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων καλύψας
 καὶ συναγαγὼν εἰς τὸ εἶσω μηδὲν ὁρῶν θεάσεται οὐκ ἄλλο
 ἐν ἄλλῳ φῶς, ἀλλ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον καθαρὸν ἐφ' αὐ-
 τοῦ ἐξαίφνης φανέν, ὥστε ἀπορεῖν ὅθεν ἐφάνη, ἔξωθεν ἢ ἔν-
 35 δον, καὶ ἀπελθόντος εἰπεῖν “ἐνδον ἄρα ἦν καὶ οὐκ ἐνδον αὐ.”

8. Ἡ οὐ δεῖ ζητεῖν πόθεν· οὐ γὰρ ἐστὶ τὸ πόθεν· οὔτε
 γὰρ ἔρχεται οὔτε ἀπεισιν οὐδαμοῦ, ἀλλὰ φαίνεται τε καὶ
 οὐ φαίνεται διὸ οὐ χρὴ διώκειν, ἀλλ' ἡσυχῇ μένειν, ἕως ἂν
 φανῇ, παρασκευάσαντα ἑαυτὸν θεατὴν εἶναι, ὥσπερ ὀφθαλ-
 5 μὸς ἀνατολὰς ἡλίου περιμένει· ὁ δὲ ὑπερφανεὶς τοῦ ὁρί-

8. 2-3 Πλάτ., Πρωτ. 166c5

7. 12 ὑπέκειτο Harder, H-S₄: ἐπέκειτο a, H-S₂

25 [] MacKenna

τι άλλο, ἐνῶ ἂν εἶναι μόνο του καὶ ὄχι σὲ κάτι άλλο, ἡ αἴσθησις δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ. Ἀφοῦ καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἴσως θὰ διέφευγε ἀπὸ τὴν αἴσθησίν μας, ἂν δὲν εἶχε ὡς ὑπόστρωμα μιὰ στερεότερη μάζα. Ἄν πάλι ὑποστηρίξει κανεὶς ὅτι αὐτὸς εἶναι ὅλο φῶς, τοῦτο θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ ὅτι βοηθᾷ στὴν κατανόησιν αὐτοῦ πού λέμε· ἀφοῦ τότε θὰ πρόκειται γιὰ φῶς πού δὲν βρίσκεται σὲ καμιά ἀπὸ τὶς μορφές τῶν ἄλλων ὁρατῶν ἀντικειμένων, καὶ ἴσως εἶναι κάτι ὁρατὸ ἀπὸ μόνο του. Διότι τὰ ἄλλα ὁρατὰ δὲν εἶναι μόνον φῶς.

Ἔτσι λοιπὸν εἶναι καὶ ἡ ὄρασις τοῦ νοῦ: βλέπει καὶ τούτῃ μέσω ἐνὸς ἄλλου φωτὸς αὐτὰ πού εἶναι φωτισμένα ἀπὸ τὴν πρωταρχικὴ ἐκείνη φύση, καὶ ἐφόσον ὑπάρχει τὸ φῶς αὐτὸ σὲ ἐκεῖνα. Ἀλλὰ ὅταν στρέφεται πρὸς τὴ φύση ὅσων φωτίζονται, τὸ βλέπει λιγότερο. Ἄν ὅμως ἀφήσει τὰ ὁρατὰ ἀντικείμενα καὶ στρέψει τὴν προσοχή της σὲ αὐτὸ μέσω τοῦ ὁποίου βλέπει, τότε βλέπει τὸ φῶς καὶ τὴν ἀρχὴ τοῦ φωτός. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ νοῦς πρέπει νὰ βλέπει τοῦτο τὸ φῶς ὄχι ὡς κάτι ἔξω ἀπὸ αὐτόν, ἄς ἐπιστρέψουμε πάλι στὸ μάτι, τὸ ὁποῖο καὶ αὐτὸ μερικὲς φορές δὲν ἀντιλαμβάνεται τὸ ἐξωτερικὸ ἢ τὸ ξένο φῶς, ἀλλὰ ἀντικρίσει γιὰ μιὰ στιγμή, πρὶν ἀπὸ τὸ ἔξω, ἓνα δικό του καὶ πιὸ λαμπερό, εἴτε ὅταν τοῦτο ξεπηδάει ἀπὸ τὸ ἴδιο μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, εἴτε ὅταν μὴ θέλοντας νὰ βλέπει τίποτε ἄλλο, κλείνει τὰ βλέφαρά του, βρίσκει ὅμως μπροστά του φῶς, ἢ καὶ ὅταν αὐτὸς πού τὸ ἔχει τὸ πιέσει καὶ ἔτσι δεῖ τὸ φῶς μέσα του. Διότι τότε βλέπει δίχως νὰ βλέπει, καὶ τότε βλέπει κατ' ἐξοχὴν. Ἀφοῦ τότε βλέπει φῶς· ἐνῶ τὰ ἄλλα ἦσαν φωτεινά, δὲν ἦσαν ὅμως φῶς. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁ νοῦς, καλύπτοντας τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὰ ἄλλα καὶ αὐτοσυγκεντρωνόμενος στὸ ἐσωτερικὸ του χωρὶς νὰ βλέπει τίποτε, θὰ ἀντικρίσει ἓνα φῶς νὰ φανερώνηται ξαφνικά, ὄχι μέσα σὲ κάτι ἄλλο, ἀλλὰ αὐτὸ καθαυτό, μόνο, καθαρὸ, ἀνεξάρτητο, ἔτσι πού νὰ προκαλεῖ ἀπορία ἀπὸ ποῦ ἐμφανίστηκε, ἀπ' ἔξω ἢ ἀπὸ μέσα· καὶ ὅταν αὐτὸ φύγει θὰ πεῖ: «Ἦταν λοιπὸν μέσα, ἀλλὰ καὶ ὄχι μέσα.»

8. Ὅμως δὲν πρέπει νὰ ρωτᾶμε ἀπὸ ποῦ· διότι δὲν ὑπάρχει ἀπὸ ποῦ. Ἀφοῦ οὔτε ἔρχεται οὔτε πηγαίνει πουθενά, ἀλλὰ ἢ φαίνεται ἢ δὲν φαίνεται. Π' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ κυνηγᾶμε, ἀλλὰ νὰ παραμένουμε σὲ ἡσυχία μέχρις ὅτου φανερωθεῖ, ἔχοντας προετοιμαστῆ γιὰ νὰ τὸ θεασθοῦμε ὅπως τὸ μάτι προσμένει τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου· καὶ

ζοντος — ἐξ ὠκεανοῦ φασιν οἱ ποιηταί— ἔδωκεν ἑαυτὸν
 θεάσασθαι τοῖς ὄμμασιν. οὕτως δέ, ὃν μιμεῖται ὁ ἥλιος,
 ὑπερσχήσει πόθεν; καὶ τί ὑπερβαλὼν φανήσεται;
 ἢ αὐτὸν ὑπερσχὼν τὸν νοῦν τὸν θεώμενον· ἐστήξεται μὲν
 10 γὰρ ὁ νοῦς πρὸς τὴν θέαν εἰς οὐδὲν ἄλλο ἢ πρὸς τὸ καλὸν
 βλέπων, ἐκεῖ ἑαυτὸν πᾶς τρέπων καὶ διδούς, στὰς δὲ καὶ
 οἶον πληρωθεὶς μένους εἶδε μὲν τὰ πρῶτα καλλίῳ γενόμε-
 νον ἑαυτὸν καὶ ἐπιστίλβοντα, ὡς ἐγγὺς ὄντος αὐτοῦ. ὁ δὲ
 οὐκ ἦει, ὥς τις προσεδόκα, ἀλλ' ἦλθεν ὡς οὐκ ἐλθὼν·
 15 ὥφθη γὰρ ὡς οὐκ ἐλθὼν, ἀλλὰ πρὸ ἀπάντων παρών, πρὶν
 καὶ τὸν νοῦν ἐλθεῖν. εἶναι δὲ τὸν νοῦν τὸν ἐλθόντα καὶ
 τοῦτον εἶναι καὶ τὸν ἀπιόντα, ὅτι μὴ οἶδε ποῦ δεῖ μένειν
 καὶ ποῦ ἐκεῖνος μένει, ὅτι ἐν οὐδενί καὶ εἰ οἶόν τε ἦν καὶ
 αὐτῷ τῷ νῷ μένειν μηδαμοῦ — οὐχ ὅτι ἐν τόπῳ, οὐδὲ γὰρ
 20 οὐδ' αὐτὸς ἐν τόπῳ, ἀλλ' ὅλως μηδαμοῦ— ἦν ἂν αἰεὶ ἐκεῖ-
 νον βλέπων· καίτοι οὐδὲ βλέπων, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ ὣν καὶ οὐ
 δύο. νῦν δέ, ὅτι ἐστὶ νοῦς, οὕτω βλέπει, ὅτε βλέπει, τῷ
 ἑαυτοῦ μὴ νῷ. θαῦμα δὴ, πῶς οὐκ ἐλθὼν πάρεστι, καὶ πῶς
 οὐκ ὦν οὐδαμοῦ οὐδαμοῦ οὐκ ἔστιν ὅπου μὴ ἔστιν. ἔστι
 25 μὲν οὖν οὕτως αὐτόθεν θαυμάσαι, τῷ δὲ γνόντι, τὸ ἐναν-
 τίον εἵπερ ἦν, θαυμάσαι· μᾶλλον δὲ οὐδὲ δυνατόν εἶναι,
 ἵνα τις καὶ θαυμάσῃ. ἔχει δὲ ὧδε·

9. πᾶν τὸ γενόμενον ὑπ' ἄλλου ἢ ἐν ἐκείνῳ ἐστὶ τῷ
 πεποιηκότι ἢ ἐν ἄλλῳ, εἵπερ εἴη τι μετὰ τὸ ποιῆσαν αὐτό·
 ἅτε γὰρ γενόμενον ὑπ' ἄλλου καὶ πρὸς τὴν γένεσιν δεηθὲν
 ἄλλου, ἄλλου δεῖται πανταχοῦ· διόπερ καὶ ἐν ἄλλῳ.
 5 πέφυκεν οὖν τὰ μὲν ὑστάτα ἐν τοῖς πρὸ αὐτῶν ὑστάτοις,
 τὰ δ' [ἐν πρώτοις] ἐν τοῖς προτέροις καὶ ἄλλο ἐν ἄλλῳ, ἕως
 εἰς τὸ πρῶτον ἀρχὴν ὄν. ἀρχὴ δέ, ἅτε μηδὲν ἔχουσα πρὸ

8 6 Όμ., H 422

9. 4 Πλάτ., Πρω. 145b6-7

8. 19-20 ὅτι ἐν τόπῳ· οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτὸς ἐν τόπῳ ἀλλ' ὅλως interpung. H-S₂ 21 ἐν
 Perna: ἐν uel om. a 9. 6 [] Harder 7 ἀρχὴν ὄν H-S₃; ἀρχῆς a

ἐκεῖνος ἐμφανίζεται πάνω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα — «ἀπὸ τὸν Ὠκεανό», λένε οἱ ποιητές — καὶ προσφέρει τὸν ἑαυτό του θέαμα στὰ μάτια μας.

— Ἀλλὰ αὐτός, πού τὸν μμεῖται ὁ ἥλιος, πάνω ἀπὸ τί θὰ ἀνυψωθεῖ; Καὶ ἀπὸ τί ξεπροβάλλοντας θὰ ἐμφανιστεῖ; — Θὰ ἀνυψωθεῖ πάνω ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν νοῦ πού τὸν θεάζεται· διότι ὁ νοῦς θὰ στέκεται ἀκίνητος μπροστὰ στὸ θέαμα, βλέποντας μόνο πρὸς τὴν ὁμορφιά, στρέφοντας καὶ παραδίνοντας ὅλον τὸν ἑαυτό του Ἐκεῖ. Καὶ σταθερός, “γεμάτος ρώμη”, θὰ βλέπει καταρχὰς τὸν ἑαυτό του νὰ γίνεται ὠραιότερος καὶ νὰ λαμποκοπᾷ, καθὼς βρίσκεται κοντὰ σὲ Ἐκεῖνον. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, Ἐκεῖνος δὲν ἔρχεται σὰν κάποιος νὰ τὸν περιμένε, ἀλλὰ ἔρχεται σὰν νὰ μὴν ἔχει ἔρθει· διότι ἐμφανίζεται ὅχι νὰ ἔχει ἔρθει, ἀλλὰ νὰ εἶναι παρὼν πρὶν ἂν ὅλα τὰ ἄλλα, πρὶν ἀκόμη καὶ ὁ νοῦς νὰ ἔρθει. Αὐτὸς πού ἔρχεται καὶ φεύγει εἶναι ὁ νοῦς, ἐξαιτίας τοῦ ὅτι δὲν ξέρει ποῦ πρέπει νὰ μείνει, ἀλλὰ καὶ ποῦ μένει Ἐκεῖνος — ὅτι δὲν μένει μέσα σὲ τίποτα. Καὶ ἂν μπορούσε καὶ ὁ ἴδιος ὁ νοῦς νὰ μὴ μένει πουθενά — ὅχι πὼς βρίσκεται σὲ κάποιον τόπο, ἀφοῦ οὔτε αὐτὸς ὑπάρχει στὸν χώρο, ἀλλὰ ἐννοῶ ἐντελῶς πουθενά —, θὰ ἔβλεπε πάντοτε Ἐκεῖνον· ἢ μᾶλλον δὲν θὰ τὸν ἔβλεπε, ἀλλὰ θὰ ἦταν ἓνα μ' Ἐκεῖνον, καὶ ὅχι δύο. Ἐνῶ τώρα, ἐπειδὴ εἶναι νοῦς, τὸν βλέπει, ὅταν τὸν βλέπει, μὲ αὐτὸ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του πού δὲν εἶναι νοῦς.

Εἶναι πράγματι ἀξιοπερίεργο πὼς εἶναι παρὼν χωρὶς νὰ ἔχει ἔρθει, καὶ πὼς, χωρὶς νὰ βρίσκεται πουθενά, δὲν ὑπάρχει πουθενά μέρος ὅπου νὰ μὴν εἶναι. Καὶ παρ' ὅλο πού μπορεῖ κανεὶς πρὸς στιγμὴν νὰ παραξενευτεῖ πού ἔχουν ἔτσι τὰ πράγματα, ὥστόσο, γιὰ ὅποιον γνωρίζει, θὰ ἦταν παράξενο ἂν συνέβαινε τὸ ἀντίθετο· ἢ μᾶλλον δὲν θὰ ἦταν κἂν δυνατόν, ὥστε νὰ παραξενευτεῖ κανεὶς.

Καὶ τὰ πράγματα ἔχουν ὡς ἐξῆς:

9. Καθετὶ πού γίνεται ἀπὸ κάτι ἄλλο, ἢ βρίσκεται μέσα σὲ αὐτὸ πού τὸ δημιούργησε, ἢ μέσα σὲ κάτι ἄλλο, ἂν ὑπάρχει κάτι ἄλλο μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνο πού τὸ δημιούργησε. Διότι, ἐφόσον ἔγινε ἀπὸ κάτι ἄλλο καὶ χρειάζεται κάτι ἄλλο γιὰ νὰ γίνει, ὅπωςδήποτε ἔχει ἀνάγκη κάτι ἄλλο· γι' αὐτὸ καὶ ἔχουμε ἐνύπαρξή του σὲ κάτι ἄλλο. Ἀπὸ τὴ φύση τους λοιπὸν τὰ τελευταῖα ἐμπεριέχονται στὰ τελευταῖα πρὶν ἀπὸ αὐτά, καὶ τοῦτα στὰ προηγούμενα, καὶ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο, ἕως ὅτου φτάσουμε στὸ πρῶτο, πού ἀποτελεῖ τὴν ἀρχή. Ἀλλὰ ἡ ἀρχή, ἐφόσον

αὐτῆς, οὐκ ἔχει ἐν ὅτῳ ἄλλῳ· μὴ ἔχουσα δ' ἐν ὅτῳ αὕτη
 τῶν ἄλλων ὄντων ἐν τοῖς πρὸ αὐτῶν τὰ ἄλλα περιείληφε
 10 πάντα αὐτῇ· περιλαβοῦσα δὲ οὗτ' ἐσκεδάσθη εἰς αὐτὰ καὶ
 ἔχει οὐκ ἐχομένην. ἔχουσα δὴ καὶ αὐτὴ οὐκ ἐχομένη οὐκ
 ἔστιν ὅπου μὴ ἔστιν· εἰ γὰρ μὴ ἔστιν, οὐκ ἔχει. εἰ δὲ μὴ
 ἔχεται, οὐκ ἔστιν· ὥστε ἔστι καὶ οὐκ ἔστι, τῷ μὲν μὴ
 περιέχεσθαι οὐκ οὔσα, τῷ δ' εἶναι παντὸς ἐλευθέρα οὐδα-
 15 μοῦ κωλυομένη εἶναι. εἰ γὰρ αὖ κεκώλυται, ὥρισται ὑπ'
 ἄλλου, καὶ τὰ ἐφεξῆς ἄμοιρα αὐτοῦ, καὶ μέχρι τούτου ὁ
 θεός, καὶ οὐδ' ἂν ἔτι ἐφ' αὐτοῦ, ἀλλὰ δουλεύων τοῖς μετ'
 αὐτόν. τὰ μὲν οὖν ἐν τινι ἐκεῖ ἔστιν, οὗ ἔστιν· ὅσα δὲ μὴ
 20 ποῦ, οὐκ ἔστιν ὅπου μὴ. εἰ γὰρ μὴ ἐνθαδί, δηλονότι ἄλλος
 αὐτὸν κατέχει τόπος, καὶ ἐνθαδὶ ἐν ἄλλῳ, ὥστε ψεῦδος
 τὸ οὐ ποῦ. εἰ οὖν ἀληθὲς τὸ οὐ ποῦ καὶ ψεῦδος τὸ ποῦ,
 ἵνα μὴ ἐν ἄλλῳ, οὐδενὸς ἂν ἀποστατοῖ. εἰ δὲ μηδενὸς ἀπο-
 στατεῖ οὐ ποῦ ὢν, πανταχοῦ ἔσται ἐφ' ἑαυτοῦ. οὐδὲ γὰρ
 25 ὅλον πανταχοῦ οὐδενὸς [ἐνὸς] ἔχοντος αὐτὸ οὐδ' αὖ μὴ
 ἔχοντος· ἐχομένου ἄρα ὁτουοῦν. ὅρα δὲ καὶ τὸν κόσμον,
 ὅτι, ἐπεὶ μηδεὶς κόσμος πρὸ αὐτοῦ, οὐκ ἐν κόσμῳ αὐτὸς
 οὐδ' αὖ ἐν τόπῳ· τίς γὰρ τόπος πρὶν κόσμον εἶναι; τὰ δὲ
 30 μέρη ἀνηρτημένα εἰς αὐτὸν καὶ ἐν ἐκείνῳ. ψυχὴ δὲ οὐκ ἐν
 ἐκείνῳ, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐν αὐτῇ· οὐδὲ γὰρ τόπος τὸ σῶμα τῇ
 ψυχῇ, ἀλλὰ ψυχὴ μὲν ἐν νῷ, σῶμα δὲ ἐν ψυχῇ, νοῦς δὲ ἐν
 ἄλλῳ· τούτου δὲ οὐκέτι ἄλλο, ἢν' ἂν ἦν ἐν αὐτῷ· οὐκ ἐν
 ὁτῶοῦν ἄρα· ταύτῃ οὖν οὐδαμῇ. ποῦ οὖν τὰ ἄλλα; ἐν αὐτῷ.

δὲν ἔχει τίποτα πρὶν ἀπὸ αὐτήν, δὲν θὰ εἶναι μέσα σὲ τίποτε ἄλλο. Καὶ ἐφόσον τούτη δὲν ἔχει μέσα σὲ τί ἄλλο νὰ εἶναι, ἐνῶ τὰ ἄλλα ἐμπεριέχονται σὲ ὅσα προηγούνται, περιέχει αὐτὴ τὰ πάντα. Ἐνῶ ὅμως τὰ περιέχει, δὲν διασκορπίζεται σὲ αὐτά, καὶ τὰ περιέχει δίχως νὰ περιέχεται ἀπὸ αὐτά. Καθὼς λοιπὸν τὰ περιέχει χωρὶς νὰ περιέχεται, δὲν ὑπάρχει τίποτε ὅπου νὰ μὴν εἶναι· ἀφοῦ ἂν δὲν εἶναι, δὲν θὰ τὸ περιέχει. Ἐφόσον ὅμως δὲν περιέχεται, δὲν εἶναι. Ἄρα εἶναι καὶ δὲν εἶναι· δὲν εἶναι, ἐφόσον δὲν περιέχεται, ὅμως μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐλεύθερη ἀπὸ τὰ πάντα, δὲν ἐμποδίζεται πουθενὰ ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι. Διότι ἄλλωστε, ἂν ἐμποδιζόταν, θὰ περιοριζόταν ἀπὸ κάτι ἄλλο, ὅποτε τὰ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ δὲν θὰ μετεῖχαν σὲ αὐτόν, καὶ ὁ Θεὸς θὰ ἔφτανε μόνο μέχρις ἐκεῖ. Ὅποτε δὲν θὰ ἦταν πιά ἀνεξάρτητος, ἀλλὰ δοῦλος ὅσων εἶναι μετὰ ἀπὸ αὐτόν.

Αὐτὰ λοιπὸν ποὺ βρίσκονται μέσα σὲ κάτι εἶναι ἐκεῖ ὅπου εἶναι· ἐνῶ ὅσα δὲν βρίσκονται κάπου, δὲν ὑπάρχει κάπου ὅπου νὰ μὴν εἶναι. Διότι, ἂν ποῦμε ὅτι Ἐκεῖνος δὲν εἶναι σὲ ἓνα συγκεκριμένο μέρος, τότε προφανῶς θὰ ἐμπεριέχεται σὲ κάποιον ἄλλο τρόπο καὶ θὰ εἶναι μέσα σὲ αὐτὸν τὸν ἄλλο, ὅποτε θὰ ἀποτελεῖ ψεῦδος ὅτι δὲν εἶναι κάπου. Ἐφόσον λοιπὸν εἶναι ἀληθές ὅτι Ἐκεῖνος δὲν εἶναι κάπου καὶ εἶναι ψευδές ὅτι εἶναι κάπου — ἔτσι ὥστε νὰ μὴ βρίσκεται μέσα σὲ κάτι ἄλλο — δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπουσιάζει ἀπὸ τίποτε. Ἀλλὰ ἐφόσον δὲν ἀπουσιάζει ἀπὸ τίποτε, ἀφοῦ δὲν εἶναι κάπου, θὰ εἶναι παντοῦ ἀνεξάρτητος. Δὲν εἶναι τὸ ἓνα μέρος τοῦ ἐδῶ καὶ τὸ ἄλλο ἐκεῖ, καὶ οὔτε εἶναι ὅλο σὲ ἓνα συγκεκριμένο μέρος· εἶναι ἐπομένως ὅλο παντοῦ, χωρὶς τίποτε νὰ τὸ περιέχει, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ μὴν τὸ περιέχει. Ἄρα τὸ καθετὶ περιέχεται σὲ αὐτό.

Ἀλλὰ ἄς κοιτάξουμε τὸν κόσμον· ἐφόσον δὲν ὑπάρχει κανένας ἄλλος κόσμος ποὺ νὰ προηγεῖται ἀπὸ αὐτόν, δὲν εἶναι ὁ ἴδιος ἐνδοκοσμικός, οὔτε καὶ μέσα στὸν χῶρο· διότι ποιὸς χῶρος ὑπάρχει πρὶν νὰ ὑπάρξει κόσμος; Τὰ μέρη τοῦ ὅμως ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτόν καὶ βρίσκονται μέσα σ' ἐκεῖνον. Ἀλλὰ ἡ Ψυχὴ δὲν εἶναι μέσα σ' ἐκεῖνον, ἐκεῖνος εἶναι μέσα σὲ αὐτήν. Οὔτε τὸ σῶμα ἀποτελεῖ τόπο τῆς Ψυχῆς, ἀλλὰ ἡ Ψυχὴ βρίσκεται μέσα στὸν Νοῦ, τὸ σῶμα μέσα στὴν Ψυχὴ καὶ ὁ Νοῦς μέσα σὲ κάτι ἄλλο. Ὅμως ἀπ' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει πιά ἄλλο, ὥστε νὰ εἶναι μέσα του. Ἄρα δὲν ἐμπεριέχεται σὲ τίποτε· ὅποτε λοιπὸν δὲν εἶναι πουθενά.

οὔτε ἄρα ἀφέστηκε τῶν ἄλλων οὔτε αὐτὸς ἐν αὐτοῖς ἐστίν
 35 οὐδὲ ἐστίν οὐδὲν ἔχον αὐτό, ἀλλ' αὐτὸ ἔχει τὰ πάντα.
 διὸ καὶ ταύτῃ ἀγαθὸν τῶν πάντων, ὅτι καὶ ἐστὶ καὶ ἀνήρ-
 τηται πάντα εἰς αὐτὸ ἄλλο ἄλλως. διὸ καὶ ἀγαθώτερα
 ἕτερα ἐτέρων, ὅτι καὶ μᾶλλον ὄντα ἕτερα ἐτέρων.

10. Ἀλλὰ σὺ μή μοι δι' ἐτέρων αὐτὸ ὄρα· εἰ δὲ μή,
 ἔχνος ἂν ἴδοις, οὐκ αὐτό· ἀλλ' ἐννόει, τί ἂν εἴῃ τοῦτο, ὃ ἐστὶ
 λαβεῖν ἐφ' ἑαυτοῦ ὃν καθαρὸν οὐδενὶ μιγνύμενον μετεχόν-
 των ἀπάντων αὐτοῦ μηδενὸς ἔχοντος αὐτό· ἄλλο μὲν γὰρ
 5 οὐδὲν τοιοῦτον, δεῖ δέ τι τοιοῦτον εἶναι. τίς ἂν οὖν τὴν
 δύναμιν αὐτοῦ ἔλοι ὁμοῦ πᾶσαν; εἰ γὰρ ὁμοῦ πᾶσαν, τί
 ἂν τις αὐτοῦ διαφέρει; κατὰ μέρος ἄρα; ἀλλὰ προσβαλεῖς
 μὲν ἀθρόως ὃ προσβάλλων, ὅλον δὲ οὐκ ἀπαγγελεῖς· εἰ δὲ
 μή, νοῦς νοῶν ἔση, καὶ τύχης, ἐκεῖνός σε ἐκφεύξεται,
 10 μᾶλλον δὲ σὺ αὐτόν. ἀλλ' ὅταν μὲν ὀρᾷς, ὅλον βλέπε· ὅταν
 δὲ νοῇς, ὃ τι ἂν μνημονεύσης αὐτοῦ, νόει, ὅτι τὰγαθόν —
 ζωῆς γὰρ ἔμφρονος καὶ νοερᾶς αἴτιος δύναμις ὢν, ἀφ' οὗ
 ζωὴ καὶ νοῦς ὃ τί <τε> οὐσίας καὶ τοῦ ὄντος — ὅτι ἐν —
 ἀπλοῦν γὰρ καὶ πρῶτον — ὅτι ἀρχή — ἀπ' αὐτοῦ γὰρ πάν-
 15 τα· ἀπ' αὐτοῦ κίνησις ἢ πρώτη — οὐ γὰρ ἐν αὐτῷ — ἀπ'
 αὐτοῦ στάσις, ὅτι αὐτὸς μὴ ἐδεῖτο· οὐ γὰρ κινεῖται
 οὐδ' ἐστήκεν· οὐδὲ γὰρ εἶχεν οὔτε ἐν ᾧ στήσεται οὔτε ἐν
 ᾧ κινηθήσεται· περὶ τί γὰρ ἢ πρὸς τί ἢ ἐν τίνι; πρῶτος γὰρ
 αὐτός. ἀλλ' οὐδὲ πεπερασμένος [εἶναι]· ὑπὸ τίνος γάρ;
 20 ἀλλ' οὐδ' ἄπειρος ὡς μέγεθος· ποῦ γὰρ ἔδει προελθεῖν
 αὐτόν ἢ ἵνα τί γένηται αὐτῷ οὐδενὸς δεομένῳ; τὸ δ' ἄπει-
 ρον ἢ δύναμις ἔχει· οὐ γὰρ ἄλλως ποτὲ οὐδ' ἐπιλείπει,
 ὅπου καὶ τὰ μὴ ἐπιλείποντα δι' αὐτόν.

10. 12 Πλάτ., Πολ. 521a4

16-17 Πλάτ., Πρωτ. 139b3

10. 9 σε Müller: δὲ a
19 [] Beutler13 ὃ τί <τε> H-S₃, arab.: ὅτι a

22 ἢ Harder: ἡ a

15 οὐ γὰρ Harder: οὐκ a

—Ποῦ βρίσκονται λοιπὸν τὰ ἄλλα; —Μέσα σὲ αὐτό. Ἐπομένως οὔτε βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὰ ἄλλα, οὔτε εἶναι ὁ ἴδιος μέσα σὲ αὐτά, οὔτε ὑπάρχει τίποτα πού νὰ τὸ περιέχει, ἀλλὰ αὐτὸ περιέχει τὰ πάντα. Γι' αὐτὸ εἶναι καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο Ἄγαθὸ γιὰ τὰ πάντα, ἐπειδὴ τὰ πάντα καὶ ὑπάρχουν καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτό, καθένα μὲ ἄλλον τρόπο. Ἐξ οὗ καὶ μερικὰ εἶναι περισσότερο ἀγαθὰ ἀπὸ ἄλλα· ἐπειδὴ τὰ μὲν εἶναι περισσότερο ὄντα ἀπὸ τὰ δέ.

10. Ἀλλὰ σὺ μὴ μοῦ τὸ κοιτάζεις μέσα ἀπὸ ἄλλα πράγματα· ἀλλιῶς θὰ δεῖς ἓνα ἵχνος του, ὅχι αὐτὸ τὸ ἴδιο. Καὶ σκέψου τί θὰ εἶναι αὐτό, τὸ ὁποῖο μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ συλλάβει ὡς ἀνεξάρτητο, καθαρὸ, χωρὶς νὰ εἶναι ἀναμειγμένο μὲ τίποτα, μὲ τὰ πάντα νὰ μετέχουν σὲ αὐτό καὶ τίποτε νὰ μὴν τὸ περιέχει. Δὲν ὑπάρχει ἄλλο τέτοιο, ὅμως κάτι τέτοιο πρέπει νὰ ὑπάρχει.

—Ποιὸς λοιπὸν θὰ μποροῦσε νὰ συλλάβει ὅλη μαζὶ τὴ δύναμή του; Ἀφοῦ, ἂν τὴ συλλάβει κανεὶς ὅλη μαζὶ, σὲ τί θὰ διαφέρει ἀπὸ Ἐκεῖνο; Ὅποτε λοιπὸν θὰ τὸ συλλάβει μερικὰ; —Ὅμως ἐσὺ πού τὸ ἀντικρίζεις, ἐνῶ θὰ τὸ ἀντικρίσεις ὅλο μαζὶ, δὲν θὰ τὸ ἀνάγγεις ὁλόκληρο. Ἄν ὅμως ὅχι, θὰ εἶσαι νοῦς πού νοεῖ, καὶ ἀκόμη καὶ ἂν τὸ πετύχεις, Ἐκεῖνος θὰ σοῦ ξεφεύγει — ἢ μᾶλλον ἐσὺ θὰ ξεφεύγεις ἀπὸ αὐτόν. Ὅταν λοιπὸν τὸν βλέπεις, κοιτάζε τον ὡς σύνολο. Ἐνῶ, ὅταν νοεῖς ὅ,τι θυμᾶσαι ἀπὸ αὐτόν, τότε σκέψου ὅτι εἶναι τὸ Ἄγαθὸ —ἀφοῦ εἶναι ἡ αἰτία «ζωῆς φρόνιμης» καὶ νοητικῆς, καθὼς εἶναι ἡ δύναμη ἀπ' ὅπου προέρχονται ἡ Ζωή, ὁ Νοῦς, καθὼς καὶ ὅ,τι ἀνήκει στὴν Οὐσία καὶ τὸ Ὄν— ὅτι εἶναι Ἐν —ἀφοῦ εἶναι ἀπλὸ καὶ πρῶτο— ὅτι εἶναι ἀρχή — ἀφοῦ ἀπ' αὐτόν προκύπτουν τὰ πάντα: ἀπὸ αὐτόν ἡ πρωταρχικὴ Κίνησις —ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε μέσα του— ἀπ' αὐτόν καὶ ἡ Στάσις — ἀφοῦ ὁ ἴδιος δὲν τὴ χρειάζεται. «Δὲν κινεῖται οὔτε στέκεται», διότι δὲν ἔχει οὔτε ποῦ νὰ σταθεῖ οὔτε σὲ τί νὰ κινηθεῖ. Γύρω ἀπὸ τί ἢ πρὸς τί ἢ μέσα σὲ τί νὰ κινηθεῖ; Ἀφοῦ αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος.

Οὔτε πεπερασμένος εἶναι· διότι ἀπὸ τί; Ἀλλὰ οὔτε ἄπειρος ὡς μέγεθος· νὰ φτάσει ποῦ ἢ ἐπιδιώκοντας νὰ ἀποκτήσει τί, αὐτὸς πού δὲν χρειάζεται τίποτε; Ὅμως κατέχει τὴν ἀπειρίαν ὡς δυνατότητα· διότι ποτὲ δὲν ἀλλάζει οὔτε σταματᾷ, ἐφόσον καὶ αὐτὰ πού δὲν σταματοῦν νὰ ὑπάρχουν ὑπάρχουν χάρη σὲ αὐτόν.

11. Καὶ τὸ ἄπειρον τούτῳ τῷ μὴ πλέον ἑνὸς εἶναι μηδὲ
 ἔχειν πρὸς ὃ ὀριεῖ τι τῶν ἑαυτοῦ· τῷ γὰρ ἑν εἶναι οὐ μεμέ-
 τρηται οὐδ' εἰς ἀριθμὸν ἤκει. οὐτ' οὖν πρὸς ἄλλο οὔτε πρὸς
 αὐτὸ πεπέρανται· ἐπεὶ οὕτως ἂν εἴη καὶ δύο. οὐδὲ σχῆμα
 5 τοίνυν, ὅτι μηδὲ μέρη, οὐδὲ μορφή· μὴ τοίνυν ζῆτει θνητοῖς
 ὄμμασι τοῦτο, οἷόν φησιν ὁ λόγος, μηδ' ὅτι οὕτως ἐστὶν
 ἰδεῖν, ὥς ἂν τις ἀξιώσκειε πάντα αἰσθητὰ εἶναι ὑπο-
 λαμβάνων. [τὸ μάλιστα πάντων ἀναιρεῖ] ἃ γὰρ ἡγεῖται τις
 εἶναι μάλιστα, ταῦτα μάλιστα οὐκ ἔστι· τὸ δὲ μέγα ἡττόν
 10 ἐστι· τὸ δὲ πρῶτον ἀρχὴ τοῦ εἶναι καὶ κυριώτερον αὐτῇ τῆς
 οὐσίας· ὥστε ἀντιστρεπτέον τὴν δόξαν· εἰ δὲ μή, κατα-
 λελείψῃ ἔρημος θεοῦ, οἷον οἱ ἐν ταῖς ἐορταῖς ὑπὸ γα-
 στριμαργίας πλήσαντες ἑαυτούς, ὧν οὐ θέμις λαβεῖν
 τοὺς εἰσιόντας πρὸς τοὺς θεοὺς, νομίσαντες μᾶλλον ἐκεῖνα
 15 ἐναργέστερα εἶναι τῆς θεάς τοῦ θεοῦ, ὃ ἐορτάζειν προσή-
 κει, οὐ μετέσχον τῶν ἐκεῖ ἱερῶν. καὶ γὰρ ἐν τούτοις τοῖς
 ἱεροῖς ὁ θεὸς οὐχ ὁρώμενος ἀπιστεῖσθαι ποιεῖ ὥς οὐκ ὦν
 τοῖς ἐναργές νομίζουσι μόνον, ὃ τῇ σαρκὶ μόνον ἴδοιεν·
 οἷον εἴ τινες διὰ βίου κοιμώμενοι ταῦτα μὲν πιστὰ καὶ
 20 ἐναργῇ νομίζοιεν τὰ ἐν τοῖς ὀνειράσιν, εἰ δέ τις αὐτοὺς
 ἐξεγείρειεν, ἀπιστήσαντες τοῖς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνεω-
 γότων ὀφθεῖσι πάλιν καταδαρθάνοιεν.

12. Χρὴ δὲ βλέπειν ὃ ἕκαστα δεῖ αἰσθάνεσθαι, ὀφθαλ-
 μοῖς μὲν ἄλλα, ὥσιν δὲ ἕτερα, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως· καὶ τῷ
 νῷ πιστεύειν ἄλλα ὁρᾶν, καὶ μὴ τὸ νοεῖν ἀκούειν νομίζειν
 ἢ ὁρᾶν, ὥσπερ ἂν εἰ τοῖς ὥσιν ἐπιτάττοιεν βλέπειν, καὶ τὰς
 5 φωνὰς οὐκ εἶναι, ὅτι μὴ ὁρῶνται. χρὴ δὲ ἐννοεῖν, ὥς εἰσιν
 ἐπιλελησμένοι, οὗ καὶ ἐξ ἀρχῆς εἰς νῦν ποθοῦσι καὶ ἐφίεν-
 ται αὐτοῦ. πάντα γὰρ ὁρέγεται ἐκείνου καὶ ἐφίεται αὐτοῦ
 φύσεως ἀνάγκη, ὥσπερ ἀπομεμαντευμένα, ὥς ἄνευ αὐτοῦ
 οὐ δύναται εἶναι. καὶ τοῦ μὲν καλοῦ ἤδη οἷον εἰδόσι καὶ

11. 11-12 Πλάτ., Νόμ. 716b1

12-13 Πλάτ., Φαίδ. 81e6

11. 7 post αἰσθητὰ add. <ᾶ> Igal, H-S₂
 corr.), Ficino: εἰδέναι cett.

8 [] deleui

12. 9 εἶναι cod. (ante

11. Καὶ εἶναι ἄπειρο ἐπειδὴ δὲν εἶναι περισσότερο ἀπὸ ἓνα, καὶ ἐπειδὴ τίποτε ἀπὸ αὐτὸ δὲν ἔχει κάποιο ὄριο. Ἐφόσον εἶναι ἓνα, δὲν μετρίεται οὔτε ἀριθμεῖται. Δὲν ἔχει λοιπὸν ὄρια οὔτε ὡς πρὸς κάτι ἄλλο, οὔτε ὡς πρὸς τὸν ἑαυτὸ του — ἀφοῦ ἔτσι θὰ ἦταν καὶ δύο. Οὔτε σχῆμα ἐπομένως — ἀφοῦ δὲν ἔχει μέρη — οὔτε μορφή. Μὴ ζητᾷς λοιπὸν νὰ τὸ δεῖς «μὲ μάτια θνητά», πὺν λένε, οὔτε ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἰδωθεῖ ἔτσι, ὅπως θὰ περίμενε κάποιος πὺν θεωρεῖ πὺς τὰ πάντα εἶναι αἰσθητά. Διότι αὐτὰ πὺν νομίζει κανεῖς πὺς εἶναι περισσότερο ὑπαρκτά, τοῦτα εἶναι περισσότερο ἀνύπαρκτα: καὶ τὸ μεγαλύτερο σὲ μέγεθος ἔχει τὴ λιγότερη ὑπαρξη. Ἐνῶ τὸ πρωταρχικὸ ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴ τοῦ εἶναι καὶ εἶναι πὺν κύριο καὶ ἀπὸ τὴν Οὐσία.

Πρέπει ἐπομένως νὰ ἀντιστρέψουμε αὐτὴ τὴν πεποίθησι. Ἀλλιῶς θὰ ἀπομείνεις ἀποστερημένος ἀπὸ Θεό, ὅπως αὐτοὶ οἱ ὅποιοι στίς γιορτὲς ἀπὸ «γαστριμαργία» γεμίζουν τὸν ἑαυτὸ τους μὲ πράγματα πὺν δὲν εἶναι σωστὸ νὰ δέχεται ὅποιος πλησιάζει τοὺς θεούς, νομίζοντας ὅτι ἐκεῖνα εἶναι πὺν σίγουρα ἀπὸ τὴ θέασι τοῦ θεοῦ γιὰ τὸν ὅποιο γίνεται ἡ γιορτὴ, καὶ ἔτσι δὲν συμμετέχουν στίς ἐκεῖ ἱερουργίες. Διότι σὲ τοῦτες τίς ἱερὲς τελετὲς ὁ Θεός, ἐπειδὴ δὲν τὸν βλέπουμε, κάνει ὅσους νομίζουν σίγουρο μόνον αὐτὸ πὺν βλέπουν μὲ τὴ σάρκα νὰ δυσπιστοῦν γιὰ τὸ ἂν ὑπάρχει: ὅπως, ἂν κάποιοι κοιμόντουσαν σὲ ὅλη τους τὴ ζωὴ, θὰ θεωροῦσαν πειστικὰ καὶ σίγουρα αὐτὰ πὺν βλέπουν στὰ ὄνειρά τους, ἐνῶ ἂν κανεῖς τοὺς ξυπνοῦσε, δὲν θὰ πίστευαν ὅσα θὰ ἔβλεπαν ἀνοίγοντας τὰ μάτια τους, καὶ θὰ κοιμόντουσαν πάλι.

12. Κάθε πράγμα ὅμως πρέπει νὰ τὸ ἀντιλαμβανόμαστε μὲ αὐτὸ πὺν εἶναι κατάλληλο νὰ τὸ αἰσθανθεῖ: ἄλλα μὲ τὰ μάτια, ἄλλα μὲ τὰ αὐτιά κ.ο.κ. Καὶ νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι μὲ τὸν νοῦ ἀντιλαμβανόμαστε ἄλλα πράγματα, καὶ νὰ μὴ νομίζουμε πὺς ἡ νόσι ἀκούει ἢ βλέπει τοῦτο θὰ ἦταν σὰν νὰ εἶχε κανεῖς τὴν ἀπαίτησι ἀπὸ τὰ αὐτιά νὰ βλέπουν, ἢ νὰ ἰσχυρίζοταν ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἤχοι ἐπειδὴ δὲν τοὺς βλέπουμε. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἔχουμε ὑπόψι μας ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν λησμονήσει αὐτὸ πὺν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μέχρι τώρα εἶναι τὸ ἀντικείμενο τοῦ πόθου καὶ τῆς ἔφεσῆς τους. Διότι τὰ πάντα λαχταροῦν Ἐκεῖνο, καὶ τὸ ποθοῦν ἀπὸ φυσικὴ ἀναγκαιότητα, σὰν νὰ μαντεύουν ὅτι χωρὶς αὐτὸ δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν. Ἡ ἀντίληψι καὶ τὸ θάμβος

10 ἐγρηγορόσιν ἢ ἀντίληψις καὶ τὸ θάμβος, καὶ τοῦ ἔρωτος ἢ
 ἔγερσις· τὸ δ' ἀγαθόν, ἅτε πάλαι παρὸν εἰς ἔφεσιν σύμφυ-
 τον, καὶ κοιμωμένοις πάρεστι καὶ οὐ θαμβεῖ ποτε ἰδόντας,
 ὅτι σύνεστιν αἰεὶ καὶ οὐποτε ἢ ἀνάμνησις· οὐ μὴν ὁρῶσιν
 αὐτό, ὅτι κοιμωμένοις πάρεστι. τοῦ δὲ καλοῦ ὁ ἔρως, ὅταν
 15 παρῇ, ὁδύνας δίδωσιν, ὅτι δεῖ ἰδόντας ἐφίεσθαι. δεύτερος
 ὢν οὗτος ὁ ἔρως καὶ ἥδη συνιέντων μᾶλλον δεύτερον μη-
 νύει τὸ καλὸν εἶναι ἢ δὲ ἀρχαιοτέρα τούτου καὶ ἀναίσθητος
 ἔφεσις ἀρχαιότερόν φησι καὶ τὰγαθὸν εἶναι καὶ πρότερον
 τούτου. καὶ οἷονται δὲ τὰγαθὸν λαβόντες ἀρκεῖν αὐτοῖς
 20 ἅπαντες· εἰς γὰρ τὸ τέλος ἀφῖχθαι τὸ δὲ καλὸν οὔτε πάντες
 εἶδον γενόμενόν τῷ τε καλὸν αὐτῷ οἷονται εἶναι, ἀλλ'
 οὐκ αὐτοῖς, οἷα καὶ τὸ τῇδε κάλλος· τοῦ γὰρ ἔχοντος τὸ
 κάλλος εἶναι. καὶ καλοῖς εἶναι δοκεῖν ἀρκεῖ, κἂν μὴ ᾧσι
 τὸ δ' ἀγαθὸν οὐ δόξη ἐθέλουσιν ἔχειν. ἀντιποιοῦνται γὰρ
 25 μάλιστα τοῦ πρώτου καὶ φιλονεικοῦσι καὶ ἐρίζουσι τῷ κα-
 λῷ, ὥς καὶ αὐτῷ γεγονότι ὥσπερ αὐτοί· οἷον εἴ τις
 ὕστερος ἀπὸ βασιλέως τῷ μετὰ βασιλέα εἰς ἀξίωσιν ἴσην
 βούλοιο ἵεναι, ὥς ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνῳ γεγεννη-
 μένος, ἀγνοῶν ὥς ἀνήρτηται μὲν καὶ αὐτὸς εἰς βασιλέα,
 30 ἔστι δὲ ἐκεῖνος πρὸ αὐτοῦ. ἀλλ' οὖν ἢ τῆς πλάνης αἰτία τὸ
 μετέχειν ἄμφω τοῦ αὐτοῦ καὶ πρότερον τὸ ἐν ἀμφοτέρων
 εἶναι, καὶ ὅτι κακεῖ τὸ μὲν ἀγαθὸν αὐτὸ οὐ δεῖται τοῦ κα-
 λοῦ, τὸ δὲ καλὸν ἐκείνου. καὶ ἔστι δὲ τὸ μὲν ἥπιον καὶ προσ-
 ηνὲς καὶ ἀβρότερον καί, ὥς ἐθέλει τις, παρὸν αὐτῷ· τὸ δὲ
 35 θάμβος ἔχει καὶ ἔκπληξιν καὶ συμμιγῇ τῷ ἀλγύνοντι τὴν
 ἡδονήν. καὶ γὰρ αὖ καὶ ἔλκει ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ τοὺς οὐκ εἰ-
 δότας, ὥσπερ ἀπὸ πατρὸς τὸ ἐρώμενον· νεώτερον γάρ· τὸ
 δὲ πρεσβύτερον οὐ χρόνῳ, ἀλλὰ τῷ ἀληθεῖ, ὃ καὶ τὴν δύ-

ἀπὸ τὸ Ὠραῖο, καθὼς καὶ τὸ ξύπνημα τοῦ ἔρωτα, συμβαίνει σὲ ὅσους ἤδη γνωρίζουν, κατὰ κάποιον τρόπο, καὶ εἶναι ξυπνητοί· ἐνῶ τὸ Ἀγαθόν, ἀφοῦ ὑπάρχει ἀπὸ πρὶν ὥστε νὰ προκαλεῖ ἔμφυτες παρορμήσεις, εἶναι παρὸν ἀκόμη καὶ σὲ ὅσους κοιμοῦνται, καὶ ὅταν κάποτε τὸ δοῦν δὲν τοὺς θαμπώνει, ἐπειδὴ βρίσκεται πάντοτε μαζί τους καὶ δὲν τὸ ξαναθυμοῦνται κάποια συγκεκριμένη στιγμή. Ὡστόσο δὲν τὸ βλέπουν ἐπειδὴ, ἐνῶ αὐτὸ εἶναι παρὸν, αὐτοὶ κοιμοῦνται.

Ὁ ἔρωτας γιὰ τὸ Ὠραῖο, ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ὅταν ὑπάρξει, προκαλεῖ ὀδύνη, ἐπειδὴ πρέπει νὰ τὸ δοῦμε γιὰ νὰ τὸ ποθήσουμε. Ἐφ' ὅσον τοῦτος ὁ ἔρωτας εἶναι δευτερογενὴς καὶ ἀνακύπτει ὅταν πιά ἔχουμε ἀποκτήσει συνείδηση, τοῦτο δείχνει πὼς τὸ Ὠραῖο εἶναι δευτερογενές. Ἐνῶ ἡ πιὸ ἀρχέγονη καὶ ἀσυναίσθητη παρόρμηση δείχνει καὶ πὼς τὸ Ἀγαθὸ εἶναι πιὸ ἀρχέγονο καὶ πὼς προηγεῖται ἀπὸ τοῦτο. Ἐπίσης, ὅσοι φτάσουν τὸ Ἀγαθόν, τὸ θεωροῦν ὅλοι πὼς τοὺς ἀρκεῖ· ἀφοῦ ἔχουν φτάσει στὸν τελικὸ τους στόχο. Ἐνῶ τὸ Ὠραῖο δὲν τὸ γνωρίζουν ὅλοι καί, ὅταν παρουσιαστεῖ, νομίζουν πὼς εἶναι ὠραῖο μόνον γι' αὐτὸν ποὺ τὸ ἀποκτᾷ καὶ ὄχι γι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ὁμορφιὰ ἐδῶ πέρα· διότι ἐδῶ ἡ ὁμορφιὰ ἀνήκει σὲ αὐτὸν ποὺ τὴν κατέχει. Ἐξ ἄλλου μᾶς ἀρκεῖ τὰ πράγματα νὰ φαίνονται ὠραῖα, κι ἂς μὴν εἶναι· ἐνῶ τὸ Ἀγαθὸ κανεὶς δὲν θέλει νὰ τὸ ἔχει φαινομενικά. Μερικοὶ μάλιστα διεκδικοῦν τὴν πρωτιά καὶ φιλονεικοῦν καὶ ἐρίζουν μὲ τὸ Ὠραῖο λέγοντας ὅτι καὶ αὐτὸ εἶναι, ὅπως καὶ οἱ ἴδιοι, δημιούργημα Ἐκείνου. Εἶναι σὰν κάποιος κατώτερος ἀπὸ τὸν βασιλιά νὰ εἶχε τὴν ἀξίωση νὰ βρίσκεται στὴν ἴδια μοίρα μὲ τὸν πρῶτο ἀκόλουθο τοῦ βασιλιά, ἐπειδὴ ἔχει τὴν ἴδια προέλευση μὲ ἐκεῖνον, ἀγνοώντας ὅτι, ναὶ μὲν ἐξαρτᾶται καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν βασιλιά, ὅμως ἐκεῖνος προηγεῖται ἀπ' αὐτόν. Ἡ αἰτία λοιπὸν αὐτῆς τῆς πλάνης εἶναι ὅτι καὶ οἱ δύο μετέχουν στὸ ἴδιο, καὶ ὅτι ἐκεῖνο τὸ Ἐν προηγεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς δύο, καθὼς καὶ ὅτι καὶ Ἐκεῖ τὸ ἴδιο τὸ Ἀγαθὸ δὲν χρειάζεται τὸ Ὠραῖο, ἐνῶ τὸ Ὠραῖο χρειάζεται Ἐκεῖνο.

Καὶ τὸ ἓνα εἶναι ἡπιο, εὐχάριστο, ἄβρὸ καὶ ὅταν τὸ θέλει κανεὶς, τὸ ἔχει· ἐνῶ τὸ ἄλλο ἔχει θάμβος καὶ παραφορὰ καὶ ἡδονὴ ἀνάμικτη μὲ πόνο. Ἀλλὰ καὶ ἀποτραβάει ὅσους δὲν ἔχουν γνώση ἀπὸ τὸ Ἀγαθόν, ὅπως τὸ ἀντικείμενο τοῦ ἔρωτα ἀποτραβάει τὸ παιδί ἀπὸ τὸν πατέρα του· ἐπειδὴ εἶναι νεότερο. Ἐνῶ τὸ ἄλλο εἶναι πρεσβύτερο ὄχι χρονικά, ἀλλὰ ὡς πρὸς τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ ἡ δύναμή του εἶναι πρότερη·

40 ναμιν προτέραν ἔχει πᾶσαν γὰρ ἔχει τὸ γὰρ μετ' αὐτὸ οὐ
 πᾶσαν, ἀλλ' ὅση μετ' αὐτὸν καὶ ἀπ' αὐτοῦ. ὥστε ἐκεῖνος
 καὶ ταύτης κύριος, οὐ δεηθεὶς οὗτος τῶν ἐξ αὐτοῦ γενομέ-
 νων, ἀλλὰ πᾶν καὶ ὅλον ἀφείς τὸ γενόμενον, ὅτι μὴ ἐδεῖτο
 45 μηδὲν αὐτοῦ, ἀλλ' ἔστιν ὁ αὐτός, οἷος καὶ πρὶν τοῦτο γεν-
 νῆσαι. ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἐμέλυσεν αὐτῷ μὴ γενομένου. ἐπεὶ
 οὐδ' εἰ ἄλλω δυνατόν ἦν γενέσθαι ἐξ αὐτοῦ, ἐφθόνησεν ἄν-
 50 νῦν δὲ οὐκ ἔστιν οὐδὲν γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἔστιν ὃ μὴ γέ-
 γονε γενομένων τῶν πάντων. αὐτὸς δὲ οὐκ ἦν τὰ πάντα,
 ἴν' ἂν ἐδεήθη αὐτῶν, ὑπερβεβηκὼς δὲ τὰ πάντα οἷός τε ἦν
 καὶ ποιεῖν αὐτὰ καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐᾶσαι εἶναι αὐτὸς ὑπὲρ
 αὐτῶν ὢν.

13. Ἔδει δὲ καὶ τἀγαθὸν αὐτὸν ὄντα καὶ μὴ ἀγαθὸν μὴ
 ἔχειν ἐν αὐτῷ μηδέν, ἐπεὶ μηδὲ ἀγαθόν. ὃ γὰρ ἔξει, ἢ
 ἀγαθὸν ἔχει ἢ οὐκ ἀγαθόν· ἀλλ' οὔτε ἐν τῷ ἀγαθῷ τῷ κυ-
 ρίως καὶ πρώτως ἀγαθῷ τὸ μὴ ἀγαθόν, οὔτε τὸ ἀγαθὸν
 5 ἔχει τὸ ἀγαθόν. εἰ οὖν μήτε τὸ οὐκ ἀγαθὸν μήτε τὸ ἀγαθὸν
 ἔχει, οὐδὲν ἔχει· εἰ οὖν “οὐδὲν ἔχει,” μόνον καὶ ἔρημον
 τῶν ἄλλων ἐστίν. εἰ οὖν τὰ ἄλλα ἢ ἀγαθὰ ἐστὶ καὶ οὐ τἀγα-
 θὸν ἢ οὐκ ἀγαθὰ ἐστὶν, οὐδέτερα δὲ τούτων ἔχει, οὐδὲν ἔχων
 τῷ μηδὲν ἔχειν ἐστὶ τὸ ἀγαθόν. εἰ δ' ἄρα τις ὁτιοῦν αὐτῷ
 10 προστίθῃσιν, ἢ οὐσίαν ἢ νοῦν ἢ καλόν, τῇ προσθήκῃ ἀφαι-
 ρεῖται αὐτοῦ τἀγαθὸν εἶναι. πάντα ἄρα ἀφελὼν καὶ οὐδὲν
 περὶ αὐτοῦ εἰπὼν οὐδέ τι ψευσάμενος, ὥς ἔστι παρ' αὐτῷ,
 εἶασε τὸ “ἔστιν” οὐδὲν καταμαρτυρήσας τῶν οὐ παρόντων,
 οἷον οἱ μὴ ἐπιστήμη τοὺς ἐπαίνους ποιούμενοι, οἱ ἐλαττοῦσι
 15 τὴν τῶν ἐπαινουμένων δόξαν προστιθέντες αὐτοῖς ὃ τῆς
 ἀξίας αὐτῶν ἐστὶν ἐλάττω, ἀποροῦντες ἀληθεῖς εἰπεῖν περὶ
 τῶν ὑποκειμένων προσώπων τοὺς λόγους. καὶ οὖν καὶ
 ἡμεῖς μηδὲν τῶν ὑστέρων καὶ τῶν ἐλαττόνων προστιθῶμεν,
 ἀλλ' ὥς ὑπὲρ ταῦτα ἰὼν ἐκεῖνος τούτων αἴτιος ἦ, ἀλλὰ
 20 μὴ αὐτὸς ταῦτα. καὶ γὰρ αὖ φύσις ἀγαθοῦ οὐ πάντα εἶναι

ἐπειδὴ τὴν κατέχει ὅλη. Διότι αὐτὸ πού ἔρχεται μετὰ ἀπὸ αὐτὸ δὲν τὴν ἔχει ὅλη, ἀλλὰ μόνον ὅση ὑπάρχει μετὰ ἀπὸ Αὐτὸν καὶ προέρχεται ἀπὸ Αὐτόν. Ὡστε Ἐκεῖνος εἶναι κύριος καὶ τούτης, χωρὶς νὰ χρειάζεται ὅσα προκύπτουν ἀπ' αὐτόν. Ἀντίθετα, ἀφήνει καθένα καὶ τὸ σύνολο ὅσων γίνονται, ἐπειδὴ δὲν τὰ χρειάζεται καθόλου, ἀλλὰ παραμένει ὁ ἴδιος, ὅπως καὶ πρὶν νὰ τὰ γεννήσει. Ἀφοῦ δὲν τὸν νοιάζει καὶ ἂν δὲν γίνουν. Καὶ ἂν ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα νὰ προκύψει ἀπὸ Αὐτόν κάτι ἄλλο, δὲν θὰ τὸ ἐμπόδιζε. Βέβαια, στὴν πραγματικότητα, δὲν μπορεῖ νὰ προκύψει τίποτε ἄλλο· διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε πού νὰ μὴν ἔχει γίνει, ἀφοῦ ἔγιναν τὰ πάντα. Καὶ Αὐτὸς δὲν ἦταν τὰ πάντα, ὁπότε θὰ τὰ χρειαζόταν, ἀλλὰ ὑπερβαίνοντας τὰ πάντα, μπόρεσε νὰ τὰ δημιουργήσει καὶ νὰ τὰ ἀφήσει νὰ ὑπάρχουν ἀπὸ μόνα τους, ἐνῶ ὁ ἴδιος εἶναι ὑπεράνω ἀπὸ αὐτά.

13. Θὰ ἔπρεπε ὅμως, ἐφόσον Αὐτὸς εἶναι τὸ Ἀγαθὸ καὶ ὄχι κάτι ἀγαθό, νὰ μὴν ἐμπεριέχει τίποτε, ἀφοῦ οὔτε κάτι ἀγαθό. Διότι, ἂν θὰ ἔχει κάτι, τοῦτο θὰ εἶναι ἢ ἀγαθὸ ἢ μὴ ἀγαθό. Ὅμως δὲν μπορεῖ οὔτε στὸ Ἀγαθό, τὸ κύρια καὶ πρωταρχικὰ Ἀγαθό, νὰ ἐνυπάρχει τὸ μὴ ἀγαθό, οὔτε τὸ Ἀγαθὸ νὰ κατέχει τὸ ἀγαθό. Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν ἔχει οὔτε τὸ μὴ ἀγαθὸ οὔτε τὸ ἀγαθό, δὲν θὰ ἔχει τίποτα. Καὶ ἐφόσον δὲν ἔχει τίποτα, θὰ εἶναι «μόνο κι ἔρημο» ἀπὸ τὰ ἄλλα. Ἐφόσον λοιπὸν τὰ ἄλλα ἢ εἶναι ἀγαθὰ καὶ ὄχι τὸ Ἀγαθό, ἢ εἶναι μὴ ἀγαθὰ, καὶ ἐφόσον Ἐκεῖνο δὲν ἔχει κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο, δὲν ἔχει τίποτε καὶ εἶναι τὸ Ἀγαθὸ μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχει τίποτε. Ἄν ἐπομένως τοῦ προσθέσει κανεῖς ὅτιδήποτε, οὐσία, νοῦ ἢ ὁμορφιά, μὲ τὴν προσθήκη αὐτὴ τοῦ ἀφαιρεῖ τὸ νὰ εἶναι τὸ Ἀγαθό. Συνεπῶς, ἂν κανεῖς ἀφαιρέσει τὰ πάντα, καὶ δὲν πεῖ τίποτε γι' αὐτό, οὔτε ψευσθεῖ λέγοντας ὅτι ὑπάρχει σὲ αὐτὸ κάτι, τοῦ ἀφήνει τὸ 'εἶναι' χωρὶς νὰ τοῦ ἀποδίδει κανένα ἀπὸ αὐτὰ πού δὲν ἔχει ὅπως κάνουν ὅσοι ἐγκωμιάζουν χωρὶς νὰ γνωρίζουν τὴν τέχνη, οἱ ὅποιοι μειώνουν τὴ δόξα ὅσων ἐπαινοῦν ἀποδίδοντας τους πράγματα πού εἶναι κατώτερα ἀπὸ τὴν ἀξία τους, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ποῦν λόγια ἀληθινὰ γιὰ τὰ πρόσωπα πού πρόκειται. Ἄς μὴν προσθέσουμε λοιπὸν κι ἐμεῖς τίποτε ἀπὸ τὰ ὕστερα καὶ τὰ κατώτερα, ἀλλὰ ἄς ποῦμε μόνον πὼς Ἐκεῖνος βρίσκεται πάνω ἀπ' ὅλα τοῦτα, πὼς εἶναι ἡ αἰτία τους, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ ἴδιος τοῦτα.

οὐδ' αὖ ἐν τι τῶν πάντων εἶη γὰρ ἂν ὑπὸ ἐν καὶ ταὐτὸν
 τοῖς ἅπασιν, ὑπὸ δὲ ταὐτὸν ὃν τοῖς πᾶσι διαφέροι ἂν τῷ
 ἰδίῳ μόνον καὶ διαφορᾷ καὶ προσθήκῃ. ἔσται τοίνυν δύο,
 οὐχ ἓν, ὧν τὸ μὲν οὐκ ἀγαθόν, τὸ κοινόν, τὸ δὲ ἀγαθόν.
 25 μικτὸν ἄρα ἔσται ἐξ ἀγαθοῦ καὶ οὐκ ἀγαθοῦ· οὐκ ἄρα κα-
 θαρῶς ἀγαθὸν οὐδὲ πρώτως, ἀλλ' ἐκεῖνο ἂν εἶη πρώτως,
 οὗ μετέχον παρὰ τὸ κοινὸν γεγένηται ἀγαθόν. μεταλήψει
 μὲν δὴ αὐτὸ ἀγαθόν· οὗ δὲ μετέλαβεν, οὐδὲν τῶν πάντων
 [οὐδὲν ἄρα τῶν πάντων τὸ ἀγαθόν]. ἀλλ' εἰ ἐν αὐτῷ τοῦτο
 30 τὸ ἀγαθόν — διαφορὰ γάρ, καθ' ἣν τοῦτο τὸ σύνθετον ἦν
 ἀγαθόν — δεῖ αὐτῷ παρ' ἄλλου εἶναι. ἦν δὲ αὐτὸ ἀπλοῦν
 καὶ μόνον ἀγαθόν· πολλῷ ἄρα τὸ ἀφ' οὗ μόνον ἀγαθόν.
 τὸ ἄρα πρώτως καὶ τἀγαθὸν ὑπὲρ τε πάντα τὰ ὄντα ἀνα-
 πέφανται ἡμῖν καὶ μόνον ἀγαθὸν καὶ οὐδὲν ἔχον ἐν ἑαυτῷ,
 35 ἀλλὰ ἀμιγὲς πάντων καὶ ὑπὲρ πάντα καὶ αἷτιον τῶν πάν-
 των. οὐ γὰρ δὴ ἐκ κακοῦ τὸ καλὸν οὐδὲ τὰ ὄντα οὐδ' αὖ
 ἐξ ἀδιαφόρων. κρεῖττον γὰρ τὸ ποιοῦν τοῦ ποιουμένου·
 τελειότερον γάρ.

Διότι, ἄς τὸ ἐπαναλάβουμε, εἶναι στὴ φύση τοῦ Ἀγαθοῦ νὰ μὴν εἶναι τὰ πάντα, οὔτε καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ πάντα· ἀφοῦ ἄλλιῶς θὰ ὑπαγόταν σὲ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα, καὶ ἐφόσον θὰ ὑπαγόταν στὸ ἴδιο, θὰ διέφερε ἀπὸ τὰ πάντα μόνο μὲ τὴν ἰδιαιτερότητά του, μὲ βάση κάποια διαφορὰ καὶ κάποια προσθήκη. Ὅποτε θὰ ἦταν ὅχι Ἐν ἀλλὰ δύο, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ ἓνα — το κοινό — δὲν θὰ ἦταν ἀγαθό, ἐνῶ τὸ ἄλλο θὰ ἦταν ἀγαθό. Θὰ ἦταν ἐπομένως μικτὸ ἀπὸ ἀγαθὸ καὶ μὴ ἀγαθό. Ἄρα δὲν θὰ ἦταν καθαρὰ οὔτε πρωταρχικὰ ἀγαθό, ἀλλὰ πρωταρχικὰ ἀγαθὸ θὰ ἦταν ἐκεῖνο μετέχοντας στὸ ὅποιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κοινό, τοῦτο ἔγινε ἀγαθό. Ὅποτε λοιπὸν αὐτὸ θὰ ἦταν ἀγαθὸ ἀπὸ μέθεξιν· ἐνῶ ἐκεῖνο στὸ ὅποιο θὰ μετεῖχε δὲν θὰ ἦταν κανένα ἀπὸ τὰ πάντα. Ἀλλὰ ἂν τοῦτο τὸ ἀγαθὸ ἐνυπῆρχε σὲ αὐτό — ἀφοῦ θὰ ἀποτελοῦσε τὴ διαφορὰ χάριν στὴν ὁποία τοῦτο τὸ σύνθετο θὰ ἦταν ἀγαθό —, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔρχεται σὲ αὐτὸ ἀπὸ κάτι ἄλλο· καὶ τὸ ἴδιο θὰ ἦταν ἀπλὸ καὶ μόνον ἀγαθό. Θὰ ἦταν λοιπὸν μόνον ἀγαθὸ πολὺ περισσότερο ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὅποιο προέρχεται.

Ἄρα τὸ πρωταρχικὸ καὶ τὸ Ἀγαθὸ μᾶς φανερώνεται ὅτι εἶναι ὑπεράνω ἀπ' ὅλα τὰ ὄντα καὶ μόνον Ἀγαθό, δίχως νὰ ἐμπεριέχει τίποτε, ἀλλὰ ἅμικτο ἀπ' ὅλα καὶπάνω ἀπ' ὅλα καὶ αἰτία τῶν πάντων. Διότι βέβαια οὔτε τὸ Ὡραῖο οὔτε τὰ ὄντα προκύπτουν ἀπὸ κάτι κακὸ ἢ ἀπὸ πράγματα ἀδιάφορα. Καὶ ἐκεῖνο ποὺ δημιουργεῖ εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ δημιουργεῖται· ἀφοῦ εἶναι τελειότερο.